

**BLIK OP HET
STUDENTENLEVEN:
STEDELIJKE PRAKTIJKEN
EN ONGANG MET DE STAD**

Analyse van de enquête 2023-2024

FEBRUARI 2025

COLOFON

Auteurs

Alice Glorie, Rodrigo Albea

Voltooiingsdatum

December 2024

Contact

student@perspective.brussels

Verantwoordelijke uitgever:

Antoine de Borman – Algemeen directeur van perspective.brussels
Naamsestraat 59 - 1000 Brussel

Wettelijk depot:

D/2025/14.054/02

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Uitdagingen van het studentenleven	3
Doelstellingen van de studie.....	5
Gewestelijke context	6
Demografische en territoriale aspecten.....	7
Methodologie	10
Opzet en uitvoering van de enquête	10
Analyse van de gegevens	14
Analyse van de resultaten	20
Beschrijving van het panel.....	20
Internationale studenten	28
Huisvesting	41
Mobiliteit.....	64
Wijklevens/stadsleven	71
Studeerplekken.....	74
Sportactiviteiten	77
Culturele en verenigingsactiviteiten.....	84
Onveiligheidsgevoel	91
Werk en budget	101
'Brussel en jij' – aantrekkingskracht van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als studentenstad	113
Conclusies en algemene aanbevelingen	125
Conclusie	125
Moeilijkheden en aandachtspunten.....	127
Algemene aanbeveling	128

INLEIDING

Dit rapport presenteert de resultaten van de derde editie van de *'Blik op het studentenleven'*, een uitgebreide enquête onder studenten uit het hoger onderwijs in Brussel. Deze enquête werd meer dan tien jaar geleden voor een eerste keer georganiseerd. Tot op vandaag is het de enige gewestelijke barometer met als ambitie om de stedelijke ervaringen van de studenten aan de verschillende onderwijsinstellingen in het Brussels Gewest in kaart te brengen en te analyseren.

De eerste editie van de enquête, die plaatsvond tussen 2013 en 2015, vormde de basis voor de identificatie en was vervolgens de aanzet tot een gewestelijk beleid voor het studentenleven. In dat kader werd binnen Perspective in 2019 een Cel Studentenleven opgericht. Met de tweede editie van de enquête, waarvan de resultaten gepubliceerd werden in december 2020, werden de doelstellingen van het eerste *Gewestelijk Actieplan voor het Studentenleven (2020-2025)* bevestigd en ondersteund.

De uitdagingen van het studentenleven worden sinds 2023 onderzocht binnen de Dienst Scholen van Perspective, vervolgens omgedoopt tot de Dienst Scholen en Studentenleven. Deze uitdagingen blijven groot, des te meer in het Brussels Gewest. Met 137.000 studenten en bijna 50 instellingen in 2023 is het Gewest de belangrijkste studentenpool van het land.

Met een brede waaier aan opleidingen, instellingen (Nederlandstalige en Franstalige) en studenten uit Brussel, België en andere landen, koestert ook deze derde editie van de enquête *'Blik op het studentenleven'* een brede ambitie. We hopen dat de resultaten een bron van inspiratie, inzicht en actie zijn voor de ondersteuning van het studentenleven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

UITDAGINGEN VAN HET STUDENTENLEVEN

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt meer dan 137.000 studenten, ingeschreven aan 49 instellingen die gesubsidieerd worden door de Nederlandstalige en Franstalige overheden. De belangrijkste studentenstad van het land¹ is een kenniscentrum dat jongeren uit het hele land en van daarbuiten aantrekt, en als zodanig een aantal grote uitdagingen het hoofd moet bieden. Deze studie gaat in het kader van de gewestelijke actie op het vlak van het studentenleven over de uitdagingen rond de stedelijke ervaringen van de studenten. We gaan hier niet nader in op de uitdagingen die gepaard gaan met de organisatie zelf van het hoger onderwijs, die een bevoegdheid van de gemeenschappen is.

De moeilijkheid om een woning te vinden, het gebruik van het openbaar vervoer 's avonds en 's nachts, het gevoel van onveiligheid en de drukte in de study spaces tijdens de blokperiode zijn slechts enkele voorbeelden van de specifieke problemen van de studenten in het Brussels Gewest. Een duidelijker beeld van deze thema's werd verkregen door een stem te geven aan de studenten aan de hand van uitgebreide vragenlijst.

¹ De statistieken gepubliceerd op de website voor het Vlaamse hoger onderwijs (onderwijs.vlaanderen.be) tonen voor het jaar 2022-2023 een totaal van 93.185 studenten ingeschreven in Gent, 59.162 in Leuven en 54.435 in Antwerpen. De Académie de Recherche et d'Enseignement Supérieur (ARES) vermeldt voor 2021-2022 een totaal van 252.839 studenten voor de Federatie Wallonië-Brussel, zonder een geografische uitsplitsing te geven. Ter informatie: de website van de Pôle Académique Liège-Luxembourg vermeldt bijvoorbeeld 60.000 studenten in 24 instellingen voor hoger onderwijs; de Pôle Hainuyer en de Pôle Louvain publiceren deze informatie niet op hun respectieve websites.

Hoewel de aanzet voor een gewestelijk beleid voor het studentenleven al in 2019 werd gegeven met de oprichting van een cel Studentenleven binnen Perspective, blijft de grootste uitdaging een betere kennis van het studentenleven in het Brussels Gewest. De enquête 'Blik op het studentenleven' past binnen een politiek en administratief kader van het BHG dat een aantal fasen heeft doorlopen, zoals hieronder kort beschreven:

- > In de laatste twee regeerperiodes (2014-2019 en 2019-2024) werd aan de minister-president van de Brusselse Regering een bevoegdheid 'studentenleven' toegekend. De volgende maatregelen illustreren op niet-exhaustieve wijze de uitgangspunten van een gewestelijk beleid voor het studentenleven:
 - De implementatie van een Plan voor Studentenhuisvesting (juli 2015), met onder meer de oprichting van het Sociaal Verhuurkantoor voor Studenten (SVKS, eind 2015);
 - Het Usquare-project voor de herontwikkeling van de voormalige site van de Kazernes van Elsene, met onder meer een universitair centrum en studentenwoningen, nadat het Gewest de site in 2018 had overgekocht van de federale Staat;
 - De opwaardering van de 'universiteitswijken' en de bevordering van de studentenstad, vermeld in de Gewestelijke Beleidsverklaring voor de regeerperiode 2019-2014, en hun opname in het Gewestelijk Ontwikkelingsplan.
- > De eerste enquête 'Blik op het studentenleven' (2013-2015), gevolgd door andere specifieke studies, heeft geleid tot een aanbeveling voor het opzetten van een gewestelijke regeling van het type 'facilitator' om een antwoord te bieden op de uitdagingen van het studentenleven in het BHG;
 - Deze aanbeveling kreeg concreet vorm met de oprichting in 2019 van een cel Studentenleven binnen Perspective, ondersteund door een Expertisecomité², dat een vijfjarig actieplan heeft voorgesteld dat in februari 2020 werd goedgekeurd door de Gewestregering. De opdrachten van de Cel zijn gebaseerd op doelstellingen van een partnerschapsovereenkomst die in 2018 werd ondertekend door de representatieve verenigingen van de sector, de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Perspective. Deze doelstellingen zijn:
 - Studenten informeren;
 - Diensten en voorzieningen faciliteren;
 - Studenten bewustmaken van de gewestelijke uitdagingen;
 - Meewerken aan het promoten van Brussel als studentenstad.

Sinds 2022 is de focus van de opdrachten verlegd in samenhang met het Strategisch Plan 2023-2027 van Perspective. Vanaf 2023 is de Cel Studentenleven geïntegreerd in de Pool 'Data, Monitoring en Tools ter ondersteuning van de besluitvorming' van de Dienst School en Studentenleven. Drie thema's, die rechtstreeks verband houden met de vakgebieden van Perspective, werden bij voorrang in aanmerking genomen: de studieruimten (met in het bijzonder het platform studyspaces.brussels en de bundel met aanbevelingen), deze enquête 'Blik op het studentenleven' en de monitoring van de studentenhuisvesting. Daarnaast zijn ook de werkzaamheden rond het thema van de internationale studenten voortgezet en werden er tools gecreëerd om hun administratieve integratie bij de verschillende bevoegde overheidsdiensten te vergemakkelijken.

² Het Expertisecomité Studentenleven is samengesteld uit leden uit de verenigingswereld en de institutionele wereld van het hoger onderwijs in Brussel, namelijk: de vzw Brik, de vzw Pôle académique de Bruxelles, de vzw Plateforme Logement Étudiant vzw. Deze verenigingen, die een sleutelrol spelen in het studentenleven, hebben allemaal de partnerschapsovereenkomst tot oprichting van de Cel Studentenleven ondertekend. De Brusselse Regering en Perspective zijn ook vertegenwoordigd in het comité.

Hoewel deze acties en intenties tonen dat er aandacht aan het studentenleven binnen het Gewest wordt besteed, staat Brussel nog steeds aan het begin van dit proces³.

DOELSTELLINGEN VAN DE STUDIE

De belangrijkste doelstellingen van deze enquête 'Blik op het studentenleven' zijn:

- > Een actueel beeld schetsen van het studentenleven in Brussel op basis van de stedelijke ervaring van de bevroagde studentenpopulatie;
- > Een territoriaal afgebakende visie op het studentenleven in Brussel bieden, ondersteund door cartografische elementen;
- > De praktijken en de behoeften van studenten in Brussel in kaart brengen om de actoren uit het werkveld (instellingen, verenigingen, overheidsdiensten enz.) en politieke besluitvormers op het gebied van het studentenleven te informeren en waar nodig te ondersteunen/besluitvormingsinstrumenten aan te reiken;
- > Aanbevelingen doen per onderzocht thema.

³ De studiedag 'Studenten in de stad', georganiseerd door perspective.brussels op 24 april 2019 in Usquare, was meteen ook de officiële lancering van de Brusselse Cel Studentenleven, met een reeks debatten en, in het bijzonder, gasten uit Straatsburg (Frankrijk) en Antwerpen, die een beeld gaven van hun respectieve programma's, die al enkele jaren van kracht zijn.

GEWESTELIJKE CONTEXT

Brussel is als belangrijk kenniscentrum voortdurend in ontwikkeling. Het academiejaar 2023-2024, waarin de gegevens voor deze studie werden verzameld, werd gekenmerkt door de fusie van twee instellingen voor hoger onderwijs: de Université Saint-Louis (USL) en de Université catholique de Louvain (UCLouvain). In totaal zijn er 49 door de Fédération Wallonie-Bruxelles en de Vlaamse Overheid gesubsidieerde instellingen in het Gewest. De evolutie van de studentenpopulatie in het hoger onderwijs in het Brussels Gewest sinds de eerste enquête in 2013-2015 is opmerkelijk: van ongeveer 112.000 naar 137.000 studenten.

Om te kunnen werken met een geconsolideerd cijfer van de Brusselse studentenpopulatie dat vergelijkbaar is tussen alle instellingen voor hoger onderwijs (HOI), neemt deze enquête als referentie de gegevens voor het academiejaar 2022-2023. Deze keuze wordt gerechtvaardigd door de randvoorwaarden en de termijnen die nodig zijn om geconsolideerde cijfers van de HOI en de academische autoriteiten te verkrijgen. Voor de doelstellingen van de enquête is het immers noodzakelijk om het aantal studenten te kennen dat ingeschreven is aan de HOI. Dit geconsolideerde cijfer is echter pas enkele maanden na het einde van een academiejaar beschikbaar⁴.

De studentenpopulatie in Brussel (2022-2023) is als volgt verdeeld over de instellingen:

- > 4 universiteiten op 14 campussen/sites met een populatie van 75.413 studenten;
- > 10 hogescholen op 45 campussen/sites met een populatie van 44.663 studenten;
- > 9 kunsthogescholen op 18 sites met een populatie van 5.584 studenten;
- > 26 instellingen voor sociale promotie verdeeld over 22 sites met een populatie van 11.350 studenten.

De populatie die voor deze studie in aanmerking is genomen, omvat in totaal 137.010 studenten die zich voor het academiejaar 2022-2023 bij deze 49 instellingen hebben ingeschreven. Merk op dat er nog andere instellingen zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zoals de Koninklijke Militaire School (een federale instelling), internationale privéscholen, artistieke instellingen (zoals de dansschool P.A.R.T.S) en religieuze instellingen (Faculté Universitaire de Théologie Protestante). In deze studie is geen rekening gehouden met deze instellingen.

De officiële verdeling van de studentenpopulatie die hier wordt onderzocht, houdt geen rekening met andere nuances die eigen zijn aan de Brusselse context. Door de specifieke kenmerken van het Nederlandstalige net en het Franstalige net is de sector van het hoger onderwijs in Brussel immers zeer complex. Zo maken twee Nederlandstalige kunsthogescholen (Royal Institute for Cinema, Theatre & Sound – RITCS en het Koninklijk Conservatorium Brussel - KCB) integraal onderdeel uit van de Erasmushogeschool, terwijl de LUCA School of Arts een onafhankelijke instelling blijft. De instellingen voor sociale promotie worden beschouwd als een volwaardig onderwijstype, maar enkel door het Franstalige net. Het equivalent ervan is aan Nederlandstalige zijde opgenomen in de hogescholen.

Naast het kwantitatieve aspect (aantal studenten en instellingen) heeft Brussel zowel een nationale als internationale aantrekkingskracht. Er komen heel wat studenten uit de verschillende provincies van het

⁴ Het uiteindelijke aantal studenten na consolidatie ligt vaak lager dan de oorspronkelijke inschrijvingscijfers. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan het feit dat studenten meerdere inschrijvingen kunnen hebben in eenzelfde academiejaar. De analyses van de enquête 'Blik op het studentenleven' zijn gebaseerd op het aantal studenten na analyse (en niet op het aantal inschrijvingen).

land, maar ook uit alle hoeken van de wereld, in Brussel studeren. Specifieke resultaten met betrekking tot deze aspecten worden in dit rapport uitgelicht.

DEMOGRAFISCHE EN TERRITORIALE ASPECTEN

Demografie

De demografie van de studentenpopulatie in Brussel verandert voortdurend. Een specifieke studie zal door Perspective in de toekomst uitgevoerd worden, om deze evolutie meer in detail te bestuderen. We kunnen nu al vaststellen dat het aantal studenten over een periode van bijna tien jaar, in de loop van de edities van de enquête, met 22% is gestegen: van 112.000 naar 137.000⁵.

Figuur1: Evolutie van de studentenpopulatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Soort instelling	2014-2015	2019-2020	2022-2023
Universiteiten	52.222	67.812	75.413
Hogescholen en Kunsthogescholen	44.528	45.471	50.247
Instellingen voor sociale promotie	15.174	13.844	11.350
Totaal	111.924	127.127	137.010

Deze cijfers houden rekening met de instellingen die in aanmerking genomen zijn in de enquête 'Blik op het studentenleven', d.w.z. de instellingen die gegroepeerd zijn binnen de Pôle académique de Bruxelles (aan Franstalige zijde) en de vzw Brik (aan Nederlandstalige zijde).

⁵ Bron: BISA (op basis van gegevens van het onderwijs voor sociale promotie, de Académie de Recherche et d'Enseignement Supérieur (ARES), de Conseil des recteurs et rectrices de la Fédération Wallonie-Bruxelles (CRef), de Databank Hoger Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap), de Fondation universitaire en de Université catholique de Louvain).

Gewestelijke uitsplitsing

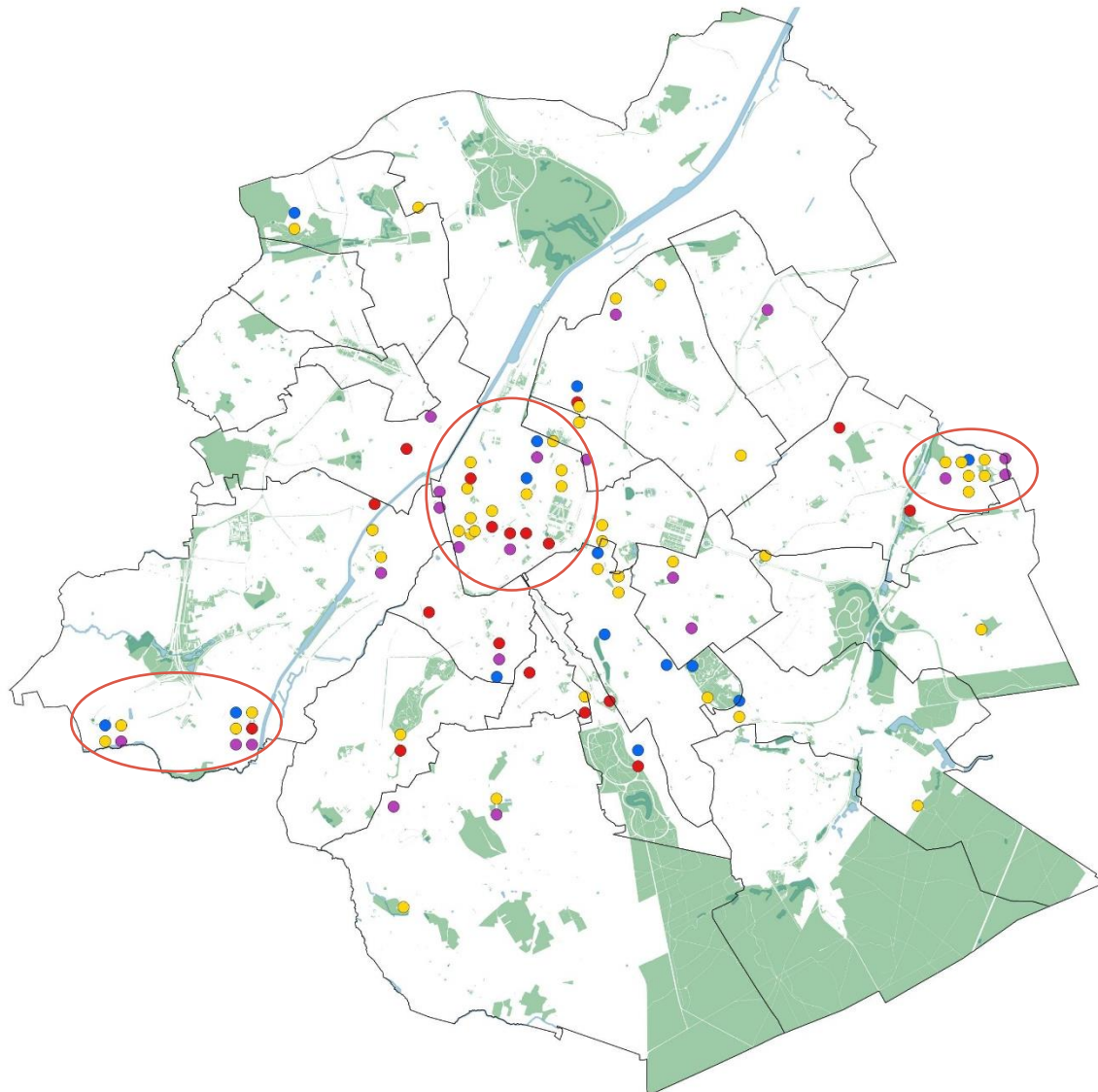
De 49 HOI - 44 Franstalige⁶ en 5 Nederlandstalige⁷ - zijn gevestigd in 15 van de 19 Brusselse gemeenten⁸. De studenten kunnen terecht in 99 vestigingen van HOI in totaal. De overgrote meerderheid hiervan is geconcentreerd in drie gebieden van de hoofdstad: de Vijfhoek (met een meerderheid van hogescholen), de polen Erasmus/CERIA en Alma. Deze territoriale concentratie weerspiegelt niet noodzakelijkerwijs de concentratie van de studenten die zijn ingeschreven aan de twee belangrijkste universiteiten van Brussel, de Université Libre de Bruxelles (ULB) en de Vrije Universiteit Brussel (VUB). De ULB en de VUB onthalen samen meer dan 40% van de studenten van het Gewest, voornamelijk op de Campus de la Plaine/VUB Main Campus en de Campus Solbosch (ULB).

⁶ <https://www.poleacabruxelles.be/institutions/>, geraadpleegd in september 2023.

⁷ <https://www.onderwijsinbrussel.be/leren-en-studeren/structuur-onderwijs-en-opleiding/hoger-onderwijs>, geraadpleegd in september 2023.

⁸ Sint-Agatha-Berchem, Ganshoren, Koekelberg en Watermaal-Bosvoorde beschikken niet over een instellingszetel of -site.

Figuur 2: Instellingen voor hoger onderwijs (campus/site)

- Université - Universiteit (4 IES-HOI/ 14 campus/sites)
- Haute Ecole - Hogeschool (10 IES-HOI /45 campus/sites)
- Ecole Supérieure des Arts - Kunsthogeschool (9 IES- HOI/18 campus/sites)
- Promotion Sociale (26 IES / 22 campus/sites)

METHODOLOGIE

De aanpak van deze studie wordt gekenmerkt door:

- > Een nauwe samenwerking met de instellingen voor hoger onderwijs van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zowel Nederlandstalige als Franstalige;
- > Een uitgebreide vragenlijst gericht op gewestelijke kwesties (wijken, huisvesting, werkgelegenheid enz.) en thema's met betrekking tot de stedelijke ervaring (culturele activiteiten, sport, veiligheid), gekoppeld aan het eigenlijke profiel van de studenten in het hoger onderwijs zelf (budget, internationale populatie);
- > Een analyse van de resultaten die zowel globaal – alle talen en instellingen samen – als specifiek is met betrekking tot de soorten instellingen (maar geen specifieke analyse van een afzonderlijke instelling).

Vanaf de tweede editie (2019-2020) werd de methodologie uitgebreid en gesuperviseerd door het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA), een instantie die deel uitmaakt van Perspective. In het kader van de invoering door de Gewestregering van een Cel Studentleven binnen Perspective sinds 2019 begeleidt ook het Expertisecomité Studentleven het project. Voor de methodologische follow-up van deze enquête werd een begeleidingscomité opgericht, bestaande uit leden van Perspective en leden die zijn aangewezen door het Expertisecomité. De leden zijn afkomstig van het Plateforme du Logement Etudiant, de vzw Brik en de kunstschool Sint-Lucas.

OPZET EN UITVOERING VAN DE ENQUÊTE

Doelpopulatie

De onderzochte populatie bestaat uit studenten die ingeschreven zijn aan de instellingen voor hoger onderwijs (HOI) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid en de Fédération Wallonie-Bruxelles. Deze Nederlandstalige HOI zijn bijeengebracht binnen de vzw Brik en de Franstalige binnen de Pôle Académique de Bruxelles. In 2022-2023, het referentieacademiejaar voor de analyses in deze studie, telde de studentenpopulatie 137.010 personen (zoals gedetailleerd in het hoofdstuk 'Gewestelijke context', op pagina 8).

De vragenlijst

De vragenlijst van de enquête 'Blik op het studentenleven' is anoniem en gestructureerd per hoofdstuk. Er zijn in totaal 203 vragen. De structuur en vragen blijven soortgelijk sinds de eerste editie in 2013-2014, zodat een goede vergelijking tussen de resultaten mogelijk is. In de loop van de edities zijn er wel enkele wijzigingen aangebracht: in 2019 zijn er bijvoorbeeld specifieke vragen bestemd voor de internationale populatie toegevoegd. Voor deze derde editie wijzen we op het volgende:

- > Het verplichte karakter van de vragen werd in detail geanalyseerd: alle vragen die te maken hebben met het aspect 'tevredenheid' werden geclassificeerd als niet-verplicht, om de respondenten wat meer flexibiliteit te geven tegenover een toch al lange vragenlijst;

- > Antwoordvoorstellen van het type 'andere', vaak gevolgd door 'gelieve te specificeren' in de vorige vragenlijsten, zijn herzien en voor het grootste deel geschrapt. De eerder verkregen resultaten maakten een relevante analyse niet mogelijk;
- > Er is een onderdeel 'Brussel en jij' gecreëerd, waarin bestaande en nieuwe vragen zijn opgenomen om een duidelijker beeld te krijgen van de relatie van studenten met de stad.

In voorkomend geval wijzen we op andere veranderingen bij de analyse van de resultaten.

De 203 vragen worden gepresenteerd in 11 delen, in de volgende volgorde:

1. Identificatievariabelen (algemene kenmerken)
2. Internationale studenten
3. Huisvesting
4. Mobiliteit
5. Leven in de wijk, leven in de stad
6. Sport
7. Cultuur
8. Veiligheidsgevoel
9. Werk
10. Brussel en jij
11. Bijkomende vragen

Alle vragen werden vooraf geanalyseerd door het begeleidingscomité van de enquête. Over het algemeen worden in de vragenlijst vragen gesteld over de relatie van de studentenpopulatie met de stad, hun ervaringen op het gebied van huisvesting, mobiliteit, cultureel leven enz.

De vragenlijst is opgedeeld in een aantal vertakkingen. Met andere woorden, de vragen variëren afhankelijk van het profiel van de studenten. Iemand die niet werkt, beantwoordt bijvoorbeeld alleen de eerste vraag in het onderdeel 'Tewerkstelling'. Voor studenten die bij hun ouders of gezin wonen, is het onderdeel 'Huisvesting' beperkt tot een paar vragen.

Deze gesloten vragen vormen kwantitatieve variabelen.

Vaak werden variabelen gekruist om een verklaring te verfijnen of toegang te krijgen tot een ander gezichtspunt: dankzij de analyse per type instelling (universiteit, hogeschool, kunsthogeschool) worden nuances per specifieke categorie aan het licht gebracht. Deze kruiselingse analyse van gegevens brengt extra koppelingen aan het licht.

De kwantitatieve analyse gaat gepaard met een kwalitatieve analyse waarbij gebruik wordt gemaakt van open vragen waar de studentenpopulatie haar mening kan geven. Deze vragen, die stuk voor stuk niet-verplicht zijn, stellen de respondenten in staat om hun antwoorden te verfijnen als ze geen voorstel vinden dat bij hun eigen situatie past. Ze bieden ook de kans om een mening te onderbouwen of om belangrijke punten voor de studenten te verduidelijken.

Verspreiding en periode van gegevensverzameling

De vragenlijst is van het type 'zelf in te vullen', met andere woorden ze wordt vrijwillig online ingevuld, zonder tussenkomst van een interviewer.

Met een communicatiecampagne werd de enquête bekend gemaakt:

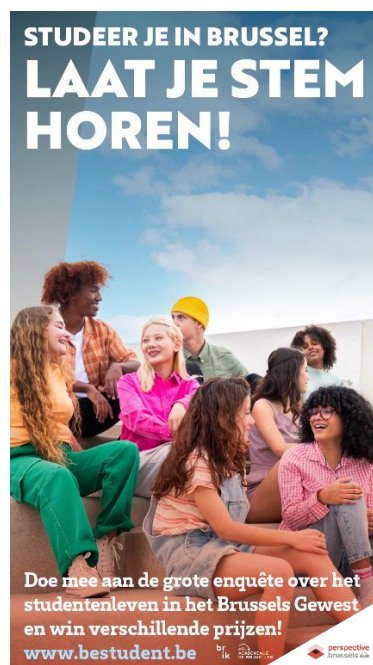
- > een mailing die door elke HOI rechtstreeks werd verspreid onder haar studenten;

- > aanplakking binnen de sites/campussen van de instellingen en in de stad;
- > het versturen van flyers naar de instellingen en enkele locaties die vermeld staan op het platform studyspaces.brussels;
- > advertenties op de sociale netwerken;
- > toespraken in bepaalde auditoria.

Studenten worden steeds vaker gevraagd om deel te nemen aan allerlei enquêtes, daarom werd de verspreidingsperiode gepland in overleg met de Pôle Académique de Bruxelles en de vzw Brik. De mailing met de uitnodiging om deel te nemen aan de enquête werd op 23 november 2023 door de verschillende HOI verspreid. De enquête werd afgesloten op 19 maart 2024, zodat ze bijna vier maanden lang werd verspreid.

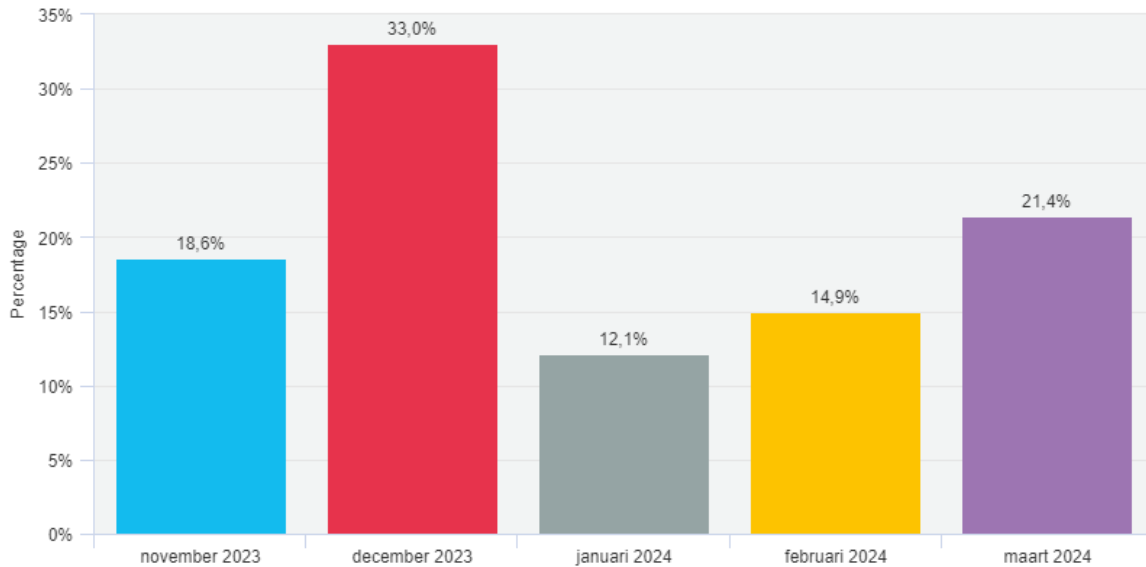
Verschillende tools en campagnes werden tijdens die periode ingezet: twee postercampagnes (december 2023 en januari 2024), een persbericht, nieuwsbrieven, een algemene herinneringscampagne en verschillende herinneringsverzoeken aan de HOI, per e-mail en via hun sociale netwerken (in februari en maart 2024), een postmailing van posters en flyers (februari 2024); verspreiding van flyers en posters op de sites en een rondgang in bepaalde auditoria (februari-maart 2024).

Al deze acties zijn opgezet in combinatie met een wekelijkse follow-up door de Dienst Scholen en Studentenleven, om de communicatie gericht en specifiek te kalibreren voor elk type HOI en vervolgens voor elke instelling. Met de hulp van het BISA werden per instelling responsdoelstellingen vastgesteld om een representatieve steekproef tot stand te brengen.

Het effect van de communicatiecampagne wordt weergegeven in onderstaande grafiek, die een samenvatting geeft van het aantal deelnames (2.949 antwoorden). De doeltreffendheid van de mailingcampagnes in december en de combinatie van de laatste communicatie-inspanningen in maart zijn bijzonder duidelijk. In die periodes stroomden in totaal immers 1.606 antwoorden (54,4%) binnen.

Figuur 3: Uitsplitsing naar de datum van de gegevensinvoer, als percentage (%) van het totale aantal antwoorden

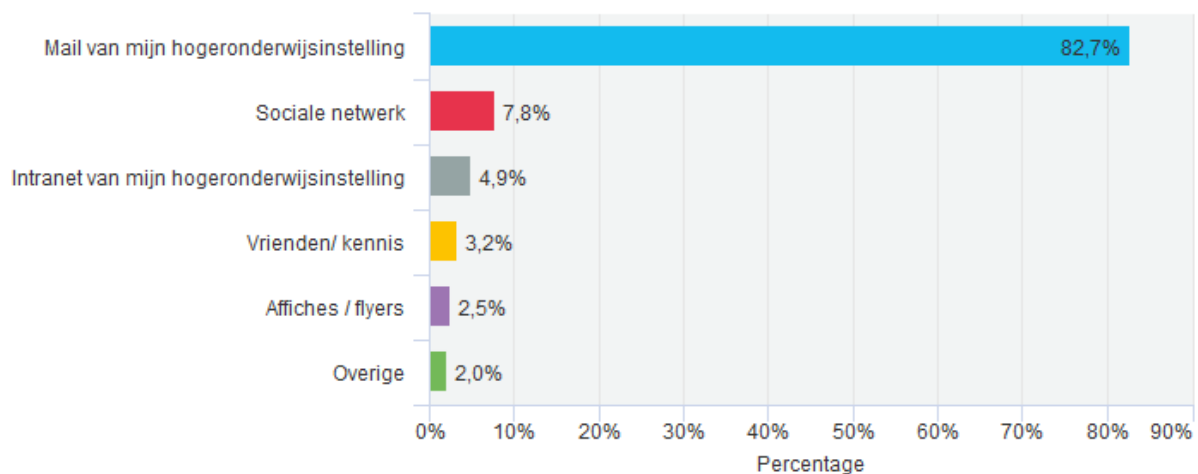
Antwoordtijd en -middelen

Het invullen van de vragenlijst nam gemiddeld 23 minuten in beslag.

82,7% van de respondenten nam kennis van de vragenlijst via een e-mail van hun instelling, 7,8% via de sociale netwerken, 4,9% via het intranet van de instelling, 3,2% via vrienden/kennissen, 2,5% via posters/flyers en 2% antwoordde 'andere'.

Het meest gebruikte instrument om de enquête in te vullen, is de smartphone (51,1%), gevolgd door de pc (45,6%) of de tablet (3,3%).

Figuur 4: Kennisname van de vragenlijst volgens de verspreidingsmiddelen

ANALYSE VAN DE GEGEVENS

De methodologische keuzes voor de gegevensanalyse worden hieronder toegelicht.

Antwoordpercentage en uitgesloten instellingen

Tijdens de enquête werd de verdeling van de respondenten volgens het type HOI geobserveerd. In eerste instantie werd het aandeel ('gewicht') van elk type HOI (universiteiten, hogescholen, kunsthogescholen en instellingen voor sociale promotie) vastgesteld op basis van de verdeling van de studentenpopulatie voor 2022-2023 per type HOI (zie hieronder). Deze aandelen werden gebruikt om te bepalen of het aantal ingezamelde antwoorden de realiteit op het terrein benaderde. Wanneer dit niet het geval was, werden specifieke communicatieacties uitgevoerd bij bepaalde instellingen om ervoor te zorgen dat de steekproef representatief was. In tegenstelling tot de vorige studie uit 2019-2020 werd het antwoordpercentage niet per instelling afzonderlijk geanalyseerd, maar wel per groep instellingen, gezien het belang van de categorieën in de analyse.

Bij de afsluiting van de enquête hadden we **2.949** antwoorden ontvangen. Rekening houdend met het gewicht dat aan elke HOI is toegekend (zie hierboven), hebben we het aantal verwachte antwoorden per HOI geschat en dit resultaat vergeleken met de daadwerkelijk ontvangen antwoorden. In de onderstaande tabel worden de verkregen resultaten en de te bereiken doelstellingen per HOI-categorie toegelicht, rekening houdend met het totale aantal antwoorden.

Figuur 5: Aantal antwoorden en te bereiken streefcijfers per type instelling

Type HOI	Aantal studenten	Gewicht HOI	Ontvangen antwoorden (18.03.2024)	Streefcijfer antwoorden	Verschil
Universiteiten	75.413	55%	1.581	1.622	-41
Hogescholen	44.663	32,55%	1.111	960	151
Kunsthogescholen	5.584	4,15%	121	122	-1
Instellingen voor sociale promotie	11.350	8,28%	136	244	-108
Totaal	137.010	100,00%	2.949	2.949	-

Na analyse werden de antwoorden van de studenten die waren ingeschreven aan de instellingen voor sociale promotie buiten beschouwing gelaten, omdat het antwoordpercentage te laag was om in aanmerking te worden genomen. Er waren immers 108 antwoorden te weinig, of bijna de helft van het streefcijfer, om het representativiteitsdoel in verhouding tot de werkelijke populatie te bereiken.

Na uitsluiting van de instellingen voor sociale promotie bedraagt het aantal antwoorden dat in aanmerking wordt genomen voor de analyse **2.813** voor een populatie van 125.660 studenten. De analyse in deze derde editie houdt dus rekening met 91,72% van de werkelijke studentenpopulatie in 2022-2023 (137.010

personen). Het antwoordpercentage is bijgevolg 2,24% in verhouding tot de bestudeerde populatie (zonder sociale promotie).

We merken echter een daling in het aantal ontvangen antwoorden in vergelijking met de vorige editie (2019-2020), toen 4.643 antwoorden werden verzameld (voor een antwoordpercentage van 4,9%)⁹. Hoewel het aantal reacties op deze derde editie significant blijft voor dit type onderzoek, hebben verschillende instellingen erop gewezen dat studenten steeds vaker worden gevraagd deel te nemen aan studies of onderzoeken, wat een rem kan zetten op hun bereidheid tot deelneming.

⁹ De eerste enquête 'Blik op het studentenleven' werd in twee fasen uitgevoerd, eerst bij de universitaire populatie (2013-2014) en daarna bij de studenten aan de hogescholen (2014-2015). In de samenvatting die het Agentschap voor Territoriale Ontwikkeling in 2016 publiceerde, zijn de resultaten van deze twee tijdstippen samengebracht. De populatie van de instellingen voor sociale promotie (opleidingen in het hoger onderwijs) is niet benaderd noch meegeteld. Het antwoordpercentage van de samenvoeging bedraagt 10% (9.045 antwoorden op een moederpopulatie van 90.547 personen).

Figuur 6: Bestudeerde populatie – aantal studenten per HOI

Aantal studenten per instelling- academisch jaar 2022/2023	Mannen	Vrouwen	Totaal
Universiteiten			
Katholieke Universiteit Leuven	2.444	2.553	4.997
Vrij Universiteit Brussel	8.360	11.793	20.153
Université Saint-Louis (intégrée au sein de l'UCLouvain en 2023/2023)	1.658	2.822	4.480
Université libre de Bruxelles	16.147	21.849	37.996
Université catholique de Louvain	2.624	5.163	7.787
Hogescholen			
Erasmushogeschool Brussel	2.453	3.388	5.841
Odisee	2.389	3.135	5.524
Haute École Lucia de Brouckère (HELdB)	429	745	1.174
Haute École EPHEC	2.813	2.104	4.917
Haute École Léonard de Vinci (HELdV)	2.641	4.660	7.301
Haute École ICHEC – ECAM - ISFSC	2.745	2.334	5.079
Haute École libre de Bruxelles – Ilya Prigogine (HELB)	1.203	1.935	3.138
Haute École Francisco-Ferrer (HEFF)	1.179	2.008	3.187
Haute École Galilée	1.213	3.520	4.733
Haute École Bruxelles-Brabant (HE2B)	1.886	1.883	3.769
Kunsthogescholen			
LUCA School of Arts	706	804	1.510
École nationale supérieurs des Arts visuels de la Cambre (ENSAV)	245	598	843
ESA le 75	74	141	215
Institut national supérieur des Arts du Spectacle et des Techniques de Diffusion (INSAS)	130	192	322
École supérieure des Arts du cirque (ESAC)	15	32	47
Académie Royale des Beaux-Arts de Bruxelles (ARBA)	158	418	576
École de recherche graphique (ERG)	188	292	480
ESA St-Luc Bruxelles	278	604	882
Conservatoire de Bruxelles (CRB)	361	348	709
TOTAAL	52.339	73.321	125.660

Correctie

Er werd een correctie doorgevoerd om de gewichten van de steekproef in overeenstemming te brengen met die van de in aanmerking genomen populatie, in verhouding tot de types instelling maar ook in verhouding tot het geslacht.

Variabele 'type instelling'

Het gewicht van elk type instelling is herzien zodra duidelijk werd dat het onderwijs voor sociale promotie niet in aanmerking werd genomen. Voor een totaal van 125.660 studenten zijn 2.813 antwoorden in aanmerking genomen. De verschillen tussen de verkregen antwoorden en het beoogde aantal antwoorden werden opnieuw berekend. Het gewicht dat voor elk type HOI werd verkregen, werd in aanmerking genomen om de gegevens aan te passen. Ook al kunnen de afwijkingen van de streefcijfers voor het aantal antwoorden als onbeduidend worden beschouwd, vooral voor universiteiten en kunsthogescholen, toch blijft de correctie noodzakelijk om deze verschillen bij te stellen.

Figuur 7: Gewicht HOI en streefcijfers in verhouding tot de bestudeerde populatie

Type HOI	Aantal studenten	Gewicht HOI	Ontvangen antwoorden (18.03.2024)	Streefcijfer antwoorden	Vershil
Universiteiten	75.413	60,01%	1.581	1.688	-107
Hogescholen	44.663	35,54%	1.111	1.000	111
Kunsthogescholen	5.584	4,44%	121	125	-4
Totaal	125.660	100,00%	2.813	2.813	-

Variabele 'geslacht'

Er waren een aantal stappen nodig om tot een precieze correctie ten aanzien van het geslacht te komen, rekening houdend met de realiteit op het terrein en de verkregen antwoorden. Ten eerste omvat de totale brutosteekproef die door de enquêtegegevens wordt vertegenwoordigd, 2.949 antwoorden¹⁰. Van deze steekproef heeft 66,2% verklaard vrouw te zijn, 30,9% man en 1,4% 'andere', terwijl 1,6% 'dit zeg ik liever niet' heeft aangevinkt. Deze laatste categorie is toegevoegd sinds de enquête 2019-2020 om het inclusieve karakter van de vraag te verbeteren.

De HOI leveren echter gegevens gekoppeld aan de identiteitskaarten, beperkt tot de categorieën mannelijk en vrouwelijk. De andere twee antwoordopties ('dat zeg ik liever niet' en 'andere') zijn evenwel samen goed voor 3% van de totale steekproef. Deze 3% antwoorden werd vervolgens willekeurig verdeeld over de resultaten van de categorieën 'mannelijk' en 'vrouwelijk', volgens de methode die wordt aanbevolen door het Institut de la statistique du Québec¹¹, zonder gevolgen voor de verwerking van deze

¹⁰ Er werden correcties doorgevoerd op het totale aantal verkregen antwoorden (2.949) en vervolgens toegepast op de basissteekproef (2.813) die voor de analyses werd gebruikt.

¹¹ <https://statistique.quebec.ca/fr/institut/methodologie/classifications-et-definitions/methodologie-prise-en-compte-du-genre>

herverdeelde antwoorden. Het resultaat van deze verrichting is als volgt: van de totale steekproef (2.949 antwoorden) is 68,2% van de antwoorden 'vrouwelijk' en 31,8% 'mannelijk'. Ter informatie: deze resultaten zijn nog steeds zeer vergelijkbaar met de vorige editie, toen de vrouwelijke categorie 68,7% bereikte.

De analyse van de ruwe antwoorden laat dan ook zien dat het aandeel van de vrouwen veel hoger is dan in de werkelijke studentenpopulatie, en dan dat van de mannen. Vervolgens moest dit gewicht worden aangepast aan de verhouding die werd aangetroffen in de populatie die voor deze enquête werd onderzocht (en die verschilt van de werkelijke populatie, zoals hierboven uitgelegd). Deze logica komt tot uiting bij de analyse van de twee onderstaande tabellen. Uiteindelijk corrigeert de toegepaste correctie de antwoorden van vrouwen tot een aandeel van 58,35% en die van mannen tot een aandeel van 41,65%.

Figuur 8: Berekening van het gewicht m/v (werkelijke populatie en bestudeerde populatie)

Populatie naar type instelling	Mannen	Vrouwen	Totaal	Gewicht
Universiteiten	31.233	44.180	75.413	55,04%
Hogescholen	18.951	25.712	44.663	32,60%
Kunsthogescholen	2.155	3.429	5.584	4,08%
Instellingen voor sociale promotie	5.961	5.389	11.350	8,28%
Totale studentenpopulatie BHG jaar 2022-2023	58.300	78.710	137.010	100,00%
Verhouding m/v in de werkelijke populatie	42,55%	57,45%	100,00%	

Studentenpopulatie voor de data-analyse	Mannen	Vrouwen	Totaal	Gewicht
Universiteiten	31.233	44.180	75.413	55,04%
Hogescholen	18.951	25.712	44.663	32,60%
Kunsthogescholen	2.155	3.429	5.584	4,08%
Totale studentenpopulatie BHG voor de data-analyse	52.339	73.321	125.660	100,00%
Verhouding m/v in de geanalyseerde populatie	41,65%	58,35%	100,00%	

Beperkingen en voorzorgsmaatregelen qua taalgebruik

Ondanks het grote aantal antwoorden, dat representatief is voor de diversiteit van de populatie volgens het type onderwijs (universitair en niet-universitair), moeten we twee beperkingen onder de aandacht brengen. Ze zijn gekoppeld aan het voorzorgsbeginsel, aan statistische projecties en extrapolaties en aan genderkwesties.

Extrapolatie van de resultaten

Tenzij anders aangegeven, hebben de resultaten van deze studie betrekking op de steekproef van de enquête. Met andere woorden, we hebben ervoor gekozen om de resultaten niet te generaliseren naar de hele Brusselse studentenpopulatie. Dit principe wordt verschillende keren herhaald, met steeds terugkerende verwijzingen naar 'respondenten' of 'ondervraagde studenten'. Schattingen en prognoses met betrekking tot de bestudeerde populatie werden beperkt tot enkele gegevens – huisvesting en tewerkstelling in het bijzonder – om een beter inzicht te krijgen in de aanwezigheid en de impact van de studenten in het stadsleven, via deze twee centrale thema's.

Deze keuze om geen veralgemeende prognoses te maken houdt rekening met de beperkingen van de studie. Er is bijvoorbeeld een significante variatie vastgesteld in de internationale populatie, waarvan de steekproef in deze editie minder Europees (EU-27) is en een groter aandeel niet-Europeanen vertegenwoordigt, vergeleken met de studie van 2019-2020. In plaats van uit te gaan van een (significante) verandering in de internationale studentenpopulatie in het algemeen, werd ervoor geopteerd om deze verandering binnen de steekproef te observeren en te melden. Immers, alleen een nauwgezet onderzoek van de inschrijvingen aan de instellingen zou deze ontwikkeling in detail kunnen beschrijven. In ieder geval kan hier een trend worden waargenomen, binnen de grenzen van de enquête.

Inclusief schrijven en genderbeperkingen

In het kader van het diversiteitsplan 2022-2023 van Perspective is een referentiekader voor inclusief schrijven opgezet. Dit document is gebruikt bij het schrijven van dit rapport.

Een andere belangrijke opmerking heeft betrekking op het gebruik van termen die verwijzen naar het geslacht – de woorden 'vrouwelijk', 'vrouw', 'mannelijk' en 'man'. Zoals hierboven uitgelegd, zijn mensen die 'anders' en 'ik antwoord liever niet' hebben geantwoord, uiteindelijk opgenomen in de categorieën 'vrouwelijk' en 'mannelijk'. Er is dus beslist om de termen 'vrouwen' en 'mannen' te gebruiken voor elke analyse in verband met de geslachtsgegevens van de enquête.

ANALYSE VAN DE RESULTATEN

BESCHRIJVING VAN HET PANEL

Het panel van respondenten van de verschillende edities van de enquête wordt op de volgende manier gekenmerkt, wat tot uiting komt in de onderstaande grafiek en vervolgens wordt toegelicht:

Beschrijving van het panel – evolutie over de drie edities	2013-2015	2019-2020	2022-2023
Geslacht (% vrouwen)	66,8%	68,7%	68,2%
Mediaanleeftijd	22 jaar	22	22
Nationaliteit (% Belgen)	79%	74,8%	71,7%
Brusselaars qua herkomst (woonplaats vóór de inschrijving)	30%	32,4%	34,7%
Vrijgezel	92%	93%	92,10%

Geslacht en leeftijd

In totaal werden voor deze enquête 2.813 antwoorden in aanmerking genomen, 68,2% van vrouwen en 31,8% van mannen. Zoals beschreven in de methodologie hierboven, werd een aanpassing gemaakt voor geslacht, aangezien de onderzochte populatie in werkelijkheid een aandeel van 58,4% vrouwen vertoont.

72,8% van de respondenten is geboren tussen 2000 en 2005. De mediaanleeftijd van de studentenpopulatie in de steekproef is 22 jaar, net als in eerdere edities in 2013-2015 en 2019-2020.

Nationaliteit en woonplaats vóór de inschrijving

In dit deel worden kort de gegevens geanalyseerd over de nationaliteit van de respondenten en hun woonplaats voordat ze zich inschreven aan een instelling voor hoger onderwijs.

Nationaliteit

Het grootste deel van de steekproef (71,7%) heeft de Belgische nationaliteit. De vorige studie telde 74,8% Belgen.

De enquête telt 28,3% studenten met een buitenlandse nationaliteit. Dit is een lichte stijging ten opzichte van de editie 2019-2020 (25,2%) en de editie 2013-2015 (21%).

Wat de nationaliteit van de buitenlandse studenten betreft, komt 16,3% uit landen in de Europese Unie (EU-27) en 12% uit landen buiten de EU. Deze cijfers zijn een verandering ten opzichte van de vorige editie, die er respectievelijk 17% en 8% telde.

Woonplaats vóór de inschrijving

78,1% van de respondenten woonde in België voor ze aan hun studies begonnen en 21,9% woonde in het buitenland. Dit laatste cijfer komt overeen met de steekproef van de internationale studenten, d.w.z. studenten die buiten België woonden voor ze aan hun studies begonnen. Deze gegevens worden geanalyseerd in hoofdstuk getiteld 'internationale studenten' p28.

34,7% van de respondenten woonde reeds in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voordat ze aan hun studie begonnen. Dit resultaat ligt dicht bij de resultaten van de twee vorige edities (30% in 2013-2015 en 32,4% in 2019-2020). Met andere woorden, 65,3% van de respondenten woonde niet in Brussel vóór hun inschrijving, wat kan wijzen op een zekere aantrekkelijkheid van het Gewest voor de studentenpopulatie.

Respondenten die al in België woonden voor ze zich inschreven, werd gevraagd om hun provincie van herkomst aan te geven: 14,7% komt uit Vlaams-Brabant, 7,9% uit Henegouwen en 7% uit Waals-Brabant. De andere provincies, verder weg van Brussel, hebben een percentage van minder dan 3 %.

Burgerlijke staat en moedertaal

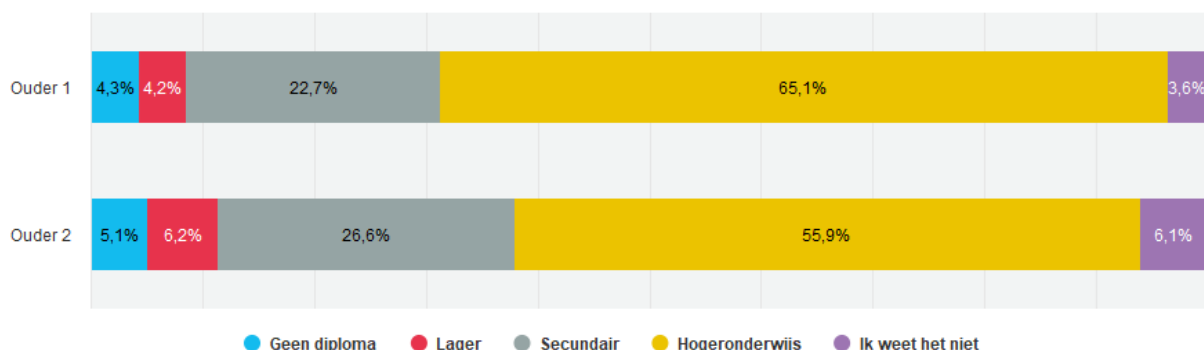
92,1% van de respondenten bevestigt ongehuwd te zijn. 5,4% van de respondenten woont samen en 2,3% is gehuwd.

2,7% van de steekproef heeft een of meer kinderen. Dit is minder dan in de vorige editie, toen 3,4% verklaarde een kind of kinderen te hebben.

In vergelijking met de vorige editie is de vraag aan de respondenten over het eventuele diploma van hun ouders licht aangepast, zodat er in deze editie geen onderscheid wordt gemaakt tussen de geslachten van de ouders. Eventuele veranderingen in deze gegevens worden daarom niet geanalyseerd.

Wat ouder 1 betreft, had 65,1% een diploma hoger onderwijs en wat ouder 2 betreft, was dat 56%.

Figuur 9: Diploma - vergelijking van het niveau van het diploma dat de ouder heeft behaald

Voor de vraag over de moedertalen waren verschillende antwoorden mogelijk, uit een keuze van 12 talen en een optie 'andere'.

68,3% van de respondenten gaf Frans aan als moedertaal, 20% Nederlands, 13,5% 'andere', 9,4% Arabisch en 6,9% Engels.

Binnen de 13,5% 'andere' antwoorden werden 99 talen¹² geteld.

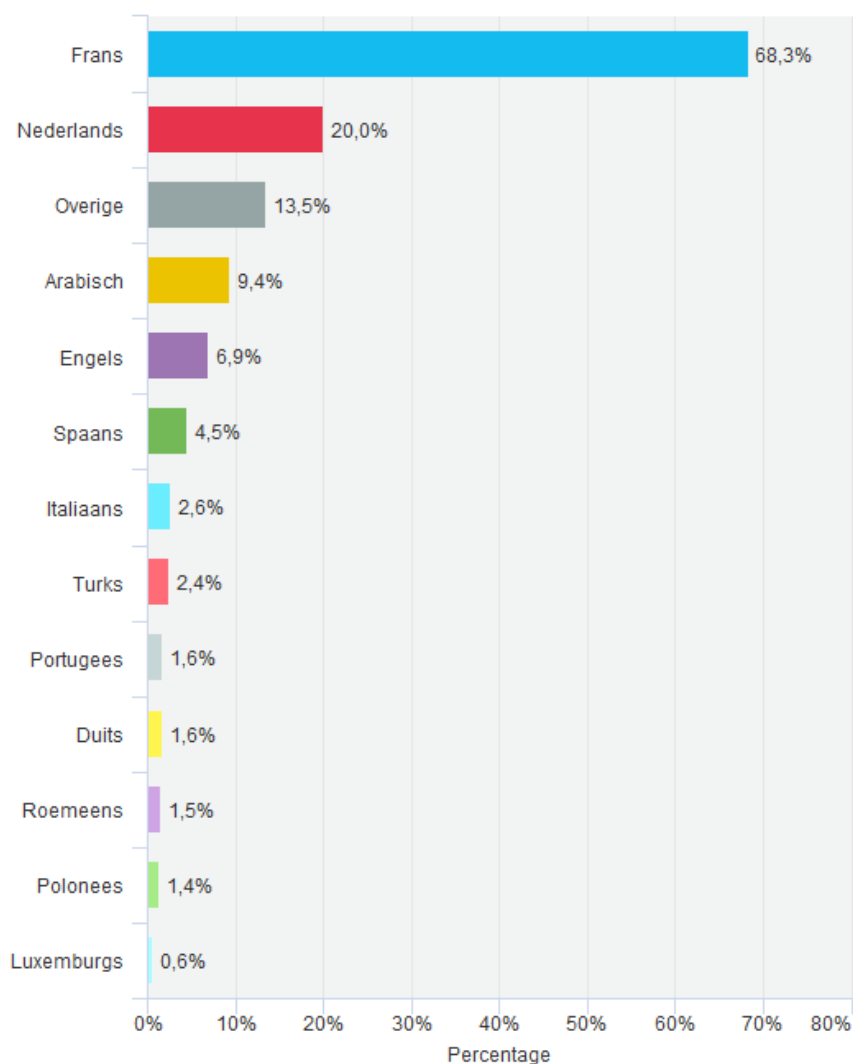
In de totale steekproef werden 111 verschillende talen geteld (12 + 99). ¹³Ter vergelijking: het vijfde Taalbarometeronderzoek (uitgevoerd door het Vlaams onderzoekscentrum BRIO), gepubliceerd in mei 2024, toont een totaal van 104 talen die gesproken worden in het Brussels Gewest.

Een analyse van de incidentie onder de 99 talen in de categorie 'andere' toont een antwoordpercentage van 1,3% voor Russisch en 1,1% voor Lingala. Rekening houdend met deze antwoorden scoort het Letzeburgs, dat in de grafiek hieronder wordt weergegeven, hetzelfde (0,6%) als vier andere talen: Farsi (Perzisch), Chinees, Grieks en Urdu.

¹² Alle antwoorden werden geteld, zonder onderscheid tussen de vermelde regionale talen en dialecten.

¹³ Alle antwoorden werden geteld, zonder onderscheid tussen de vermelde regionale talen en dialecten.

Figuur 10: Aandeel antwoorden (%) volgens moedertaal (meerdere keuzes mogelijk¹⁴)

Verdeling per HOI en per campus

De 2.813 respondenten zijn als volgt verdeeld:

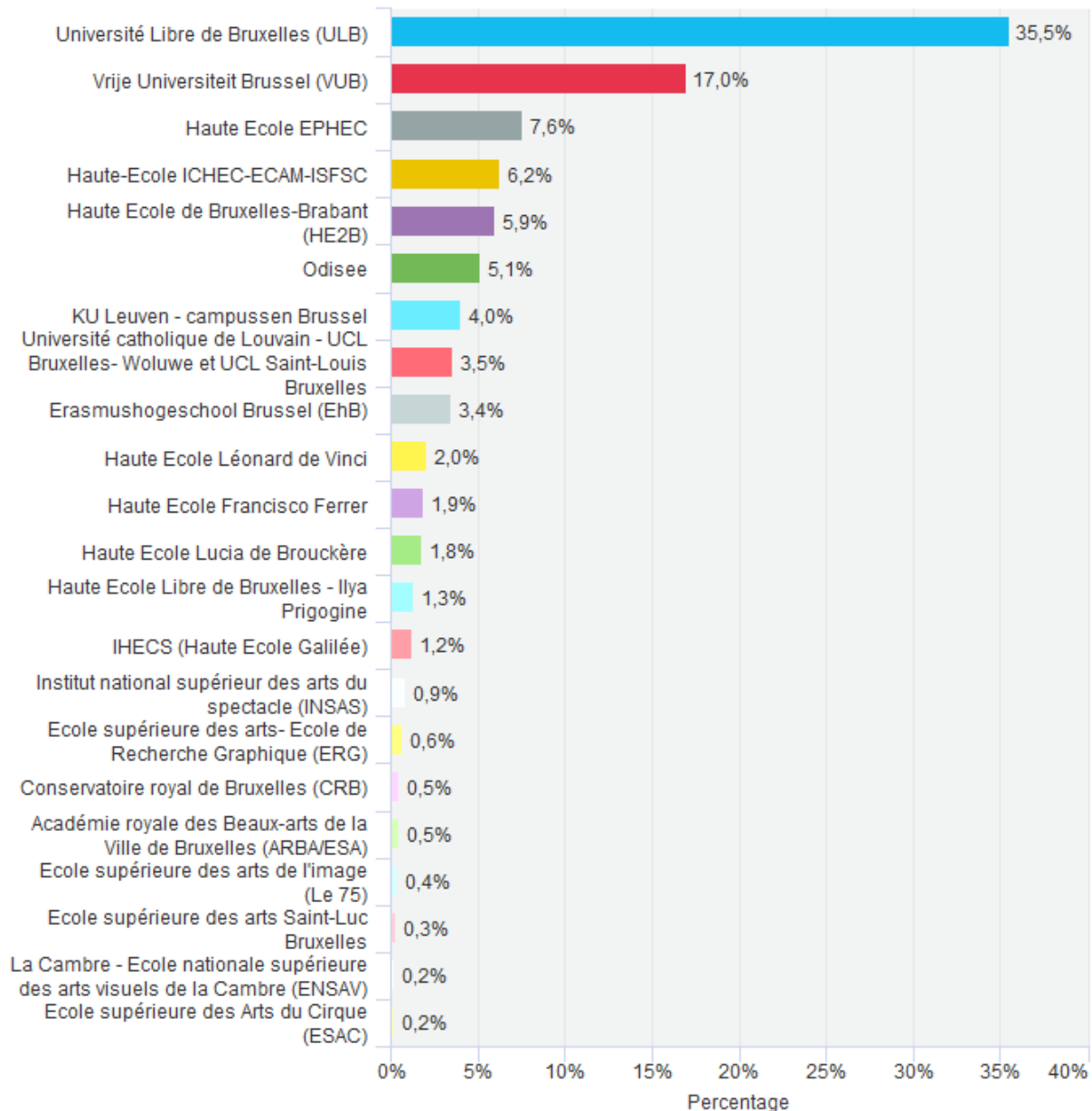
- > 1.581 uit universiteiten, d.w.z. 60%;
- > 1.111 uit hogescholen, d.w.z. 35,5%;
- > 121 uit kunsthogescholen, d.w.z. 4,5%.

Deze uitsplitsing wordt geïllustreerd in de onderstaande figuur en laat zien dat de verhoudingen, zonder afbreuk te doen aan de resultaten, niet exact overeenkomen met die in de geanalyseerde

¹⁴ De keuze van de talen die aan het panel werden voorgesteld, was gebaseerd op de antwoorden van de vorige editie van de enquête, d.w.z. de talen die het meest werden gesproken door de respondenten in 2019-2020.

moederpopulatie, d.w.z. de 125.660 studenten die in de tabel op pagina 18 worden vermeld¹⁵. In overeenstemming met de methodologische criteria voor deze editie, die hierboven zijn toegelicht, zijn de antwoorden samengevoegd (en aangepast) per type HOI.

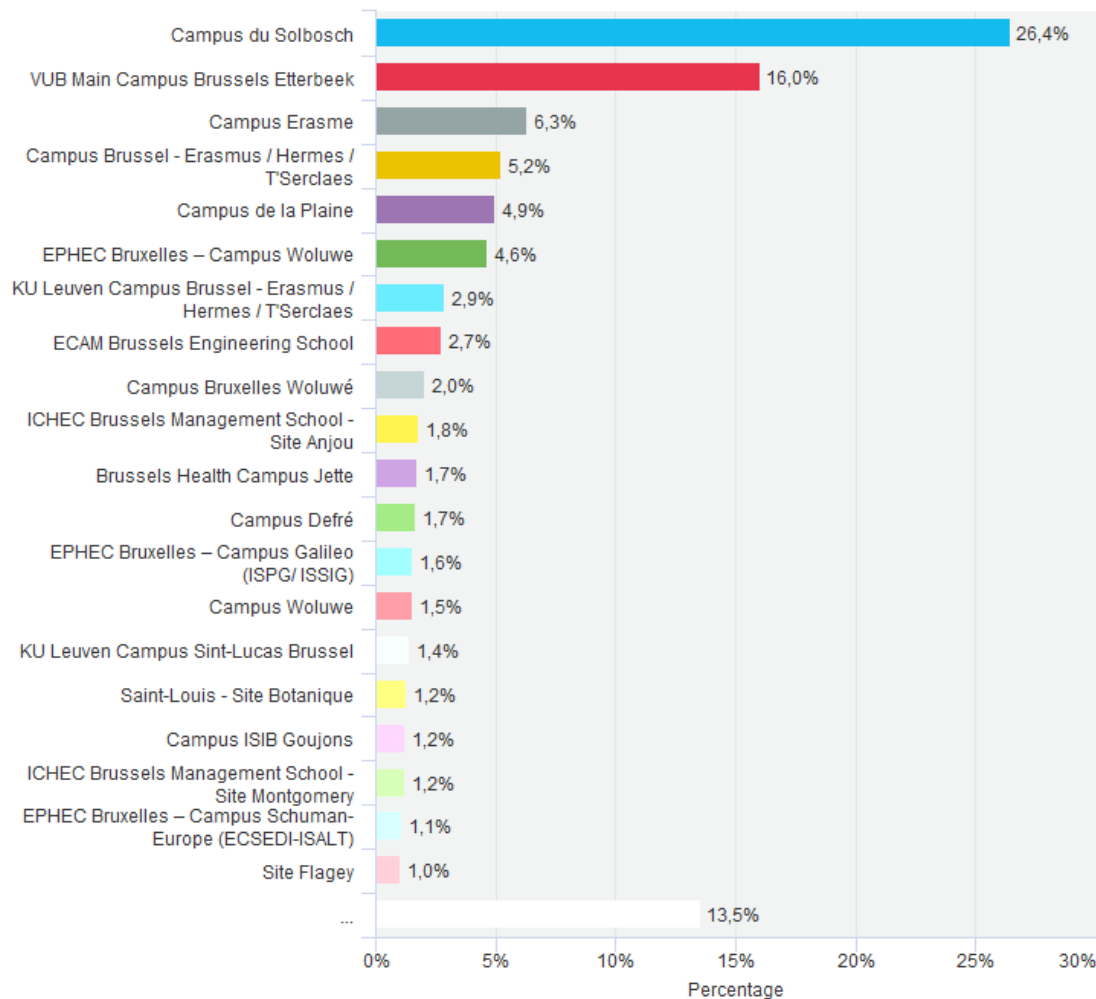
Figuur 11: Percentage antwoorden naar instelling van inschrijving

De schaal 'campus/site' werd ook bevraagd voor respondenten die ingeschreven waren bij HOI met meer dan één vestiging. De verdeling is als volgt: 26,4% van de respondenten volgt les aan de campus Solbosch en 16% aan de campus Erasmus, die beide deel uitmaken van de Université libre de Bruxelles. De andere campussen en sites worden voor minder dan 10% bezocht.

¹⁵ Zo telt de Université libre de Bruxelles (ULB) in totaal 37.996 studenten, ofwel 30,2% van de onderzochte moederpopulatie. De enquête kon 35,5% antwoorden inwinnen binnen de ULB. Dit verschil is niet gecorrigeerd omdat de resultaten zijn samengevoegd per type HOI, en er is een aanpassing in die zin gemaakt.

Figuur 12: Percentage antwoorden naar campus (uittreksel¹⁶)

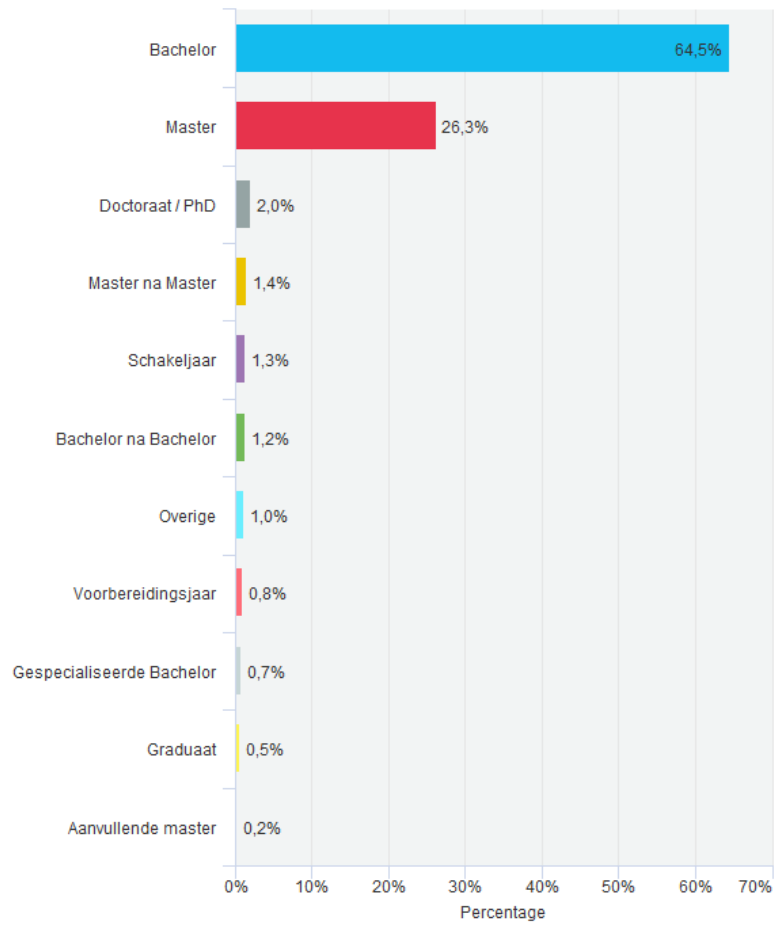
8,1% van de respondenten is ingeschreven met een uurrooster buiten de gewone lessen. Dit cijfer verwijst naar de geanalyseerde antwoorden en houdt dus geen rekening met de sociale promotie. Hieruit blijkt dat de studentenpopulatie geïnteresseerd is in de avond- en weekendcursussen, die ook door de universiteiten en hogescholen worden aangeboden.

Studieniveau

64,5% van de respondenten zegt te studeren voor een bachelordiploma en 26,3% voor een masterdiploma, terwijl 9,2% andere onderwijsniveaus volgt (doctoraat, master in een specialisatie, aanvullende master, graduaat, schakelprogramma.).

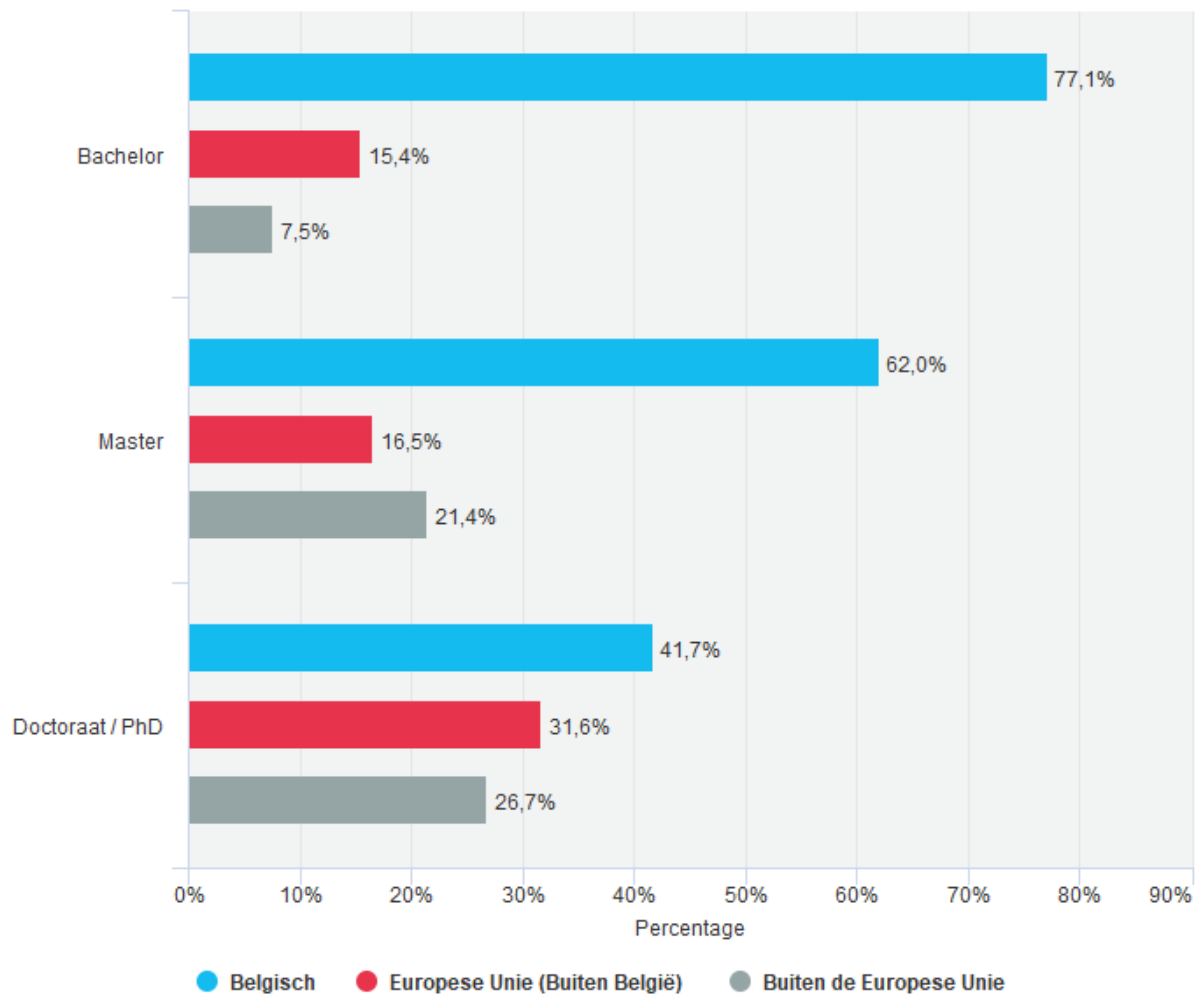
¹⁶ Alle campussen met minder dan 1% antwoorden zijn gegroepeerd in de laatste categorie, met een totaal van 13,5%.

Figuur 13: Percentage antwoorden naar studieniveau (2023-2024)

Een interessante vaststelling bij de analyse van de samenstelling van elk studieniveau met betrekking tot nationaliteit is dat een hoger percentage (21,4%) van de ingeschreven masterstudenten de nationaliteit heeft van een land buiten de Europese Unie dan van een land van de Europese Unie (16,6%).

Figuur 14: Vergelijking van studieniveaus (2023-2024) naar herkomst

INTERNATIONALE STUDENTEN

Het thema internationale studenten komt al sinds de tweede editie van de enquête 'Blik op het studentenleven' (2019-2020) aan bod. De belangstelling voor dit deel van de studentenpopulatie past binnen de internationalisering van het hoger onderwijs, een proces dat al meer dan veertig jaar aan de gang is, met name dankzij het Europese Erasmusprogramma¹⁷. In de loop der jaren hebben steden en regio's dit opgenomen in hun benadering van de internationalisering en van 'citymarketing'¹⁸. Een betere kennis van de internationale studentenpopulatie kan zo bijdragen tot beslissingen over de positionering van Brussel als studentenstad¹⁹ en over het internationale karakter van het Gewest.

Op Brussels niveau wordt deze interesse voor internationale studenten ook bevestigd door een recente studie (2019 & 2021-2022) in opdracht van de vzw Brik bij het Brussels Studies Institute²⁰. Deze analyse gebruikt niet het criterium van nationaliteit om de internationale student te definiëren. Internationale studenten worden in de eerste plaats gedefinieerd door het feit dat ze niet in België woonden voorafgaand aan hun inschrijving aan een Brusselse instelling. Ze komen speciaal naar België om hoger onderwijs te volgen in Brussel. Hun keuze voor Brussel om er te studeren heeft dus voorrang op hun nationaliteit. Deze definitie maakt het mogelijk om de aantrekkelijkheid van het Gewest als studentenstad te analyseren, zonder rekening te houden met de vele buitenlanders (van niet-Belgische nationaliteit) die al lang in Brussel wonen²¹ en er eventueel zijn ingeschreven in het hoger onderwijs. Omdat de nationaliteit niet het belangrijkste criterium is, is ook de, weliswaar geringe, aanwezigheid van Belgen die terugkeren uit het buitenland om in Brussel te komen studeren, vastgesteld. Die elementen worden hieronder uiteengezet.

Onder de respondenten van de enquête 2023-2024 steeg het aandeel internationale studenten van 19,7% (enquête 2019-2020) naar 21,9%.

¹⁷ Het Europese uitwisselingsprogramma Erasmus werd goedgekeurd in 1987.

¹⁸ In België implementeren de agentschappen Study in Flanders (studyinlanders.be) en Wallonie Bruxelles Campus (studyinbelgium.be) het beleid van de gemeenschappen (Vlaanderen en Wallonië-Brussel) voor de internationalisering van het hoger onderwijs.

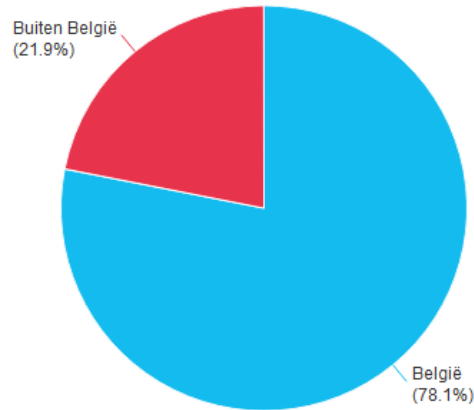
¹⁹ Naast de internationale ranglijsten van instellingen (Shanghai Ranking, Times Higher Education World University Rankings, QS Ranking enz.) publiceert het instituut Quacquarelli Symons sinds 2012 de ranglijst van de beste studentensteden ter wereld (QS Best Student Cities). Brussel staat op de 56e plaats in de zogeheten 2025-ranking, gebaseerd op gegevens van 2024 (<https://www.topuniversities.com/city-rankings?page=3>).

²⁰ 'Internationale studenten in Brussel – Werkpakket studentenbevraging – Resultaten van de websurvey 2019 & 2021/22' – Brussels Studies Institute – Kenneth Hemmerechts, Anneloes Vandenbroucke, Dimokritos Kavadias.

²¹ Volgens het Belgisch Statistiekbureau bedraagt het aandeel niet-Belgen in de bevolking ongeveer 11% in het Vlaams Gewest en het Waals Gewest en 36,9% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (<https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking/herkomst>): [dit cijfer bevestigt de moeilijkheid van een benadering die enkel gebaseerd is op het nationaliteitscriterium om een internationale student te definiëren.](https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking/herkomst)

Figuur 15: Aandeel van de antwoorden naar woonplaats voorafgaand aan het begin van de studie

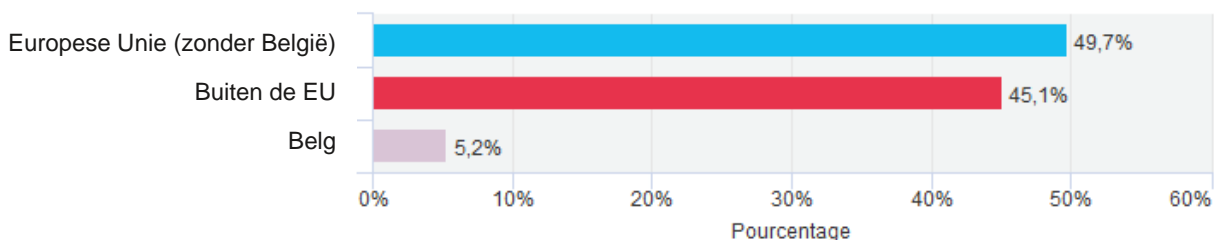

Dit hoofdstuk is verdeeld in drie delen. Ten eerste worden elementen die al werden bekeken voor het panel als geheel (nationaliteit, gekozen onderwijssoort, gemiddelde leeftijd enz.), nu beschouwd vanuit de invalshoek van de internationale populatie. Het doel van deze aanpak is om een globaal profiel te schetsen van de internationale respondent. Vervolgens is een deel gewijd aan vragen die exclusief bestemd zijn voor de internationale steekproef. Deze vragen zijn bedoeld om meer te weten te komen over hun specifieke ervaring met de stad (duur van de uitwisseling, administratieve procedures, opvangfaciliteiten enz.). Tot slot worden hun mate van tevredenheid en hun aanbevelingen voor toekomstige studenten onderzocht.

Algemeen profiel

Hoewel het land van verblijf vóór de inschrijving ons belangrijkste criterium is om deze specifieke steekproef te definiëren, blijft nationaliteit een belangrijk element in de analyse van de internationale populatie. De administratieve procedures (gelijkwaardigheid van diploma's, al dan niet een visum aanvragen) en de financiële realiteit (vereiste garanties voor niet-Europeanen) verschillen naargelang de studenten al dan niet uit de Europese Unie komen.

Figuur 16: Aandeel van de nationaliteiten in de internationale steekproef

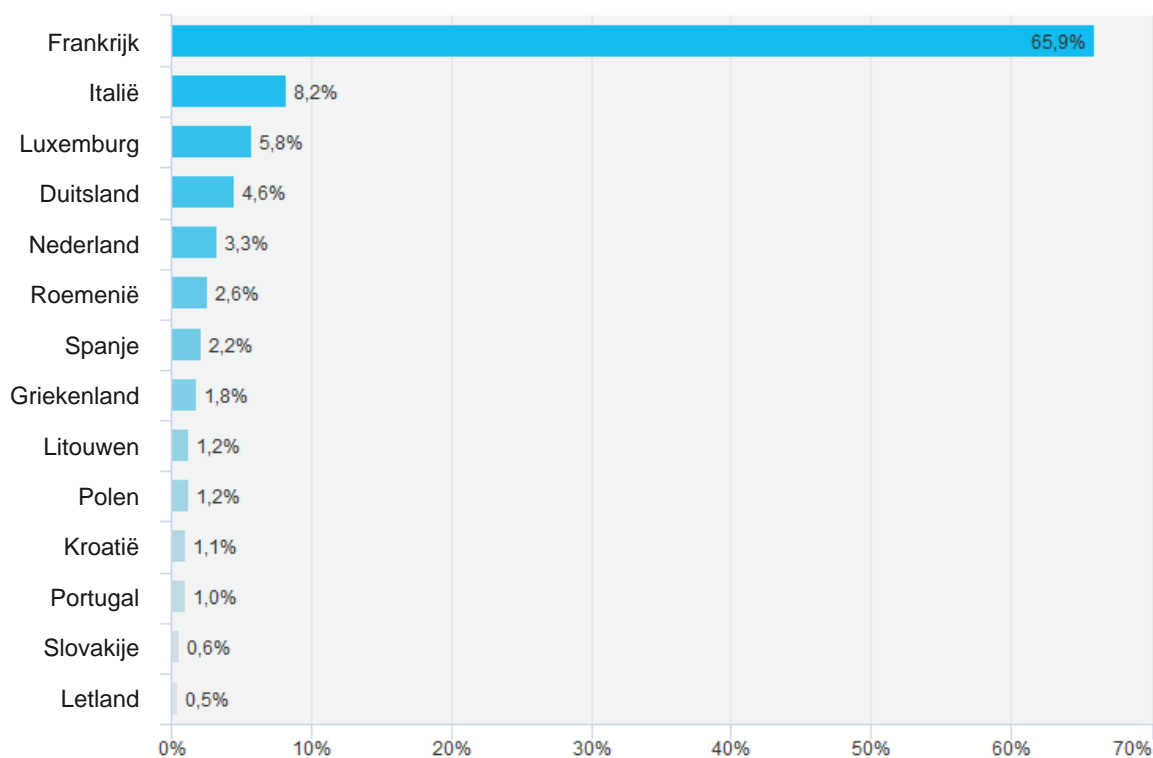

Vergeleken met de vorige enquête 'Blik op het studentenleven' zijn er enkele vrij opvallende verschillen. Binnen de internationale steekproef waren er 60,6% respondenten uit de Europese Unie in 2019-2020 en 49,7% in 2023-2024. Omgekeerd is er een verandering van 15 procentpunten (pp) in het aandeel respondenten met een nationaliteit van buiten de EU: deze categorie is gestegen van 30,80% naar 45,1%. De aanwezigheid van Belgen wordt verklaard door het criterium dat wordt gebruikt om de

internationale studenten te definiëren, zoals hierboven aangegeven. Ze kwamen in 2019-2020 met 8,6% terug naar het land om er hogere studies te volgen, in 2023-2024 zijn ze met 5,3%.

Zoals de volgende figuur laat zien, kunnen we aan de hand van een blik binnen elk van de twee hoofdcategorieën (EU/niet-EU) vaststellen welke nationaliteiten het meest vertegenwoordigd zijn. De Fransen zijn het meest vertegenwoordigd onder de Europeanen, gevolgd door de Italianen, Luxemburgers en Duitsers²². Bij niet-Europeanen blijft de top drie gelijk aan de resultaten van 2019-2020, maar in een andere volgorde: Kameroen, Congo en Marokko zijn de meest vertegenwoordigde landen²³. De Congolezen stonden op de eerste plaats in de tweede enquête 'Blik op het studentenleven'.

Figuur 17: Aandeel nationaliteiten EU-27 (zonder België)

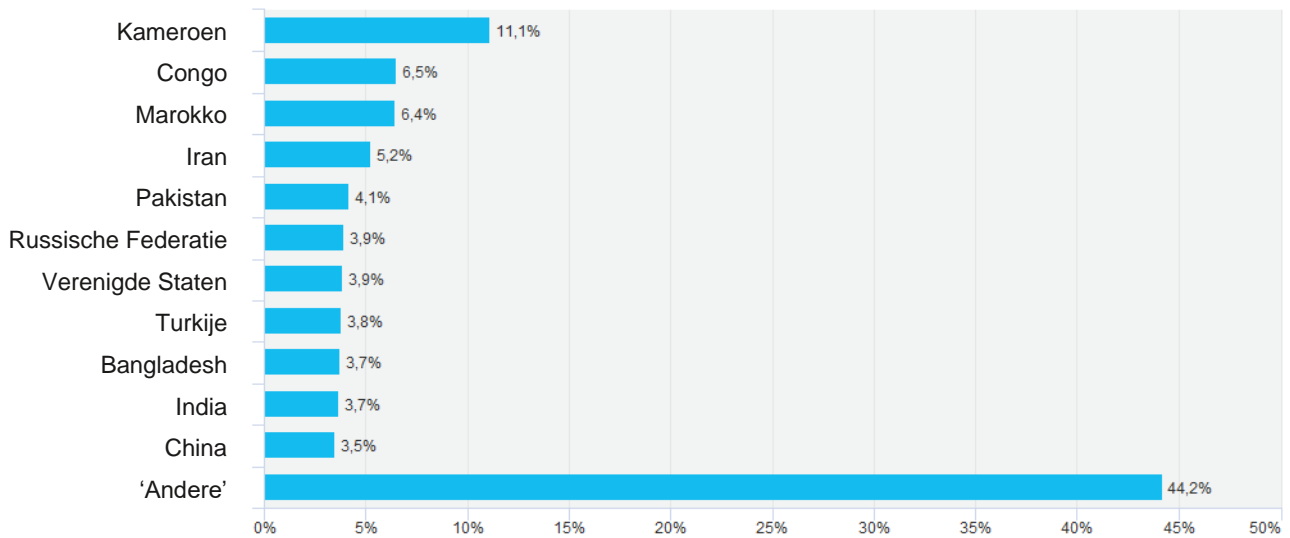
De totale steekproef van de enquête omvat 74 nationaliteiten van buiten de EU, plus 21 nationaliteiten uit de Europese Unie (EU-27), voor een totaal van 95 vertegenwoordigde nationaliteiten. Als multiculturele stad telt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest meer dan 180 nationaliteiten in de hele bevolking²⁴.

²² In vergelijking met de algemene bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar de meest vertegenwoordigde Europeanen (EU-27) Fransen, Roemenen, Italianen en Spanjaarden zijn. De Mini-Bru 2024, gepubliceerd door het BISA, rapporteert deze cijfers (https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/MiniBru_24-NL.pdf).

²³ De gegevens van het BISA tonen Marokko, Oekraïne en Syrië als de top drie van nationaliteiten van buiten de EU-27 voor de totale Brusselse bevolking in 2023.

²⁴ Volgens het BISA (Mini-Bru 2024) zijn 181 nationaliteiten vertegenwoordigd onder de Brusselse bevolking (https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/MiniBru_24-NL.pdf).

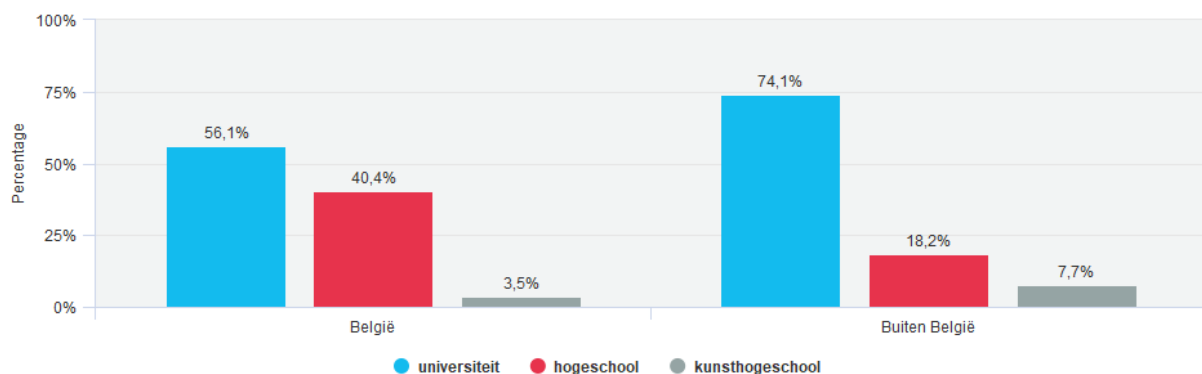
Figuur 18: Aandeel nationaliteiten van buiten de EU-27 (uittreksel)²⁵

Een benadering per geografisch gebied maakt het ook mogelijk om de herkomst vast te stellen, inclusief de 44,2% 'andere' zoals aangegeven in de grafiek hierboven. De belangrijkste regio van herkomst van de internationale respondenten van buiten de EU is Afrika (33,4%), gevolgd door Azië (22,4%), Noord- en Zuid-Amerika en het Caribisch gebied (16,4%), het Midden-Oosten (14,2%), Europa buiten de EU (13,1%) en Oceanië (0,5%).

Wat het gekozen type instelling betreft, is de meerderheid van de internationale respondenten ingeschreven aan een universiteit, in een hoger aandeel dan dat van de respondenten die vóór hun studies al in België woonden. Omgekeerd is hun aanwezigheid in het hoger onderwijs 22,2 procentpunten lager, zoals blijkt uit de onderstaande grafiek.

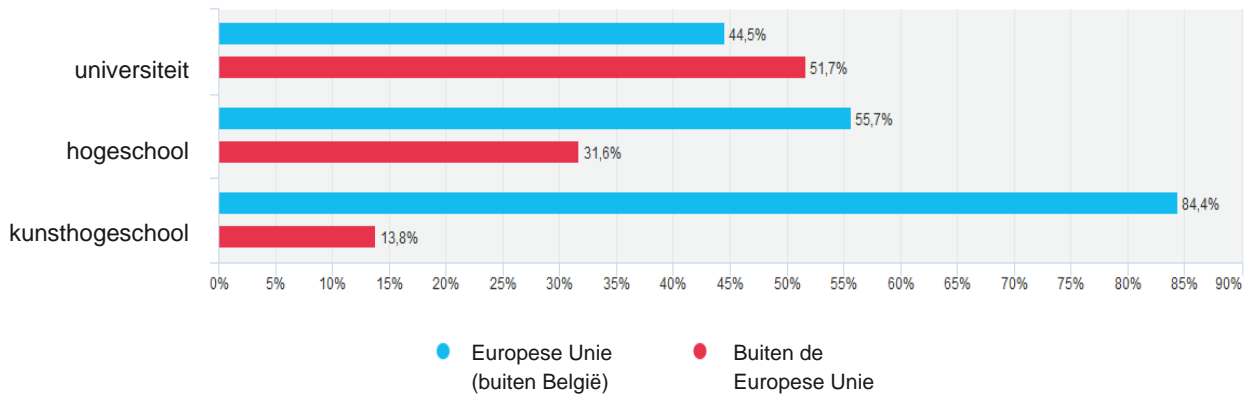
Figuur 19: Vergelijking van de inschrijvingen per type instelling volgens de herkomst

Als we naar het nationaliteitscriterium kijken, zien we dat de universiteiten onder de internationale studenten verhoudingsgewijs meer studenten tellen die niet afkomstig zijn uit de Europese Unie. De kunstinstellingen tellen het geringste aandeel internationale studenten van buiten de EU.

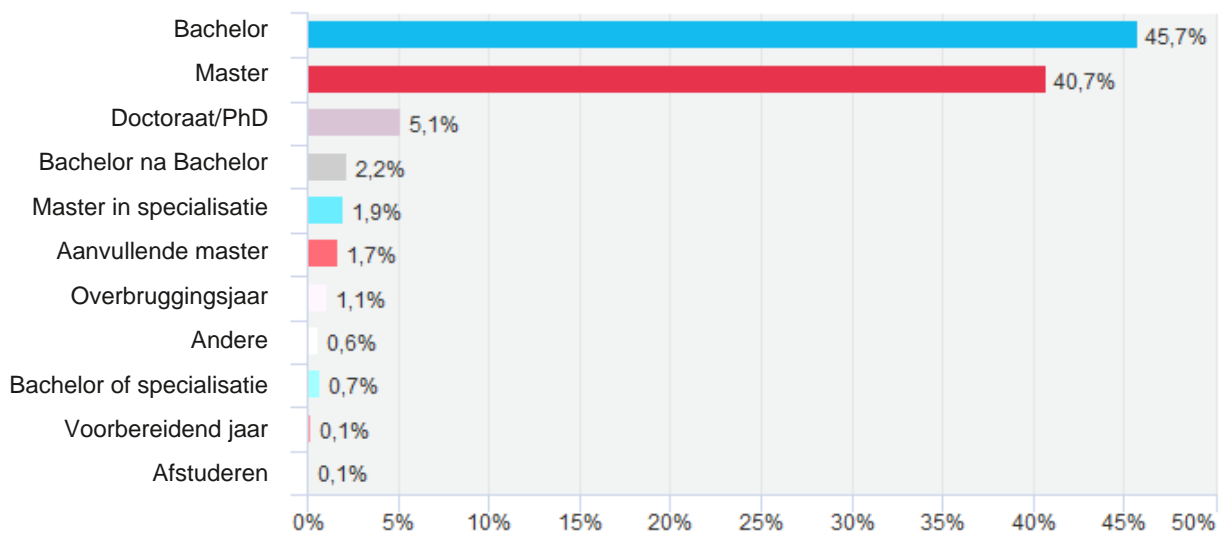
²⁵ Voor het leesgemak is de grafiek beperkt tot het aandeel antwoorden dat overeenkomt met de eerste 11 vertegenwoordigde nationaliteiten. De meeste van de overige 63 nationaliteiten vertegenwoordigden 1% of minder van de antwoorden.

Figuur 20: Vergelijking van nationaliteiten (herkomst) per type instelling

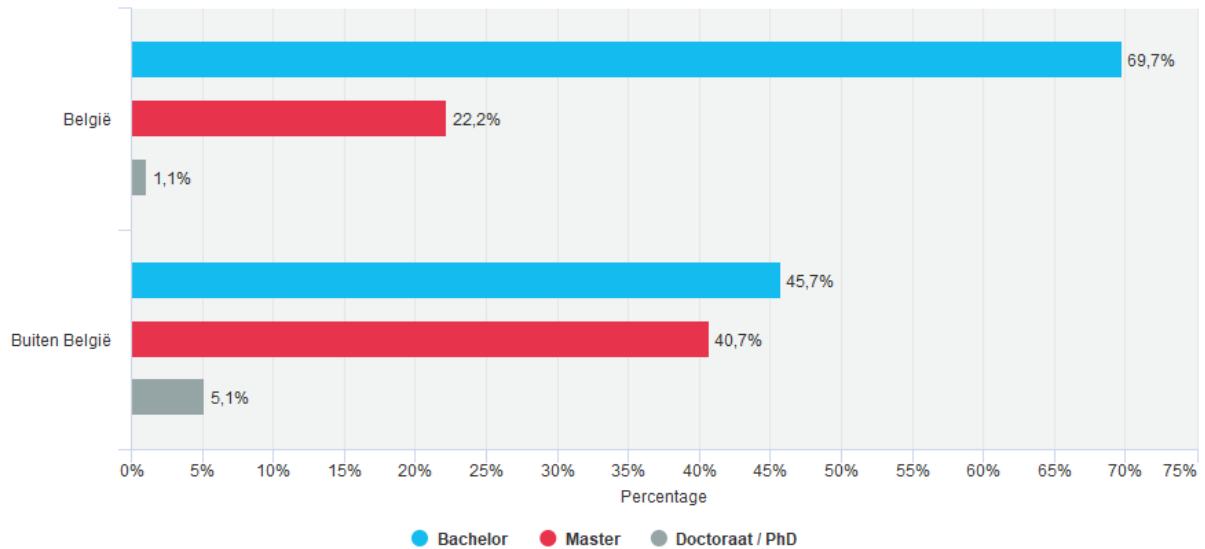

Het studieniveau is het laatste criterium waarmee in deze eerste fase van onze analyse rekening is gehouden om een algemeen profiel van de internationale respondenten te schetsen. Hier springen ook een aantal verschillen in het oog. Wat de inschrijvingen voor een bacheloropleiding betreft, zijn er verhoudingsgewijs minder internationale studenten (45,7%) dan studenten die al in België woonden voordat ze zich inschreven (69,7%). Wat de masterinschrijvingen betreft, stellen we het omgekeerde vast: er zijn verhoudingsgewijs meer internationale studenten (40,7%) dan studenten die al in België woonden vóór hun inschrijving (22,2%).

Figuur 21: Percentage inschrijvingen van internationale studenten naar studieniveau

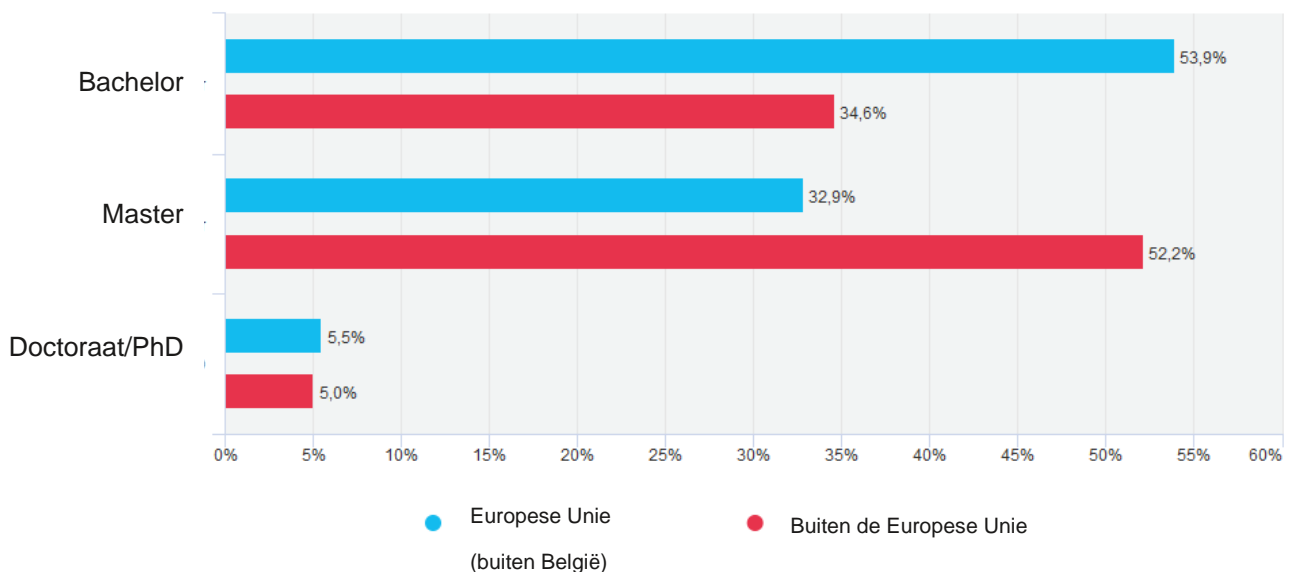
Figuur 22: Vergelijking studieniveau (uittreksel) volgens herkomst

De uitgesproken keuze van internationale respondenten voor masteropleidingen (in vergelijking met degenen die al in België woonden vóór hun inschrijving) kan worden verklaard door de hogere gemiddelde leeftijd van eerstgenoemden (24,6 jaar) in vergelijking met die van studenten die al in België woonden vóór hun inschrijving (22,2 jaar).

Opnieuw is de nationaliteit van invloed op de keuze van studenten voor een bepaald studieniveau: de Europeanen (EU-27) die zijn ingeschreven voor een bacheloropleiding, zijn goed voor 53,9%, dus bijna 20 procentpunten meer dan de studenten van buiten de EU. In de masteropleidingen is dit verschil van 20 procentpunten omgekeerd, zoals blijkt uit onderstaande grafiek:

Figuur 23: Vergelijking studieniveau (uittreksel) volgens nationaliteit

Een andere bevinding is dat 71,7% van de internationale respondenten geconcentreerd zijn in drie instellingen: de Université Libre de Bruxelles, de Vrije Universiteit Brussel en de KU Leuven – Campus Brussel. De internationale steekproef toont ook een aandeel inschrijvingen aan Franstalige en Nederlandstalige instellingen dat vrijwel gelijk is (31% NL) aan dat van de totale studentenpopulatie. De werkelijke studentenpopulatie die in aanmerking wordt genomen voor de analyse van de enquête 'Blik op het studentenleven', bestaat voor 70% uit studenten die zijn ingeschreven aan Franstalige HOI en voor 30% uit studenten die zijn ingeschreven aan Nederlandstalige HOI.

Specifiek profiel

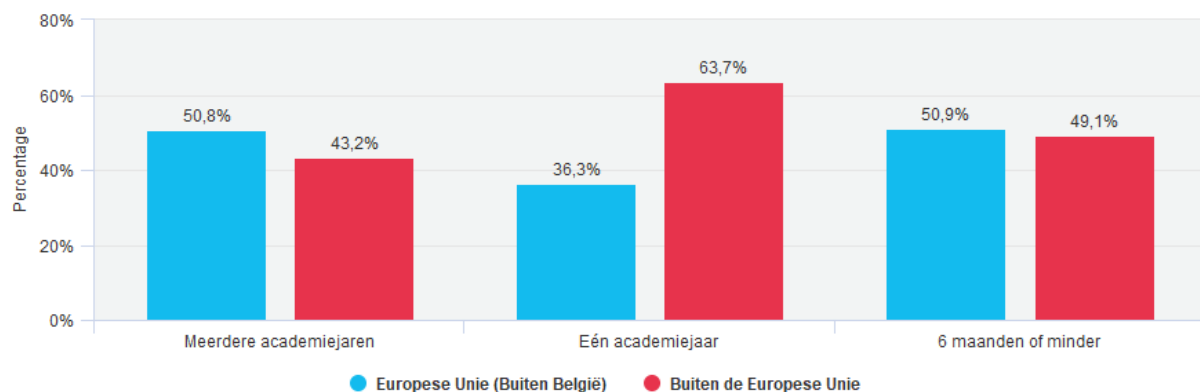
Na de eerste algemene benadering van het profiel van de internationale respondenten komen de specifieke vragen aan bod die aan deze steekproef werden gesteld. Deze vragen hebben betrekking op het type uitwisseling, de duur, het onthaal in Brussel of de gemeentelijke diensten en de administratieve procedures.

De inschrijving voor meerdere academiejaren (87,6%) is een trend die sterk aanwezig blijft sinds de enquête van 2019-2020 (83,9%). Deze keuze wordt bevestigd door het antwoord op de vraag naar het type uitwisseling, waarbij de overgrote meerderheid (93,1%) aangeeft dat ze naar Brussel komen voor 'het geheel of een deel' van hun studies in het hoger onderwijs. In de steekproef van 2023-2024 zegt 4% van de respondenten ingeschreven te zijn op basis van een uitwisselingsprogramma van het type Erasmus, een daling van 2 procentpunten ten opzichte van de vorige enquête.

Als we meer in detail kijken naar de meerderheid van de personen die zeggen dat ze voor meerdere jaren naar Brussel komen, zien we een grotere aanwezigheid van Europeanen (EU-27).

Aan de andere kant was de meerderheid van de respondenten die zeiden dat ze maar voor  n academiejaar naar Brussel kwamen, afkomstig van buiten de EU. In de onderstaande figuur worden deze keuzes geëxpliciteerd:

Figuur 24: Vergelijking van de uitwisselingsduur volgens herkomst

Hoe worden de internationale studenten onthaald in het Brussels Gewest? Wat zijn, eenmaal in België, hun belangrijkste administratieve procedures en wat is hun beoordeling van de kwaliteit van deze diensten?

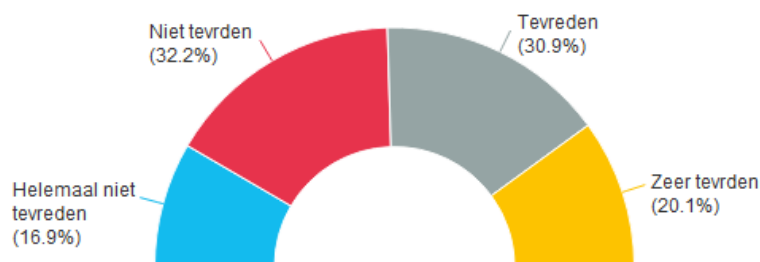
Wat betreft de systemen en instrumenten die door de instellingen voor hoger onderwijs worden geïmplementeerd: 60,4% van de respondenten zegt een introductiedag te hebben bijgewoond (+7,3% ten opzichte van de enquête 2019-2022) en 48,7% heeft een informatiesessie bijgewoond (+7,8%). Een andere positieve ontwikkeling is dat het aantal respondenten dat geen gebruik maakte van een of andere

regeling, met bijna 6 procentpunten is gedaald ten opzichte van de vorige enquête, tot 25,5%. Meer dan een kwart van de respondenten heeft dus niet vermeld gebruik te hebben gemaakt van of baat te hebben gehad bij de door de HOI opgezette informatie- en onthaalprogramma's.

Na het onthaal door hun instelling en zodra ze zijn gesetteld, komen internationale studenten vaak in contact met de gemeentelijke diensten, zoals alle nieuwkomers in België. Europeanen (EU-27) hebben drie maanden de tijd om hun aankomst te melden. Aan nieuwkomers van buiten Europa wordt gevraagd hun verblijf binnen 8 dagen te melden, zodat ze kunnen vragen om te worden ingeschreven in het vreemdelingenregister en een verblijfsvergunning (kaart A) kunnen krijgen, die elk jaar moet worden verlengd.²⁶ Op basis van deze principes zouden we kunnen verwachten dat de internationale studentenpopulatie vrij veel gebruik zal maken van de gemeentelijke administraties. Slechts 61,1% (-6,6 pp) van de respondenten verklaarde echter gebruik te hebben gemaakt van de diensten van hun gemeente bij hun aankomst in België. Van de personen van buiten de EU, die geacht worden erheen te gaan binnen 8 dagen na hun aankomst²⁷, verklaart 24,3% zich niet te hebben aangemeld bij de dienst vreemdelingen van de gemeente.

Aan degenen die een positief antwoord gaven, hebben we gevraagd wat het doel van hun administratieve stap was. Meer dan 92% van de onderdanen uit de EU-27 zegt dat ze naar de gemeente zijn geweest om hun woonplaats vast te leggen (70% voor de onderdanen van buiten de EU-27). De meningen over de kwaliteit van de verstrekte diensten lopen uiteen: 51% heeft er een positief beeld van en 49% een negatief beeld, zoals blijkt uit de onderstaande figuur.

Figuur 25: Tevredenheidsniveau – administratieve procedures

Van de andere stappen die de internationale steekproef heeft ondernomen, wordt de gelijkwaardigheid van het diploma (52,1%) het vaakst genoemd, gevolgd door bankzaken (47,7%), visa (45,3%) en ziekenfonds (37,6%).

Brussel, tevredenheid, aanbevelingen

De keuze van Brussel en de tevredenheid over de stad zijn de laatste waargenomen elementen. Ze worden ook ondersteund door open vragen, die we analyseren met behulp van woordwolken.

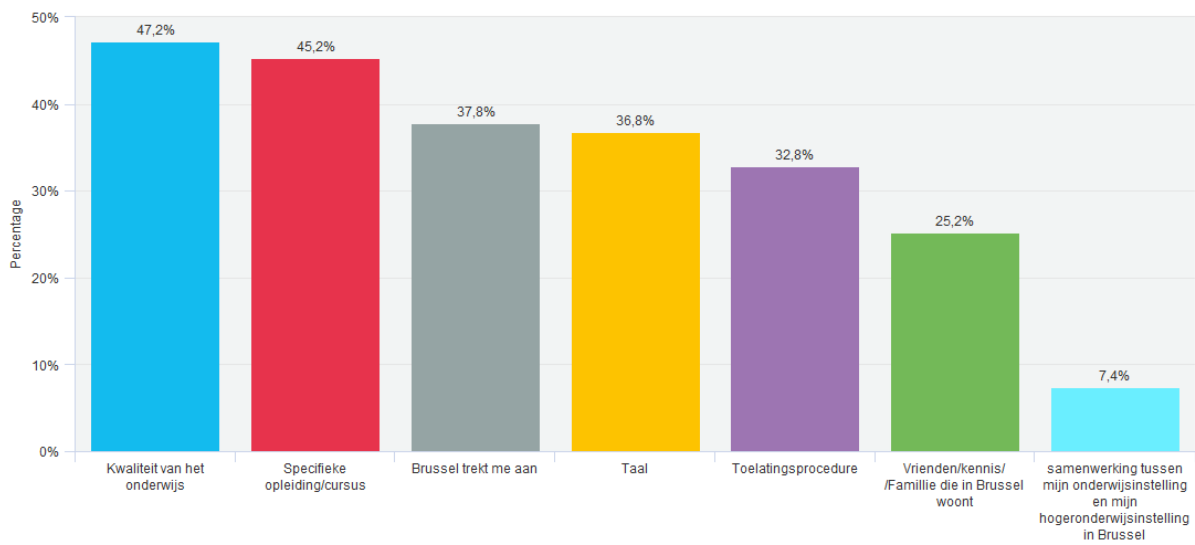
Om een beter inzicht te krijgen in de vele redenen die een rol kunnen spelen bij de beslissing om in het Brussels Gewest te gaan studeren, kregen internationale respondenten de kans om meerdere antwoordelementen aan te geven. Net als in 2019-2020 is de kwaliteit van het onderwijs de belangrijkste

²⁶ De Dienst Vreemdelingenzaken geeft op zijn website informatie over de verblijfsrechten en -procedures voor Europeanen (EU-27) en voor onderdanen van derde landen: <https://dofi.ibz.be/nl>.

²⁷ Om dit aspect te kunnen beoordelen, wordt specifiek gevraagd naar het tijdstip van aankomst in Brussel: 'Heb je, eenmaal in Brussel, een beroep gedaan op een dienst van de gemeente waar je woont?'

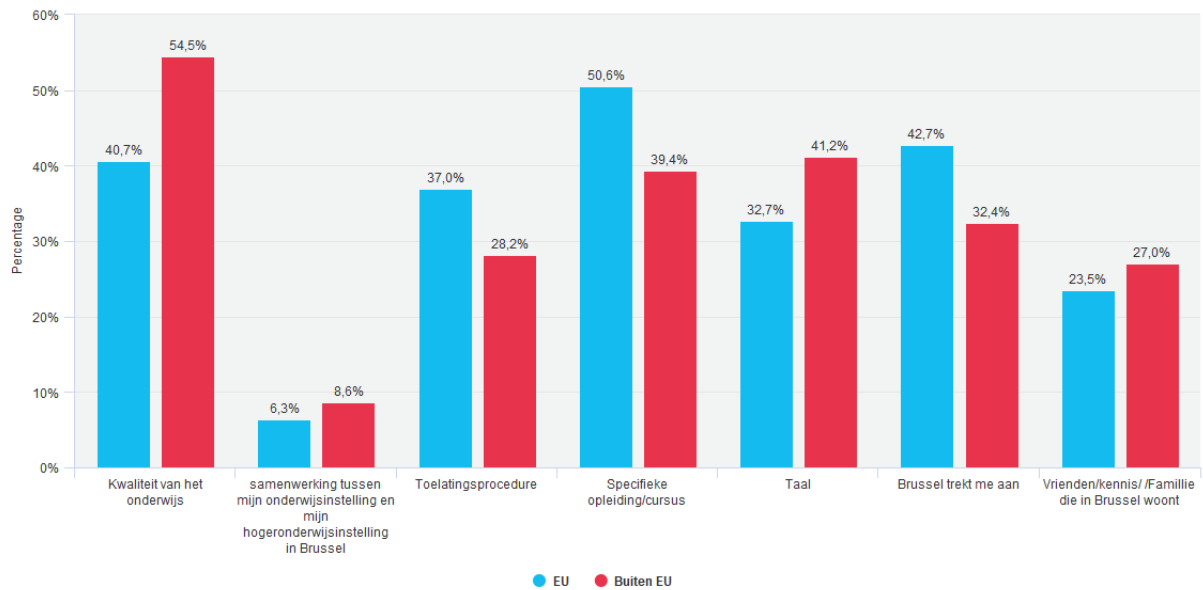
reden voor de inschrijving (47,3%), gevolgd door de eigenlijke opleidingsfilière (45,3%). Dit waren ook de belangrijkste redenen die werden aangevoerd door de respondenten van de enquête die in opdracht van Brik door het Brussels Studies Institute werd uitgevoerd²⁸. In vergelijking met de vorige enquête 'Blik op het studentenleven' lijkt de aantrekkingskracht van Brussel gedaald (overgang van 42% naar 37,8%). De nuances die benadrukt moeten worden, hebben te maken met de verschillen tussen de twee grote blokken die de internationale bevolking vormen (Europeanen en niet-Europeanen). Voor de eerste stijgt de aantrekkingskracht van Brussel naar de tweede plaats, met 42,8% van de antwoorden (32,4% voor niet-EU-burgers). De taal, die op de vijfde plaats staat voor de studenten uit de EU-27, is de op één na belangrijkste factor voor internationale studenten van buiten de EU (41,2%).

Figuur 26: Redenen om voor Brussel te kiezen (meerdere keuzes mogelijk)

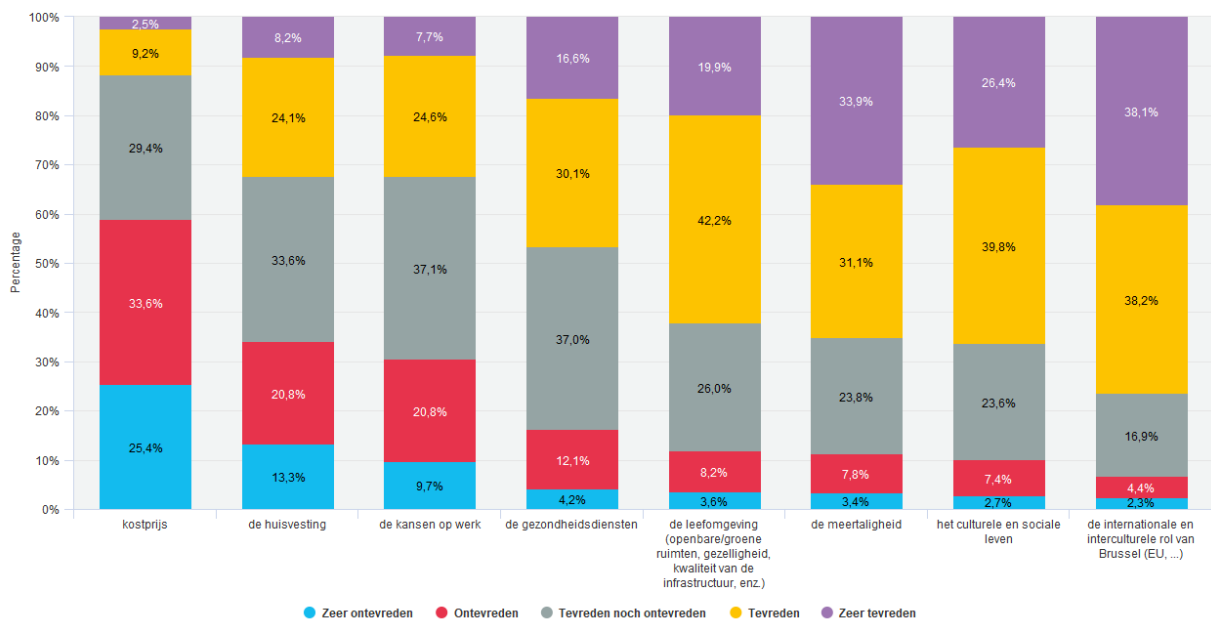
²⁸ Internationale studenten in Brussel – Werkpakket studentenbevraging – Resultaten van de websurvey 2019 & 2021/22 – Brussels Studies Institute – Kenneth Hemmerrechts, Anneloes Vandenbroucke, Dimokritos Kavadias, pagina 22: 'Als we eerst kijken naar de belangrijkste redenen voor de keuze om in België te komen studeren (...) lijkt vooral de combinatie van aanbod van studiekeuze en de kwaliteit van het onderwijs door te wegen.'

Figuur 27: Redenen om voor Brussel te kiezen volgens nationaliteit

Over het algemeen wordt hun verblijf in Brussel positief beoordeeld door de internationale populatie, met een tevredenheidspercentage van bijna 60% als antwoord op de vraag 'Vind je het leven in Brussel fijn?'. Deze algemene vraag wordt in detail geanalyseerd met betrekking tot de verschillende lagen van de studentenpopulatie (in het bijzonder volgens het type HOI en de herkomst), in een hoofdstuk dat speciaal gewijd is aan de banden van de studenten met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Specifiek voor internationale studenten is hun beoordeling van bepaalde kenmerken en diensten van de stad in de onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 28: Tevredenheid volgens de criteria voor stedelijke ervaring

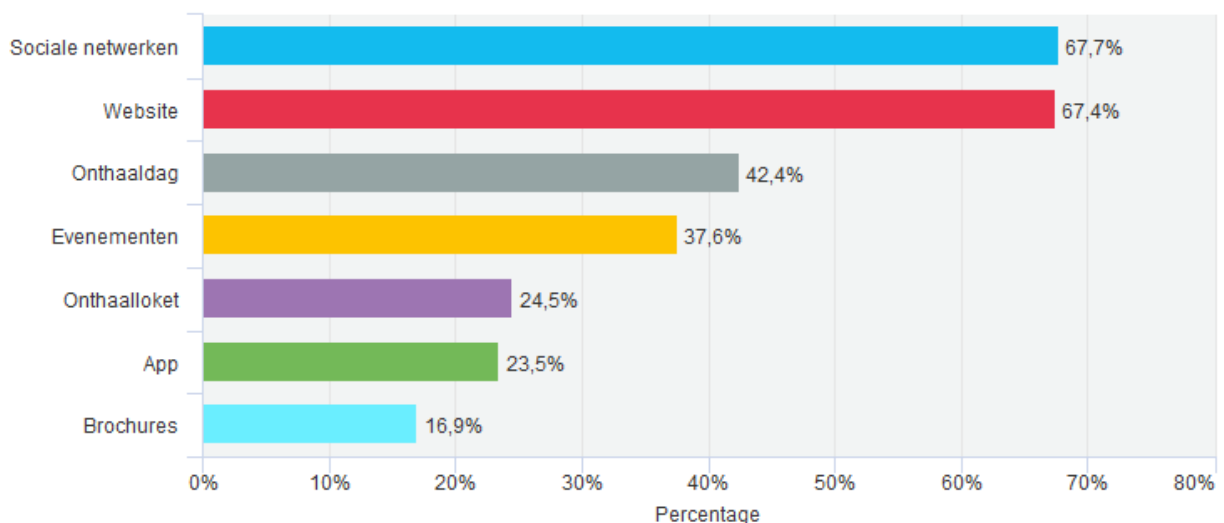

Als we de antwoorden 'tevreden' en 'zeer tevreden' optellen, behalen het internationale aspect van Brussel (76,3%), het culturele en sociale leven (66,2%) en de meertaligheid (65%) de meeste positieve meningen.

Als we daarentegen de antwoorden 'helemaal niet tevreden' en 'niet erg tevreden' bij elkaar optellen, worden de levensduurte (59%) en de huisvesting (34,1%) het meest negatief beoordeeld. De positieve beoordeling voor het criterium huisvesting is vooral lager (-18,6 procentpunten) in vergelijking met de resultaten van de editie 2019-2020, die aangaven dat 50,9% van de internationale studenten hun accommodatie positief beoordeelde.

Communicatie gericht op de internationale studenten is een aspect dat sinds de laatste enquête 'Blik op het studentenleven' wordt geanalyseerd, omdat dit aspect bijdraagt tot de kwaliteit van hun verblijf in België: een belangrijk element in de periode die voorafgaat aan hun aankomst, en zelfs tijdens de volledige duur van hun studie. Op niveaus die zeer vergelijkbaar zijn met die voor 2019-2020, kozen respondenten sociale netwerken (67,6%) en een website (67,4%) als het favoriete communicatiemiddel.

Figuur 29: Favoriete communicatiekanalen (meerdere keuzes mogelijk)

Om deze analyse van de internationale studentenpopulatie af te ronden, werd aan de internationale respondenten gevraagd om aanbevelingen te doen aan toekomstige inschrijvers. 53% van hen vulde deze open, niet-verplichte vraag in. Het lezen van deze antwoorden en een woordwolk²⁹ die de meest terugkerende woorden samenvoegt, vormen de basis van de navolgende analyse.

Hier lezen en interpreteren we dat de internationale student voorstelt om op voorhand stappen te ondernemen om accommodatie te vinden en dat de administratieve procedures, het verkrijgen van informatie of het beheersen van Frans en/of Nederlands ook belangrijke elementen zijn. De levensduurte is ook een punt van zorg dat vaak naar voren komt in de reacties.

²⁹ De weergave is beperkt tot 100 elementen, gebaseerd op antwoorden in de drie talen van de enquête, samengevoegd na vertaling in het Frans, voor een globale overweging.

Bevindingen en aanbevelingen

Een betere kennis van de internationale populatie die is ingeschreven aan de Brusselse HOI en van hun behoeften kan bijdragen tot het beleid inzake gewestelijke aantrekkingskracht en de positionering van Brussel als kennisstad.

Belangrijkste bevindingen

- > Brussel is een zeer aantrekkelijke stad voor studenten: de internationale studenten maken meer dan 20% uit van de respondenten die ingeschreven zijn aan de instellingen voor hoger onderwijs op gewestelijk grondgebied;
- > De overgrote meerderheid (bijna 90%) van de internationale respondenten komt voor meerdere jaren naar Brussel;
- > De door de HOI opgezette informatie- en onthaalprogramma's bereiken de nieuwkomers steeds beter; 1/4 van de respondenten gaf echter aan dat ze er nooit gebruik van hebben gemaakt;
- > Het internationale en meertalige karakter van Brussel wordt positief beoordeeld, terwijl de levensduurte en de huisvesting negatief worden beoordeeld;
- > De gemeentediensten die bestemd zijn voor de internationale studenten werden door bijna 50% van de respondenten negatief beoordeeld.

Aanbevelingen

- > De inachtneming van de internationale studentenpopulatie door het gewestelijke instrument 'Expat Welcome Desk', opgezet door het Commissariaat voor Europa en voor de Internationale Organisaties, zou kunnen inspelen op de behoefte aan betere informatie, met name over de administratieve stappen. Deze dienst wordt momenteel aangeboden aan expats die net in Brussel zijn aangekomen of er al wonen, zonder een aanpak die specifiek is voor de studentenpopulatie³⁰. De dienst zou zijn opdrachten kunnen uitbreiden om het werk van de HOI op het gebied van informatie en onthaal te ondersteunen en aan te vullen, onder meer door informatie te verspreiden op zijn website (commissioner.brussels).
- > De invoering en/of de versterking van specifieke maatregelen (informatie, begeleiding) gericht op de internationale bevolking door de gewestelijke actoren voor studentenhuisvesting (HOI, vzw Brik en vzw Plateforme Logement Etudiant) kunnen helpen om de opvang van studenten en hun zoektocht naar kwaliteitsvolle huisvesting te verbeteren;
- > Beter rekening houden met de specifieke aard van de internationale studentenpopulatie en haar behoeften door de diensten en bureaus voor vreemdelingen binnen de gemeenten;
- > De internationale bevolking bewustmaken van de verplichtingen en voordelen (aanvragen bij het OCMW, stemmen enz.) die verbonden zijn aan een registratie van de woonplaats.

³⁰ <https://www.commissioner.brussels/i-am-an-expat/brussels-made-easy/>

HUISVESTING

De aantrekkingskracht van Brussel als studentenstad – 65% van de respondenten woonde niet in het Gewest voordat ze zich inschreven – betekent dat er bijzondere aandacht moet worden besteed aan studentenhuisvesting. We stellen echter vast dat er niet veel globale gegevens (voor alle netten samen) en plaatsgebonden gegevens beschikbaar en/of toegankelijk zijn op dit vlak. De enquête 'Blik op het studentenleven' wil daarom een overzicht geven van de belangrijkste elementen van deze uitdaging, die zowel specifiek als gevarieerd is, gezien de diversiteit van het onderwijsaanbod (verschillende types HOI, Nederlandstalige en Franstalige netten), de vastgoedmarkt (woningen, kamers bij particulieren, medehuur enz.) en de studentenpopulatie (Brusselaars, Belgen, internationale studenten). De Monitoring van de Studentenhuisvesting, een project dat momenteel tot stand wordt gebracht binnen de pool data en monitoring van de Dienst Scholen en Studentenleven van Perspective, belooft een beter inzicht te geven in de beschikbare studentenhuysvesting³¹. Tegelijkertijd geeft deze derde editie van de enquête 'Blik op het studentenleven' ons een beter inzicht in de vraag naar accommodatie en de ervaringen van studenten in hun woning, voor een reeks concrete gegevens.

Dit hoofdstuk bestaat uit drie delen: ten eerste wordt de woonplaats van de respondenten vanuit verschillende invalshoeken geanalyseerd (met name op basis van de categorie en het type woning). Daarna focussen we op de twee belangrijkste categorieën van huisvesting: de ouderlijke/familiale woonplaats en de specifieke categorie van 'studentenwoningen' (met een analyse van hun locatie, types, zoekmethodes, moeilijkheden enz.). Tot slot wordt de vraag naar de 'ideale woning', die aan het hele panel werd gesteld, geanalyseerd.

Woonplaats

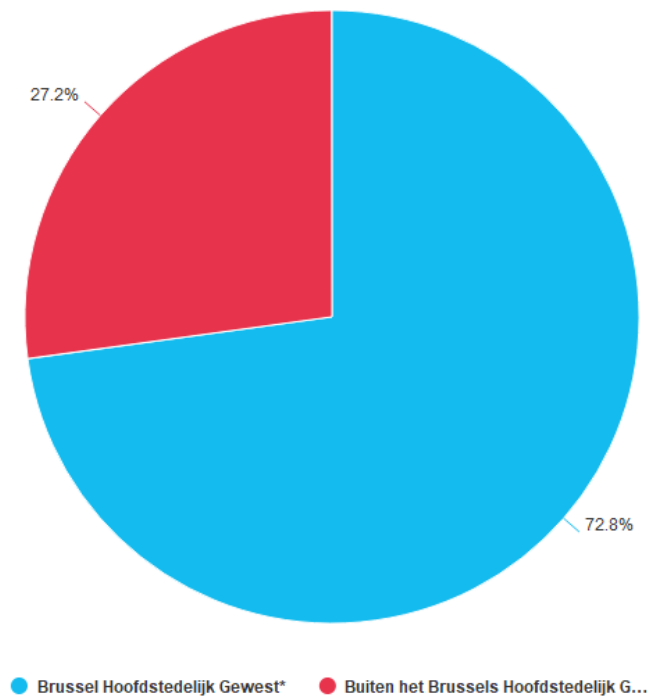
Het Brussels Gewest neemt een centrale positie in als aantrekkingspool en in termen van mobiliteit binnen het land. Op het vlak van de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld, is in de publicatie MiniBru-24 sprake van 411.200 werknemers die in Vlaanderen en Wallonië wonen³² en in Brussel werken. Het hoger onderwijs vormt geen uitzondering op deze dynamiek van 'pendelaars'. Aan de studenten werd daarom gevraagd waar de accommodatie zich bevindt waar ze *doordeweeks* wonen, om verwarring te voorkomen met het ouderlijk huis waar ze in het weekend naar kunnen terugkeren. De accommodatie waar ze tijdens de week wonen, kan dus verschillen van hun wettelijke woonadres.

De resultaten van de analyse komen zeer sterk overeen met die van de editie 2019-2020, toen 72,2% van de respondenten aangaf in het Brussels Gewest te wonen, tegenover 72,8% voor deze derde editie.

³¹ De enquête 'Blik op het studentenleven' zal analytische elementen leveren voor de toekomstige monitoring, in het bijzonder de classificatie van studentenwoningen in verschillende typologieën (kamer, individuele huur, medehuur enz.), zoals verderop in dit hoofdstuk wordt uitgelegd.

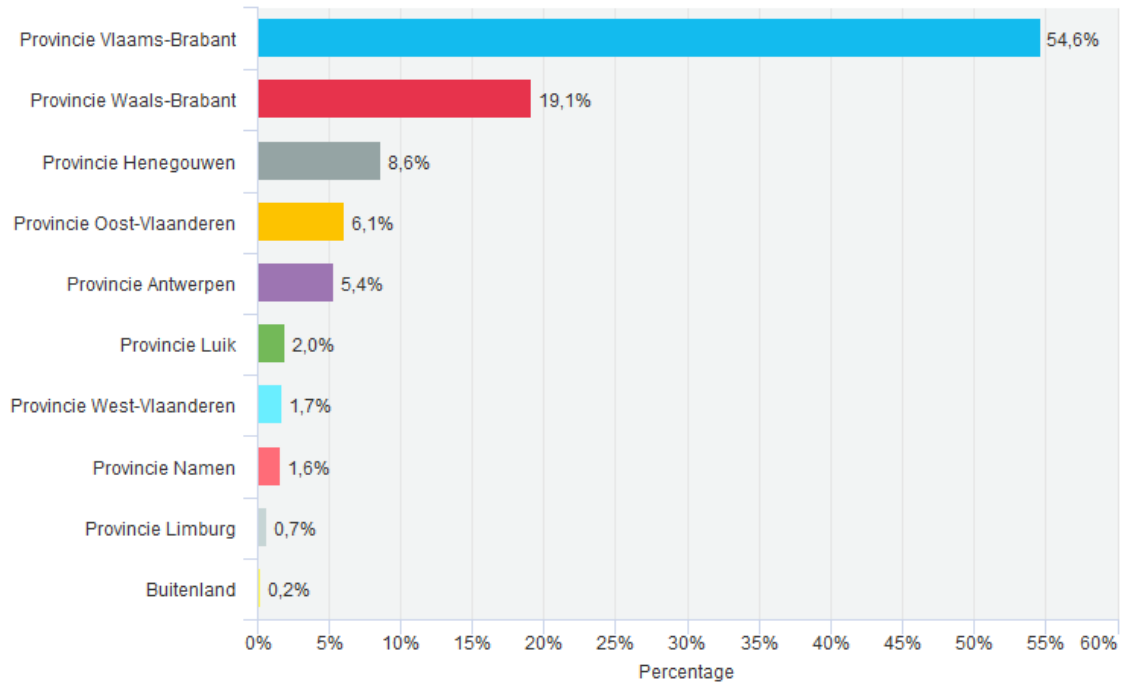
³² https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/MiniBru_24-NL.pdf (pagina 19)

Figuur 31: Aandeel (in %) van de locatie van de verblijfplaatsen

Ter illustratie: afgezet tegen de totale populatie voor het academiejaar 2022-2023 (zonder de instellingen voor sociale promotie) zou dit percentage van 72,8% neerkomen op bijna 90.000 studenten die op weekdagen in het BHG wonen. Het aantal pendelaars (27,2%) zou dus meer dan 35.000 bedragen, voornamelijk afkomstig uit Vlaams-Brabant (54,6%), Waals-Brabant (19,1%) en Henegouwen (8,6%), zoals blijkt uit onderstaande grafiek.

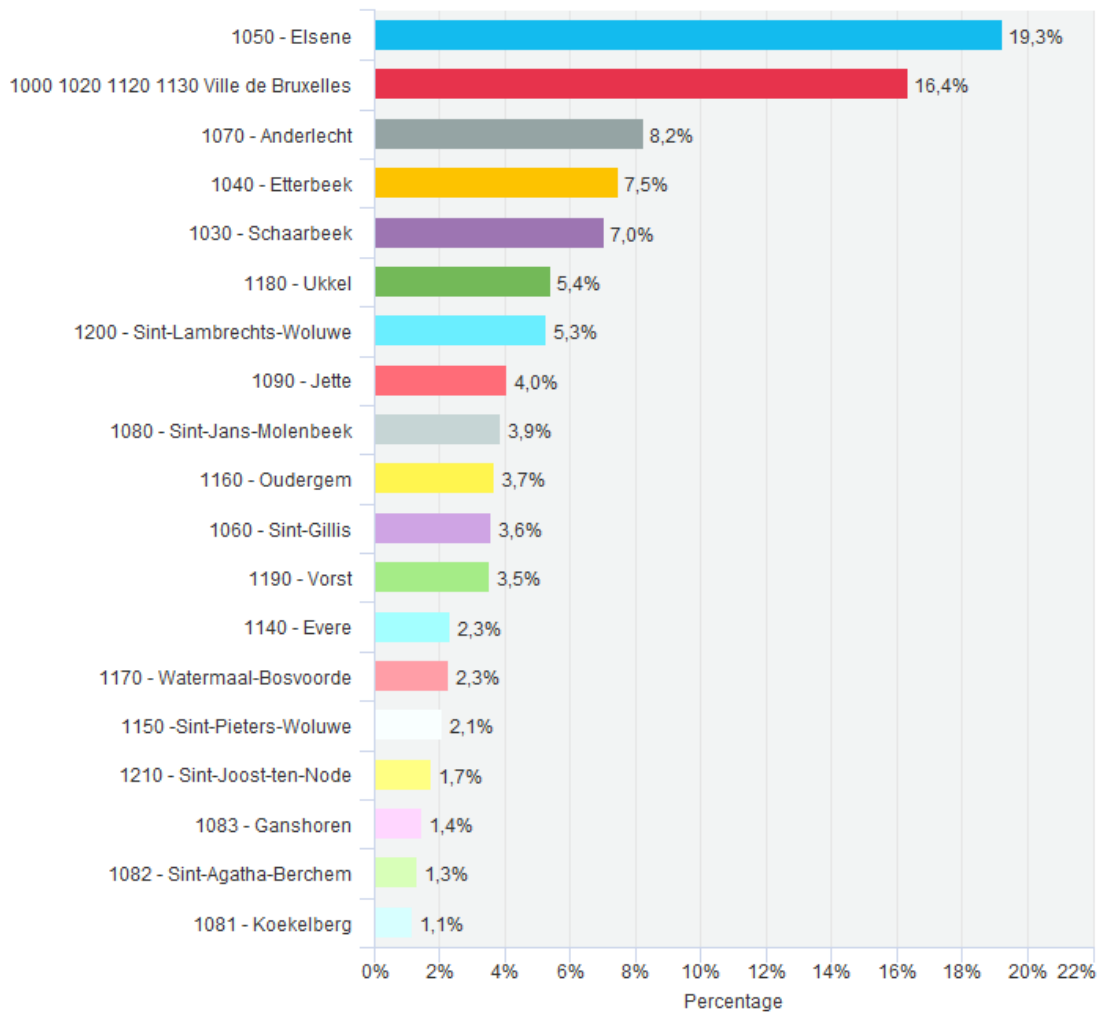
Figuur 32: Aandeel (in %) van de locatie van de verblijfplaatsen buiten het BHG

De analyse van de antwoorden per type HOI laat zien dat het percentage pendelaars hoger is (34,3%) voor de hogescholen dan voor de universiteiten en kunsthogescholen. 86,4% van de respondenten uit het kunstonderwijs woont in het Brussels Gewest.

Binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is er onder de 19 gemeenten een vergelijkbare concentratie als in 2019-2020, met 7 gemeenten die goed zijn voor 65% van de antwoorden. Deze gemeenten zijn, in volgorde, Elsene, Brussel, Anderlecht, Etterbeek, Schaarbeek, Ukkel en Sint-Lambrechts-Woluwe. Deze gemeenten huisvesten een aantal instellingen die grote aantallen studenten aantrekken (ULB, VUB, UCL, Léonard de Vinci, Erasmushogeschool enz.).

Figuur 33: Verdeling (in %) van de verblijfgemeenten binnen het BHG

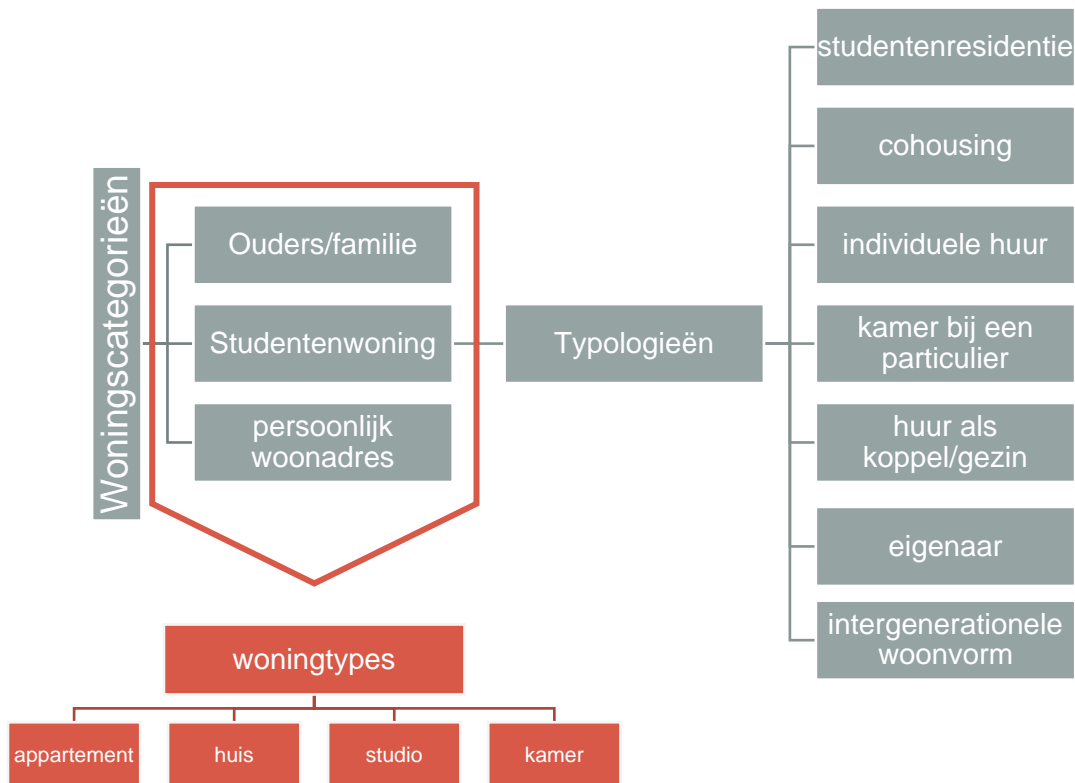

Meer specifiek geven de internationale respondenten aan dat ze in nagenoeg dezelfde gemeenten wonen als degenen die in België woonden voor ze zich inschreven. Het aandeel is echter hoger voor Elsene (26,8%) en de Stad Brussel (19,1%), die samen goed zijn voor 45,9% van de antwoorden.

Een ander specifiek kenmerk is dat, afhankelijk van het type HOI, voor het panel als geheel de antwoorden van de universitaire en de studenten aan een HOI ook Elsene en Brussel bovenaan de ranglijst plaatsen. Voor de hogescholen staat Elsene op de vierde plaats.

Woningcategorieën

De analyse gebaseerd op de categorieën van woningen aangeboden aan de respondenten houdt rekening met 'woningtypes' (huis, appartement, kamer enz.) en, specifiek voor de categorie 'studentenwoning', een reeks typologieën. In het onderstaande schema worden deze elementen uitgelegd:

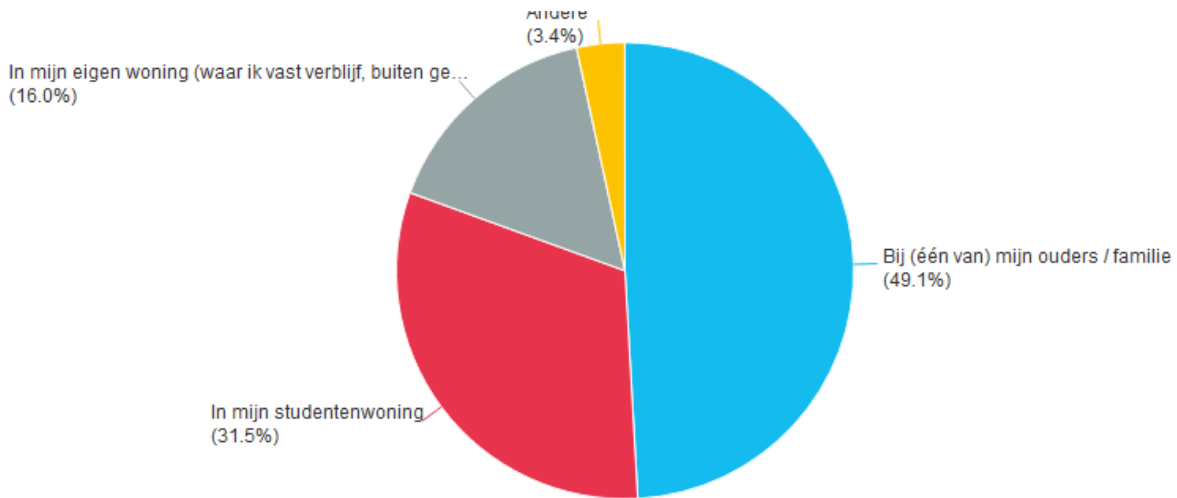

Woningcategorie - ouderlijke woonplaats

Door de studentenwoningen in categorieën op te delen, kunnen we eerst het aandeel studenten bepalen dat in het ouderlijk huis blijft wonen. Dit aandeel is ongewijzigd gebleven sinds de eerste enquête 'Blik op het studentenleven', met bijna 50% van de respondenten die bij hun ouders of familieleden wonen.

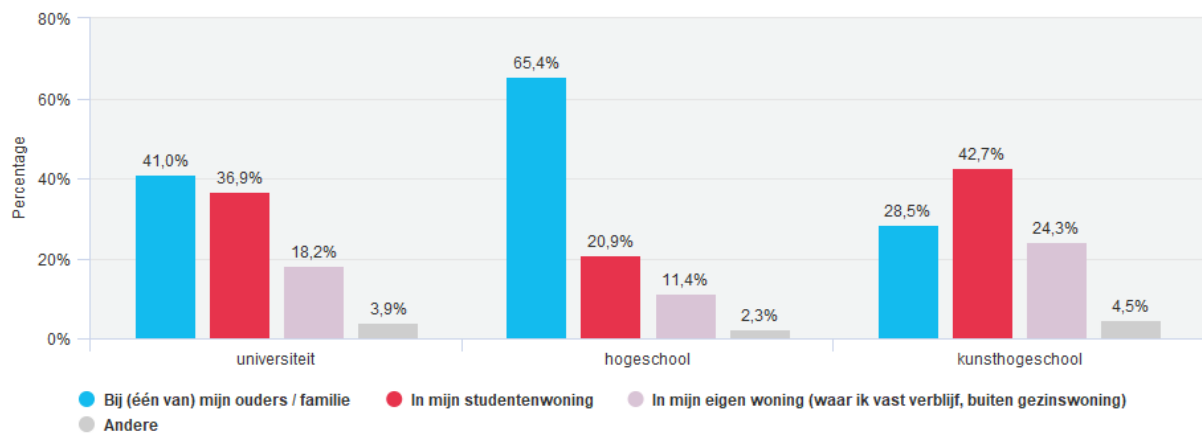
Het is belangrijk om te specificeren, zoals aangegeven in de vragenlijst, dat de 'eigen woning' betrekking heeft op studenten die hun ouderlijk huis hebben verlaten, maar die hun woning niet als een 'studentenwoning' beschouwen, omdat ze er eigenaar van zijn of omdat ze er permanent wonen.

Figuur 34: Verdeling (%) van de verblijfplaatsen tijdens de week per woningcategorie

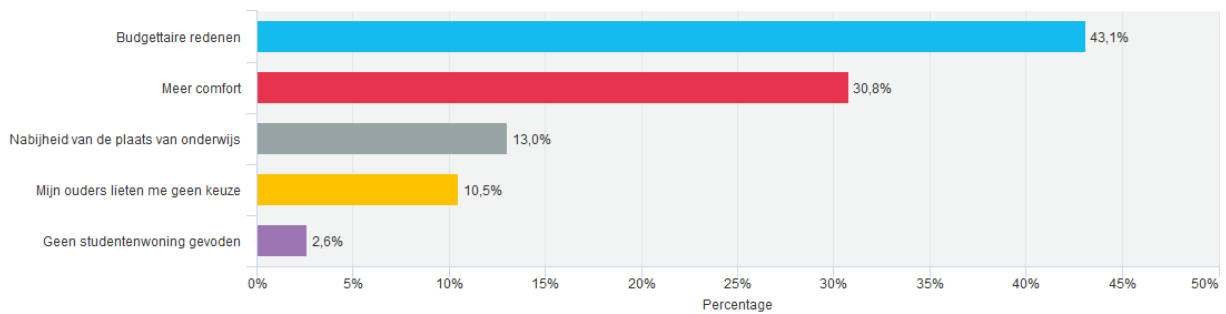
De nuances volgens het type onderwijs blijven ook op hetzelfde niveau als in 2019-2020: 65,4% van de studenten die zijn ingeschreven aan een hogeschool, woont bij hun ouders, een percentage dat daalt tot 41% voor universiteitsstudenten.

Figuur 35: Vergelijking van woningcategorieën per type HOI

Er valt echter een duidelijke toename waar te nemen. Op de vraag waarom ze bij hun ouders zijn blijven wonen, gaf 43,1% van de respondenten financiële redenen op. Deze verklaring is 10% hoger dan in de tweede enquête 'Blik op het studentenleven'.

Figuur 36: Redenen om bij de ouders/in het ouderlijk huis te blijven wonen

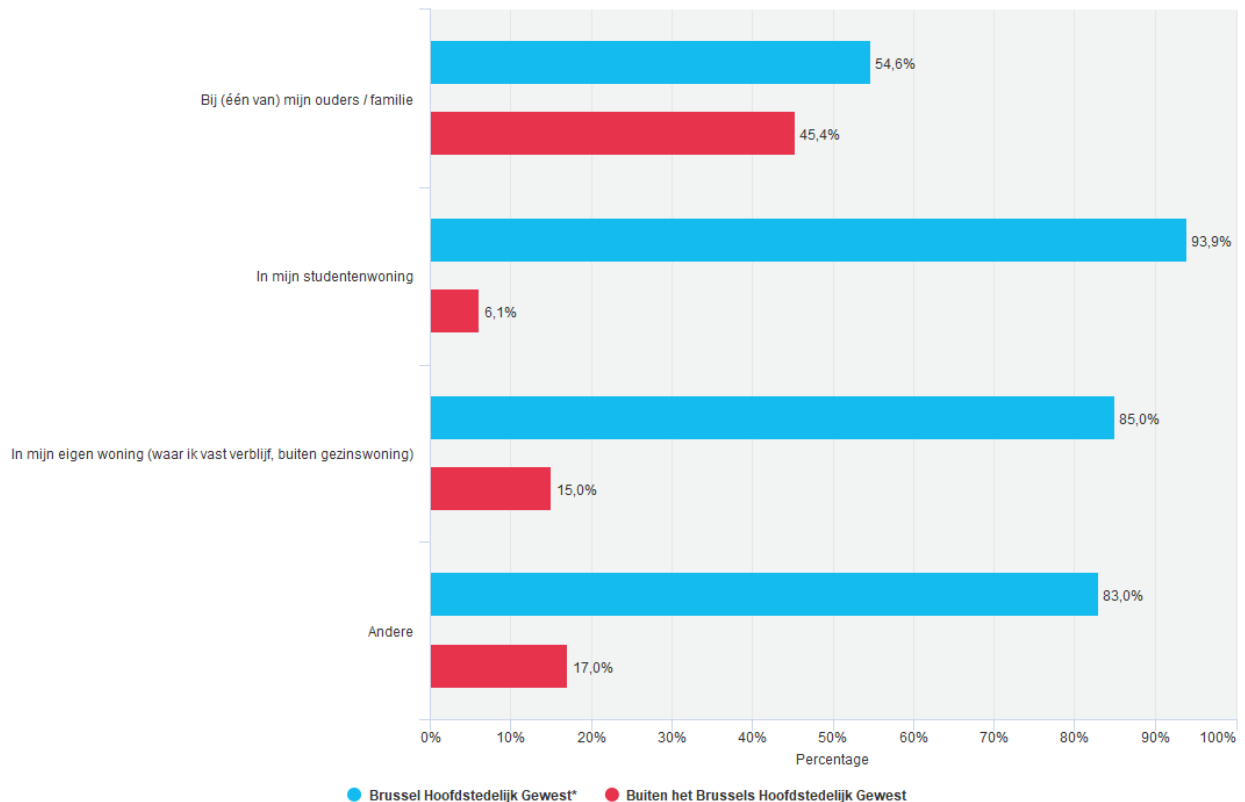

Woningcategorieën volgens de verblijfplaats

Gezien het grote aandeel van de respondenten die niet in het Brussels Gewest wonen (27,2%, zoals hierboven aangegeven), toont een analyse van de woningcategorieën (ouderlijk huis/studentenwoning/eigen woning) gekruist met de verblijfplaats (in of buiten het Gewest) hoe deze categorisering territoriaal verdeeld is.

Uit de resultaten blijkt dat een duidelijke meerderheid van de categorieën 'studentenwoning', 'eigen woning' en 'andere' huisvesting geconcentreerd is in Brussel. De categorie 'ouderlijk huis' vertoont een meer gemengd resultaat, met 54,6% van de woningen in het Brussels Gewest, tegenover 45,4% buiten het Gewest.

Figuur 37: Vergelijking van de woningcategorieën volgens verblijfplaats

Type woning

Als we alle categorieën samen nemen (ouderlijk huis, studentenwoning, eigen woning enz.), zegt de meerderheid van de respondenten in een appartement (46,4%) of een kamer (39,6%) te wonen. De gedetailleerde resultaten inzake de woningtypes voor het panel als geheel zijn als volgt:

- > appartement: 46,4%
- > kamer: 39,6%
- > studio: 10,7%
- > volledig huis: 3,3%

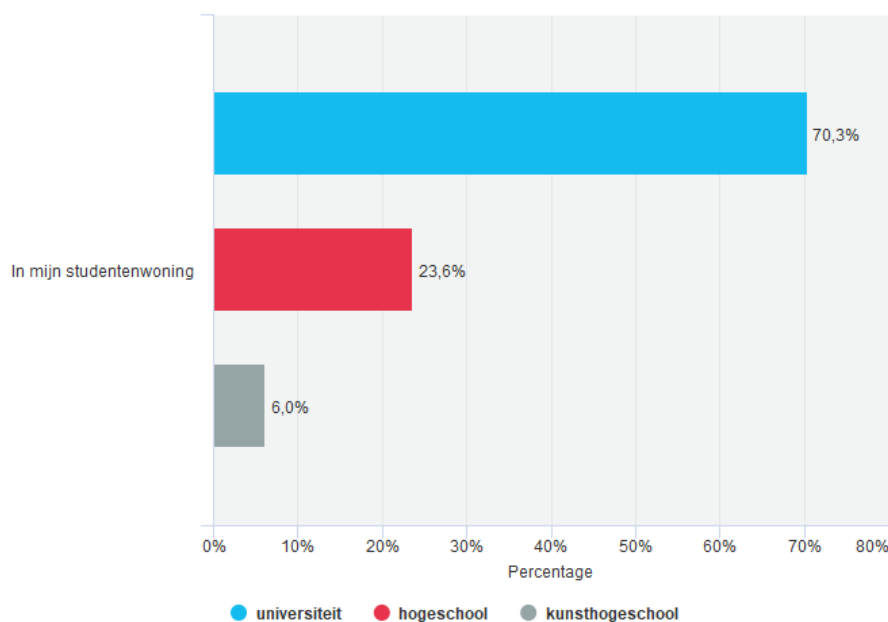
Categorie 'studentenwoning'

De categorie 'studentenwoning' betreft 31,5% van de respondenten, een lichte daling ten opzichte van de editie 2019-2020 (33,7%). Ter illustratie en om een concreet beeld te geven van deze centrale kwestie van het studentenleven: als we dit cijfer zouden extrapoleren naar de volledige studentenpopulatie die in 2022-2023 is ingeschreven (zonder de instellingen van sociale promotie), zou dat betekenen dat ongeveer 40.000 studenten in een studentenwoning zouden wonen. Ter herinnering, de 'studentenwoning' verwijst naar alle soorten huisvesting buiten het ouderlijk huis en de eigen woning (zoals hierboven uitgelegd). In het Belgische dagelijkse taalgebruik gaat het om studenten 'op kot', in de ruime zin van het woord.

Om een beter beeld te krijgen van deze categorie studenten die in een studentenwoning wonen, gaan we hieronder dieper in op de plaats van herkomst van de respondenten, de verspreiding van de studentenwoningen in het Brussels Gewest en de gedetailleerde typologie van deze woningen.

Ten eerste moet worden opgemerkt dat een grote meerderheid van deze studenten ingeschreven is aan een universiteit (70,3%):

Figuur 38: Percentage studentenwoningen volgens type HOI

Plaats van herkomst van de studenten die in een studentenwoning wonen

Zoals aangegeven in de algemene beschrijving van het panel, woonde 65,1% van de respondenten niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor ze zich inschreven in het hoger onderwijs. Het is dan ook te verwachten dat niet-Brusselaars sterk aanwezig zullen zijn in de studentenwoningen van de hoofdstad, en dat stellen we ook vast. De herkomst van deze studenten is als volgt:

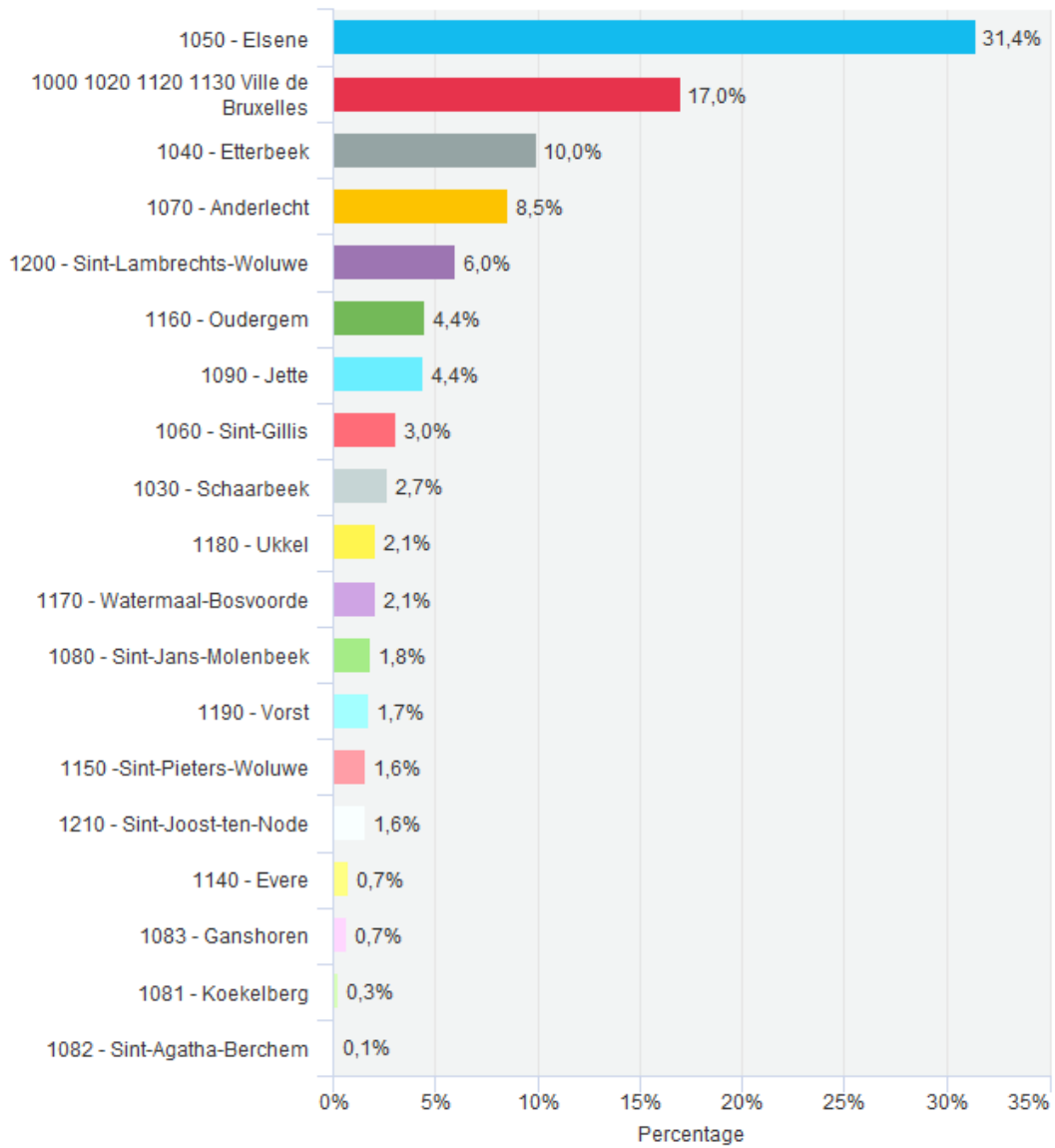
- > 8,3% komt uit het Brussels Gewest;
- > 55,7% woont in België, buiten het Brussels Gewest;
- > 36,1% woont buiten België.

Van de respondenten die in België woonden vóór hun inschrijving, maar buiten het Brussels Gewest (55,7%): geeft 15,3% van de antwoorden de provincie Henegouwen aan, geeft 6,5% van de antwoorden Vlaams-Brabant aan en geeft 5,9% de provincie Antwerpen aan.

Locatie van de studentenwoningen

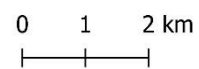
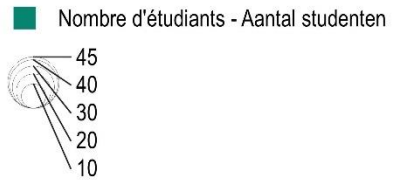
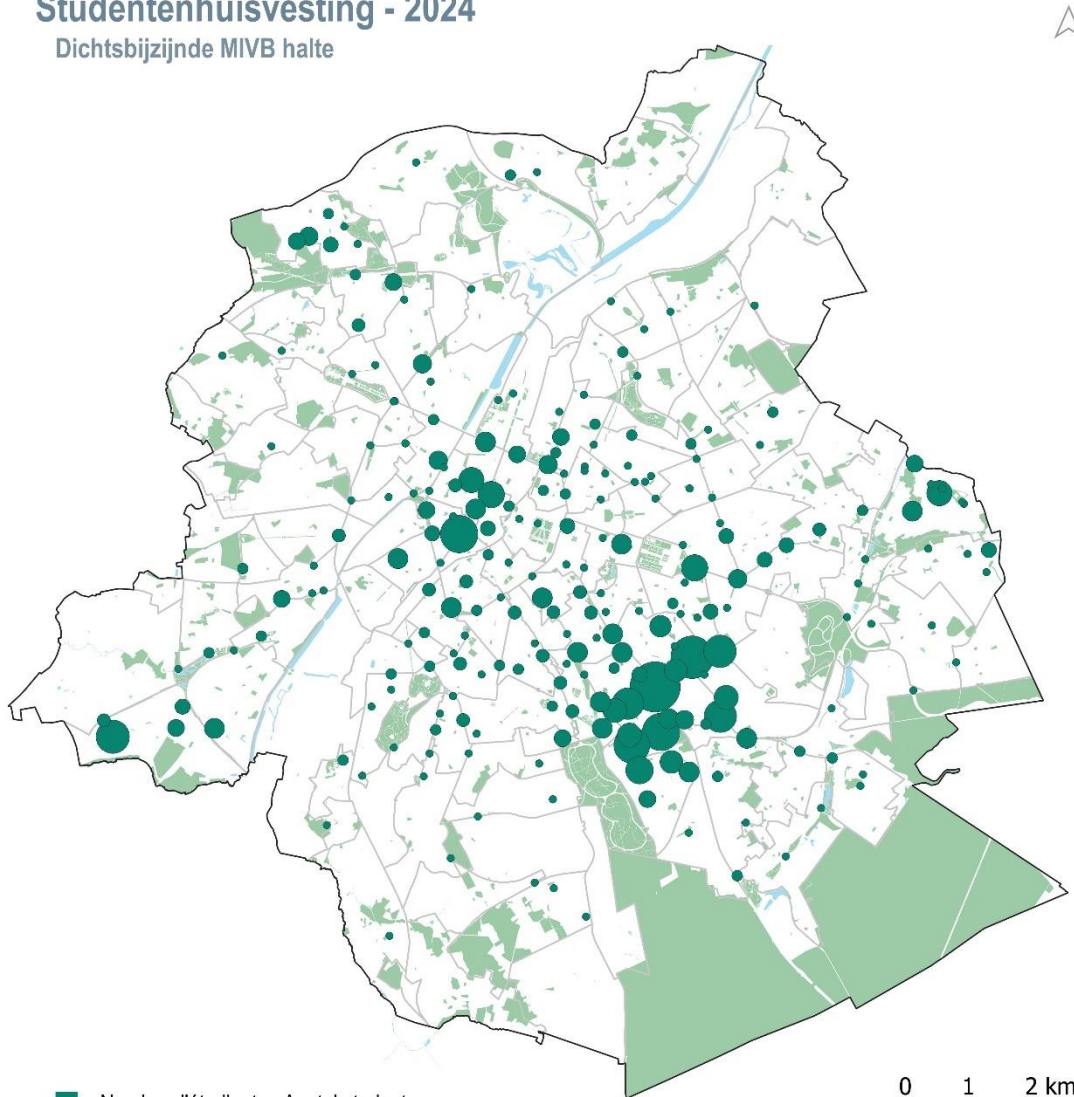
Drie gemeenten nemen het grootste deel van de antwoorden voor hun rekening: Elsene, Brussel-Stad en Etterbeek. In deze gemeenten zijn de instellingen gevestigd (VUB, ULB, in het bijzonder) die een aanzienlijk deel van de studentenpopulatie vertegenwoordigen, voor wie de nabijheid van hun studieplaats een belangrijk criterium blijft, zoals hieronder zal worden aangetoond. De antwoorden voor 2019-2020 toonden een percentage van 60% voor de locatie van studentenwoningen in deze drie gemeenten, een resultaat dat zeer vergelijkbaar is met deze derde editie, met 58,4% van de antwoorden. Merk op dat 81,3% van de studentenwoningen geconcentreerd is in de top 7-gemeenten in deze ranglijst – van de 19 in het Gewest.

Figuur 39: Verdeling van de studentenwoningen volgens de gemeente (in %)

Figuur 40: Kaart met de locaties van de studentenwoningen

Logement étudiant - 2024
 Arrêt STIB le plus proche
Studentenhuisvesting - 2024
 Dichtsbijzijnde MIVB halte

- Region - Gewest
- Quartiers - Wijken
- Espaces verts - Groene ruimtes
- Eau - Water

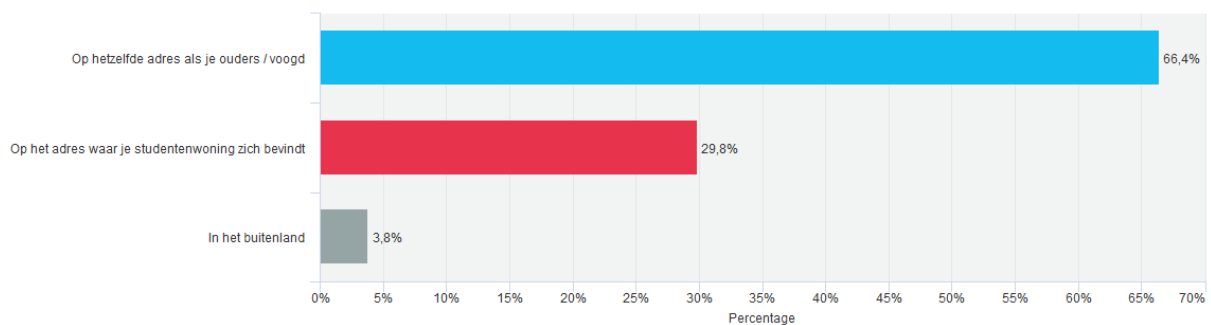
Om de analyse van de antwoorden van de studenten die in een studentenwoning wonen, nauwkeurig af te ronden, met betrekking tot de locatie van hun woning, is het belangrijk op te merken dat een klein deel van de respondenten (6,1%) buiten het Gewest woont. Dit zijn pendelaars die hun ouderlijk huis hebben verlaten en ervoor kiezen om in een studentenwoning buiten het Brussels Gewest te wonen. De meesten van hen (68,9%) zeggen dat ze in Vlaams-Brabant wonen.

Bewoning in het weekend en registratie van de woonplaats

De meeste (54,4%) studenten die in een studentenwoning wonen, zeggen dat ze hun woning tijdens het weekend betrekken. Dit resultaat kan worden verklaard door het zeer hoge aandeel internationale studenten (91,9%) en door het vertrek (waarschijnlijk naar hun ouders) van studenten die vóór hun inschrijving buiten Brussel woonden (74,6% van deze respondenten bewoont hun studentenwoning niet tijdens het weekend).

66,4% van de respondenten zegt gedomicilieerd te zijn bij hun ouders (zie hieronder). Dit cijfer stijgt tot 91,1% voor studenten die vóór hun inschrijving in België woonden. 66,8% van de internationale studenten is gedomicilieerd in hun studentenwoning (en 10,5% in het buitenland en 22,6% bij hun ouders).

Figuur 41: Percentage wettelijke woonplaats volgens soort adres

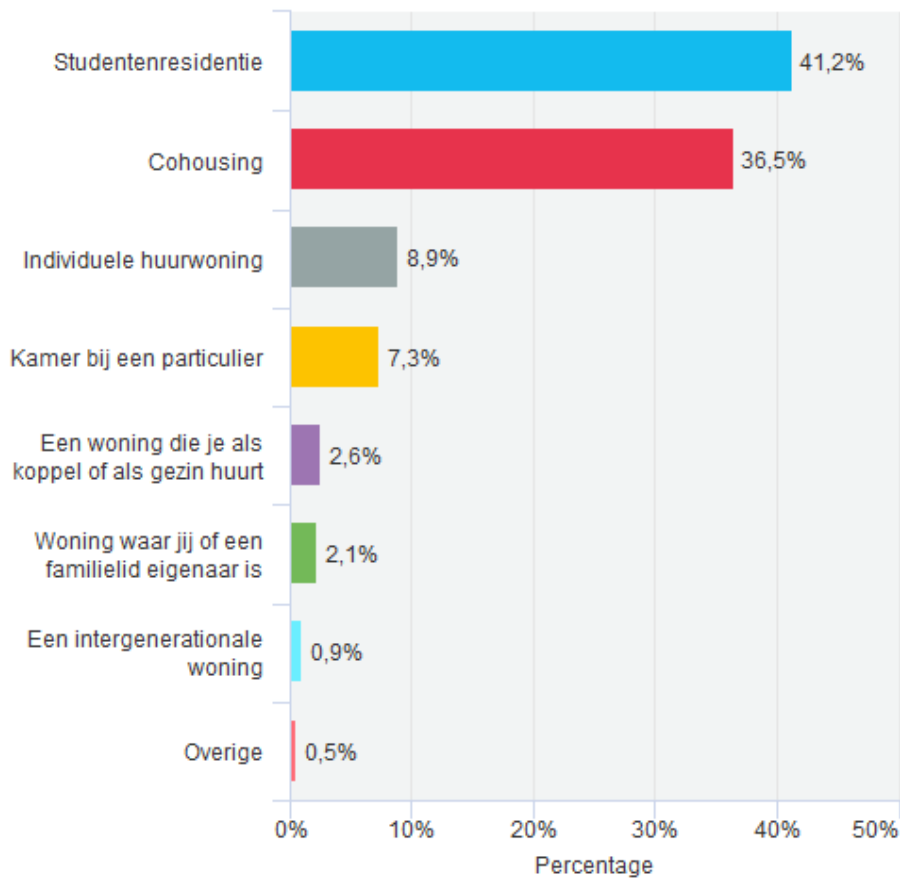

Typologie van de studentenwoningen

De enquête stelde acht categorieën voor om de studentenwoningen in te delen. Studentenresidenties (41,2%) en medehuur (36,5%) zijn samen goed voor 77,7% van de antwoorden, een stijging van 7 procentpunten ten opzichte van de resultaten voor 2019-2020. Individueel geanalyseerd vertoont medehuur de grootste variatie, met een stijging van 8,8 procentpunten ten opzichte van 2019-2020, terwijl het niveau relatief dicht bij dat van 2013-2015 blijft (32%).

Gemiddeld worden woningen in medehuur bewoond door 4,3 personen, wat sterk overeenkomt met het cijfer voor 2019-2020 (4 personen).

Figuur 42: Studentenwoning – aandeel (in %) van de typologieën

- > Een analyse per onderwijstype brengt enkele nuances en/of details aan het licht:
- > Medehuur behaalt 47,4% van de antwoorden van studenten die ingeschreven zijn aan hogescholen (47,2% aan kunsthogescholen);
- > De studentenresidentie behaalt 46,6% van de antwoorden van universiteitsstudenten;
- > Individuele huur is goed voor 14,6% van de antwoorden onder de studenten die zijn ingeschreven aan een kunsthogeschool.

Een ander analyseniveau kan worden ingezet om dit overzicht van typologieën voor studentenwoningen te vervolledigen. Net als in 2019-2020 werden heel verschillende antwoorden waargenomen tussen inschrijvingen in het Nederlandstalige en het Franstalige net. Bij de respondenten die ingeschreven zijn aan de vijf Nederlandstalige instellingen in Brussel, zijn studentenresidenties goed voor 63,6% van de antwoorden en medehuur voor 13,4%. Deze verhouding is omgekeerd voor Franstaligen, die vaker gebruik maken van medehuur (47,2%) dan van studentenresidenties (30,8%). Dit verschil zou grondiger geanalyseerd moeten worden, omdat dit kan wijzen op een verhoudingsgewijs beter en/of aantrekkelijker aanbod aan studentenresidenties in het Nederlandstalige onderwijs. Deze elementen zullen worden geanalyseerd als onderdeel van de toekomstige Monitoring van de studentenhuusvesting, die momenteel wordt voorbereid door de Dienst Scholen en Studentenleven van Perspective.

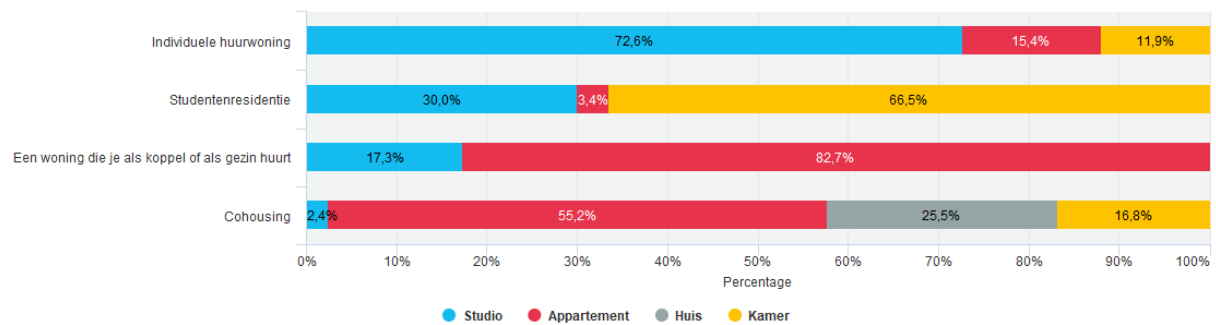
Type woning

De vier types woningen die worden aangeboden aan alle respondenten die niet bij hun ouders/familie wonen, worden hier specifiek geanalyseerd voor de categorie studentenwoning en de verschillende typologieën ervan.

40,8% van de respondenten die in een studentenwoning wonen, woont in een kamer. Appartementen zijn goed voor 27% van de antwoorden en studio's voor 21,8%. Een volledig huis strandt op de laatste plek met 10,4%.

Door de typologie- en woningtypegegevens kruiselings te vergelijken, kunnen we de samenstelling van de studentenwoningen nagaan. Hieruit blijkt bijvoorbeeld dat 55,2% van de medehuur betrekking heeft op appartementen; tegelijkertijd zegt 16,8% van de respondenten in medehuur een kamer te delen. Details (uittreksels) van deze resultaten worden hieronder voorgesteld:

Figuur 43: Vergelijking van de woningtypes volgens typologieën die specifiek zijn voor de categorie studentenwoning

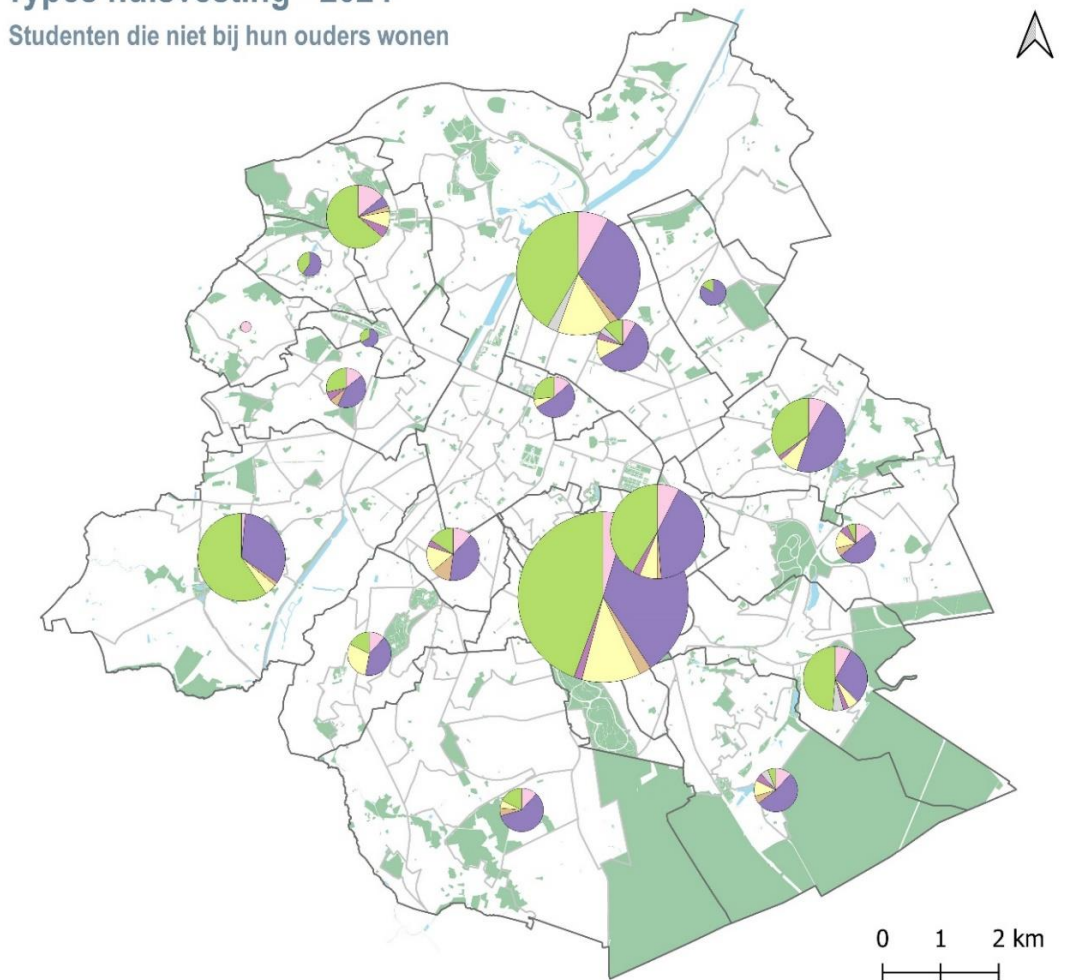
Figuur 44: Kaart - typologieën studentenwoningen - uitsplitsing per gemeente

Types de logement - 2024

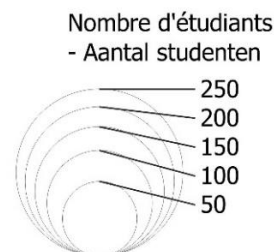
Etudiants ne vivant pas chez leurs parents

Types huisvesting - 2024

Studenten die niet bij hun ouders wonen

- Type de logement - Type huisvesting
- Chambre chez un particulier - Kamer bij een particulier
 - Colocation - Cohousing
 - Location en couple/famille - Huurwoning koppel/gezin
 - Location individuelle - Individuele huurwoning
 - Logement propriété personnelle ou de famille - Woning van de student of een familielid
 - Logement intergénérationnel - Alternatieve woonvorm: Kangoeroewoning
 - Résidence étudiante - Studentenresidentie

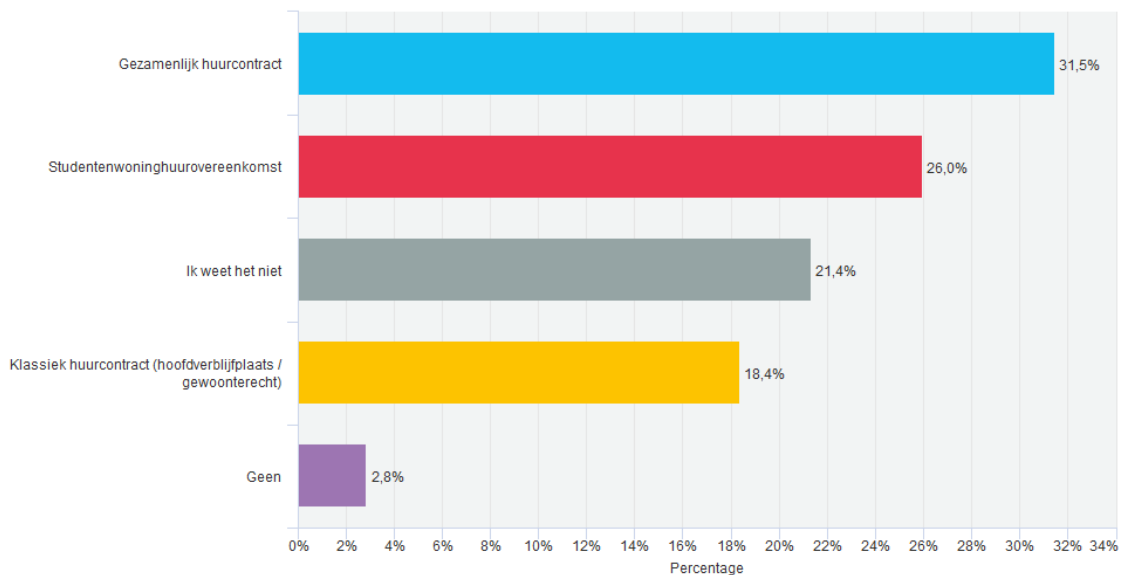
- Region - Gewest
- Quartier - Wijk
- Espaces verts - Groene ruimtes
- Eau - Water

Huurovereenkomst en prijzen van studentenwoningen

Huurovereenkomst

De gewestelijke 'studentenhuurovereenkomst' werd in januari 2018 ingevoerd door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering . Gezien de verscheidenheid aan typologieën van studentenwoningen, werd dit specifieke panel gevraagd om het type contract (studentenhuurovereenkomst, klassieke huurovereenkomst, overeenkomst voor medehuurders) te specificeren dat werd afgesloten voor hun woning. Aan deze opties hebben we de keuzes 'geen huurovereenkomst' en 'dat weet ik niet' toegevoegd. Deze laatste categorie vertoont de grootste stijging, van 15% in 2019-2020 naar 21,4%. Het percentage respondenten die hun type huurovereenkomst niet kennen, suggereert dat het resultaat voor het gebruik van de studentenovereenkomst met voorzichtigheid moet worden behandeld, gezien de subtiele verschillen met de klassieke huurovereenkomst.

Figuur 45: Studentenwoning - aandeel (in %) van de types overeenkomsten

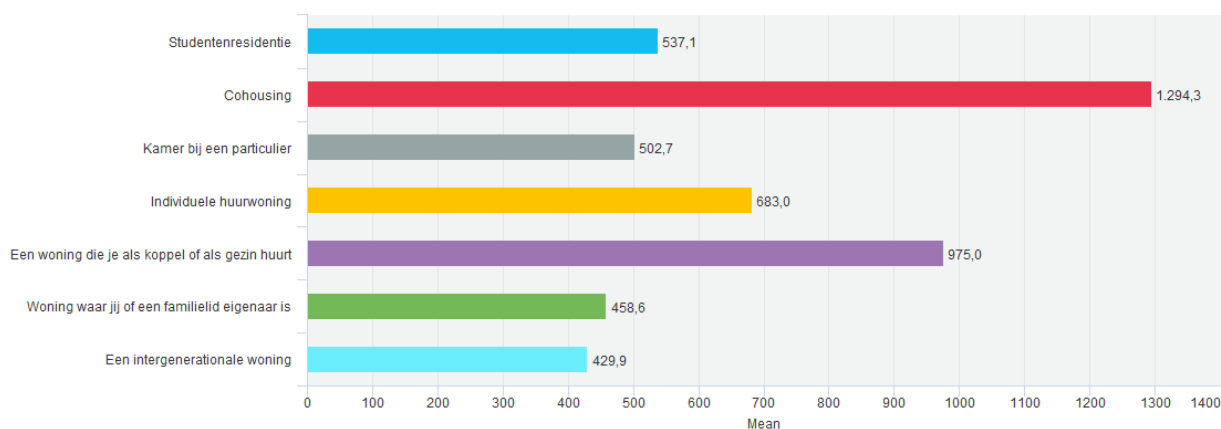
Studenten die de voorwaarden van hun overeenkomst kenden, hebben de volgende vraag over de duur van de huurovereenkomst beantwoord. Voor 74,3% van de antwoorden is de duur 12 maanden en 10,3% van de antwoorden vermeldt een duur van drie jaar.

Prijs van de studentenwoningen

Uit de enquête blijkt dat, voor alle typologieën samen, de mediane huurprijs voor een studentenwoning, inclusief lasten, € 600 per maand bedraagt. Dit bedrag is € 125 (of 26,32%) hoger dan de mediane huur voor de editie 2019-2020.

Door de mediaan te berekenen voor alle antwoorden met betrekking tot de huurprijs, kunnen we de relatief hoge waarden voor medehuur, waar de prijs wordt gevraagd voor de volledige huur, uitsluiten. De resultaten per woningtypologie worden echter weergegeven op basis van hun gemiddelde, en wel als volgt:

Figuur 46: Gemiddelde huurprijs (in €) voor een studentenwoning volgens typologie

De **gemiddelde kosten per persoon** (die dus verschillen van de gemiddelde prijs voor de hele woning, zoals weergegeven in de bovenstaande grafiek) die samenwoont met medehuurders, bedragen **€ 575,4** (mediaan: € 525).

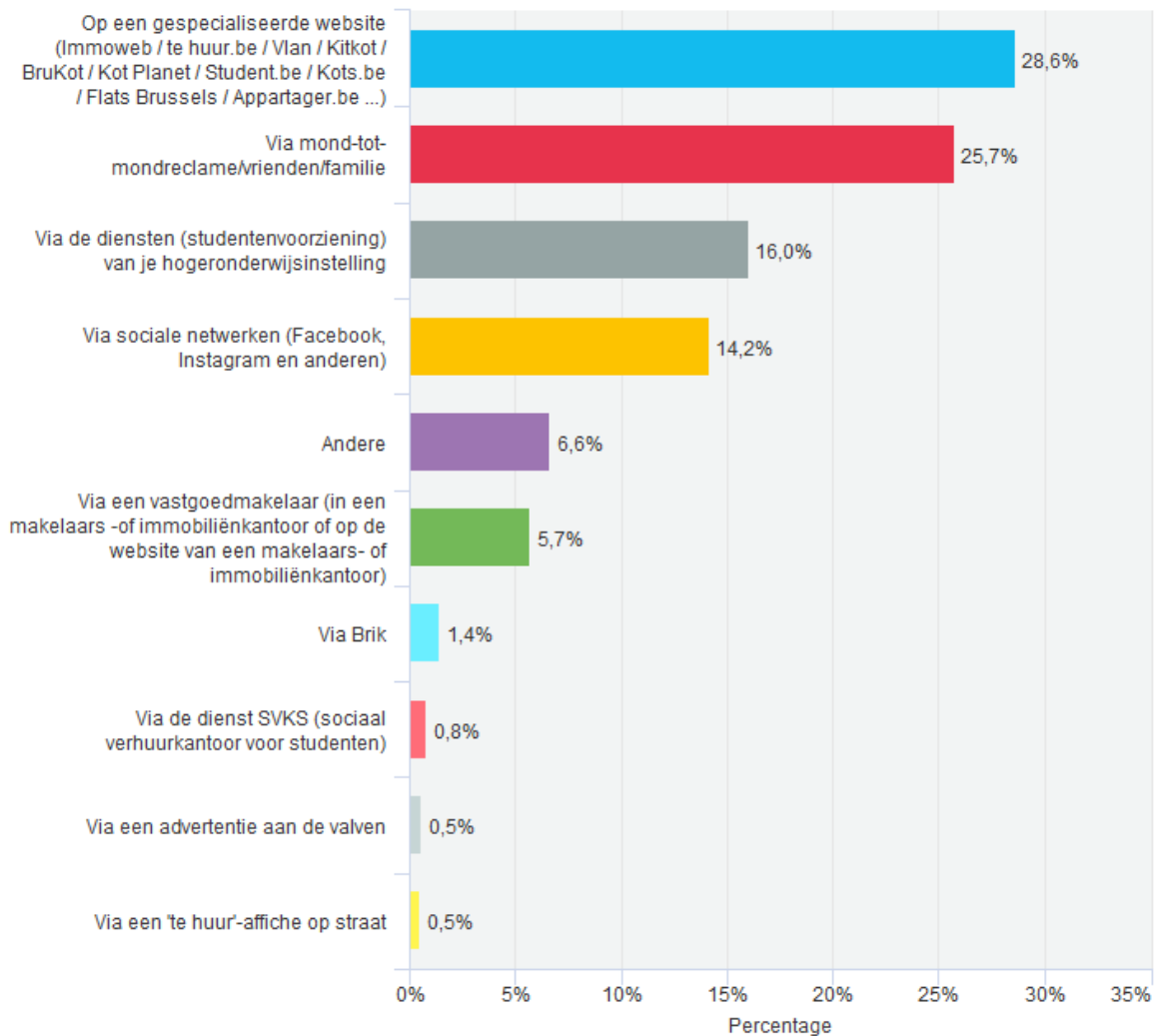
De variaties in verhouding tot de resultaten van de editie 2019-2020 zijn als volgt:

- > Kamer bij een particulier: + 18,8 procentpunten
- > Individuele huur: + 15,4 pp
- > Medehuur: - 2,8 pp
- > Studentenresidentie: +27,18 pp

Zoeken van een studentenwoning

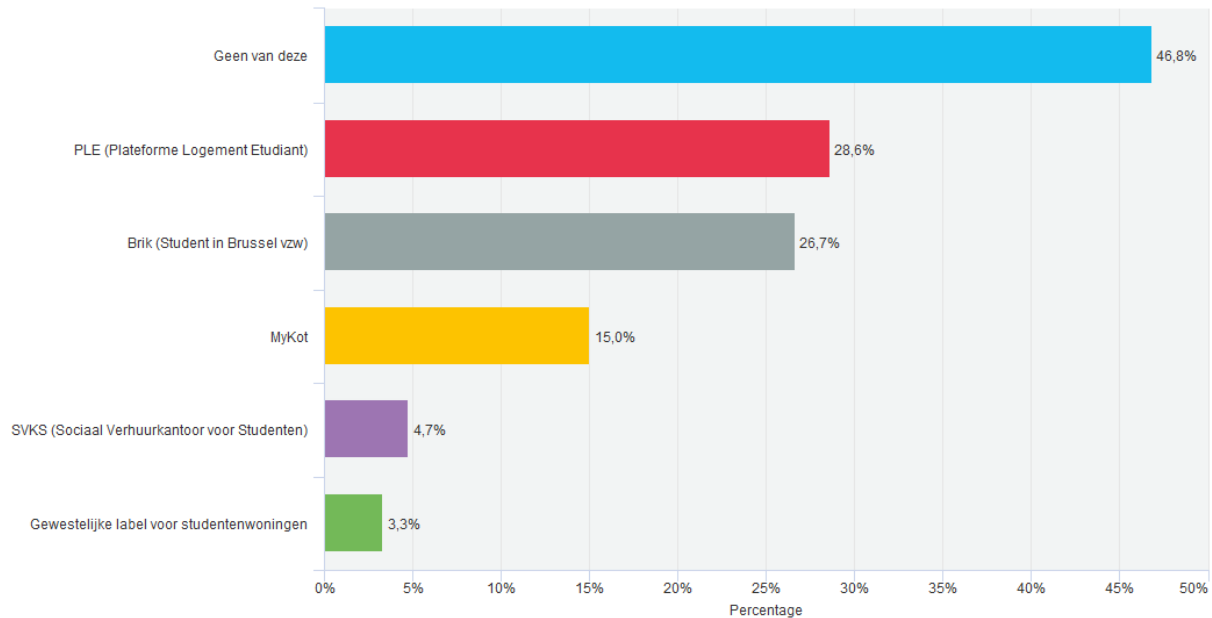
Een beter inzicht in de middelen die studenten gebruiken om een studentenwoning te vinden, kan de onderwijsinstellingen en de overheidsinstanties waar nodig helpen om de studentenpopulatie beter te begeleiden en vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Het panel voor deze derde editie toont echter een duidelijke voorkeur voor informele middelen, namelijk mond-tot-mondreclame en de sociale netwerken, die samen goed zijn voor 40% van de antwoorden. In vergelijking met de editie 2019-2020 is er een daling in de diensten verbonden aan de onderwijsinstellingen (van 21,4% naar 16%) en een groter belang van gespecialiseerde websites (van 21,4% naar 28,6%).

Figuur 47: Studentenwoning – aandeel van de zoekmiddelen

Om studenten te helpen bij hun zoektocht bestaan er een aantal regelingen die door overheidsinstanties worden ondersteund. Het panel werd gevraagd of ze bekend waren met deze regelingen. Net als in 2019-2020 was de belangrijkste gekozen optie 'geen van deze regelingen', met 46,8% van de antwoorden. Er zijn echter ook enkele positieve aspecten te melden, in het bijzonder de bekendheid van de website MyKot (een samenwerking tussen het Plateforme Logement étudiant en Brik), vermeld door 28,6% van de respondenten.

Figuur 48: Zoektocht naar een woning – kennis van de gewestelijke regelingen (in %, meerdere keuzes mogelijk)

De tijd die wordt gespendeerd aan het zoeken naar een studentenwoning, kan een indicator zijn voor de moeilijkheid om een woning te vinden en/of voor de 'temperatuur' van de vastgoedmarkt. De respondenten kregen drie opties: 'tussen één en drie maanden' (49,8%), 'meer dan drie maanden' (21,3%) en 'minder dan één maand' (28,9%).

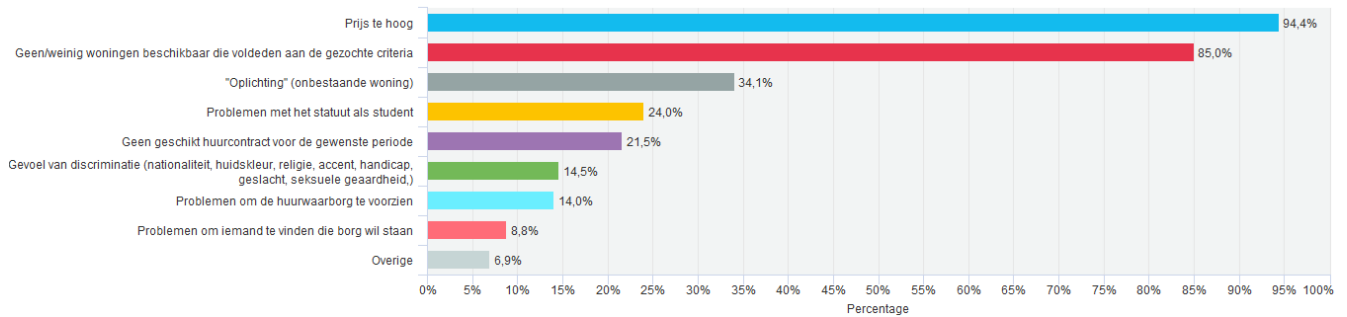
Moeilijkheden en verwachtingen

De vraag over problemen bij het vinden van een woning is sinds de eerste editie opgenomen in de vragenlijst van de enquête 'Blik op het studentenleven'. De resultaten van editie 2023-2024 laten een zeer duidelijke evolutie van de moeilijkheden zien, gerapporteerd door 59,6% van de respondenten (vergeleken met 37% in 2019-2020 en 41% in 2013-2015). Voor internationale studenten werden de moeilijkheden bij het vinden van een woning vermeld door 65,7% van de respondenten (vergeleken met 47,2% in 2019-2020).

Aan degenen die moeite hadden om hun woning te vinden, werd gevraagd om hun moeilijkheden te specificeren, waarbij ze uit de voorgestelde opties meerdere antwoorden kozen, in volgorde van prioriteit. Het antwoord 'te hoge prijs' scoorde een indrukwekkende 94,4% (gewogen antwoorden van de drie meest genoemde). Analyse van de ruwe antwoorden, zonder weging voor incidentie, toont een score van 76,2% voor deze optie, wat op de eerste plaats staat en nog steeds sterk dominant is. Dit bevestigt het belang van deze factor voor het panel van ondervraagde huurders. Het is ook vermeldenswaard dat de optie 'oplichting' op de derde plaats kwam, met 34,1% van de gewogen antwoorden.

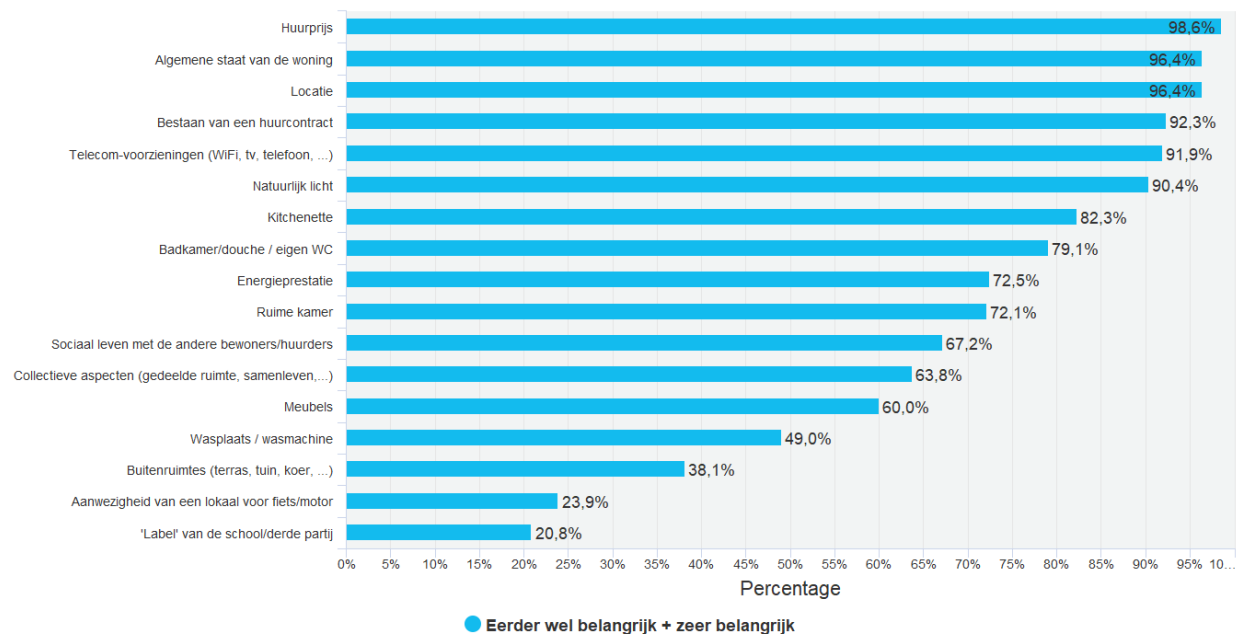
Bij de respondenten die de optie 'andere' kozen, wijst een analyse van deze schriftelijke antwoorden op de druk van de markt (te veel kandidaten voor te weinig aanbiedingen) en het gebrek aan respons van de eigenaars als belangrijkste elementen.

Figuur 49: Zoektocht naar een woning – ondervonden moeilijkheden (in %, meerdere antwoorden mogelijk)

Het zal niemand verbazen dat de huurprijs de belangrijkste factor is bij het zoeken naar een woning (98,6%), gevolgd door de algemene staat van de woning (96,3%). Locatie, lichtinval en telecomdiensten (internet, tv ...) scoren ook hoog.

Figuur 50: Zoektocht naar een woning – belang volgens criteria

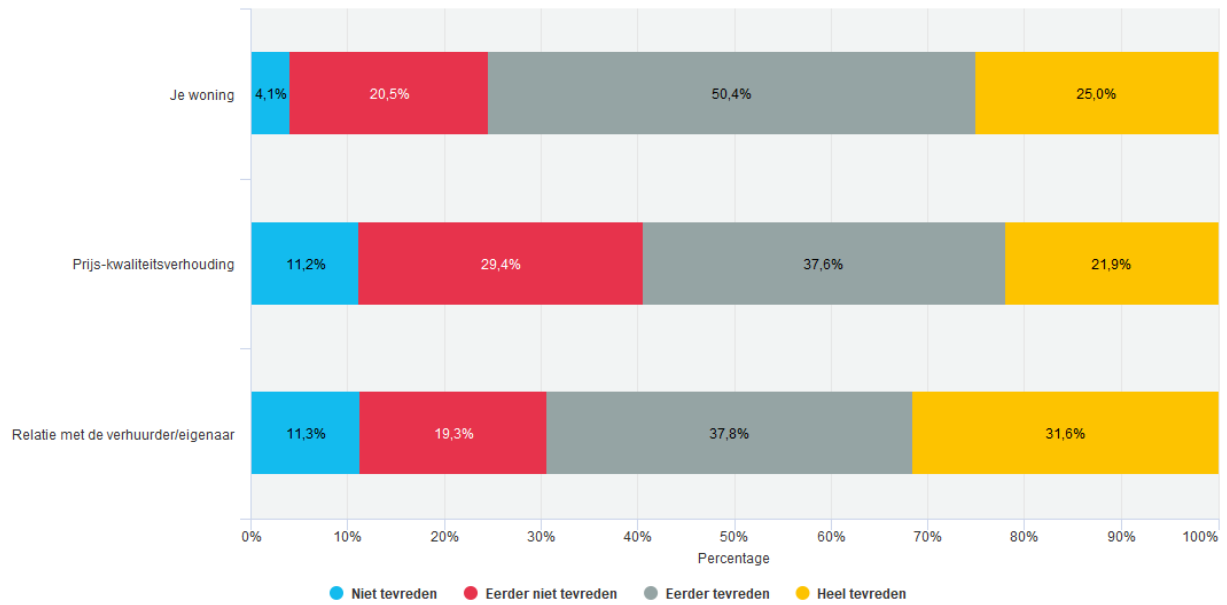

Tevredenheid en problemen

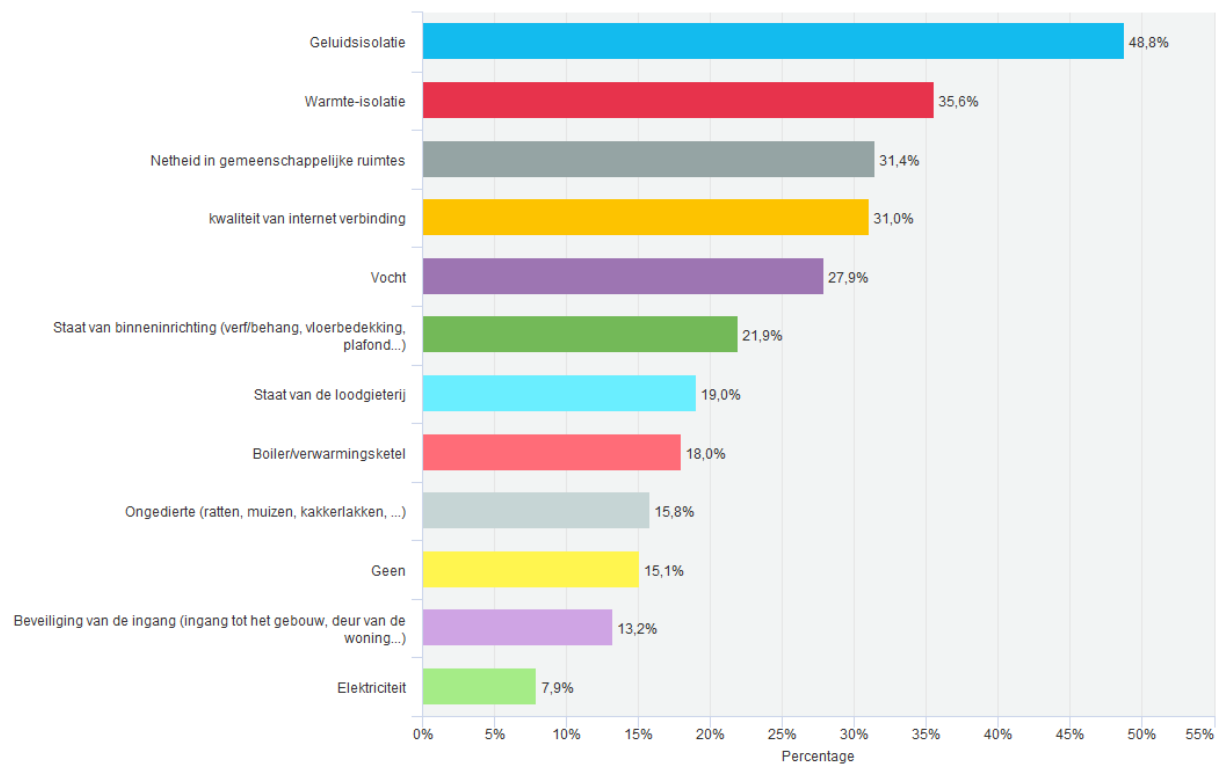
De meeste (75,4%) respondenten die in een studentenwoning wonen, zijn er tevreden over. De prijs-kwaliteitverhouding wordt wel vermeld als problematisch voor 40,6% van de ondervraagden. Van de huurders zegt 30,6% helemaal niet tevreden of niet erg tevreden te zijn over de relatie met de eigenaar/verhuurder.

De belangrijkste problemen in studentenwoningen zijn de geluidsisolatie en de warmte-isolatie. De netheid van de gemeenschappelijke ruimten en de internetverbinding zijn ook een bron van problemen. Alle resultaten voor deze vragen worden nauwkeuriger weergegeven in de grafieken hieronder:

Figuur 51: Studentenwoning – tevredenheidsniveaus

Figuur 52: Studentenwoning – ondervonden problemen (in %, meerdere keuzes mogelijk)

Ideale woning

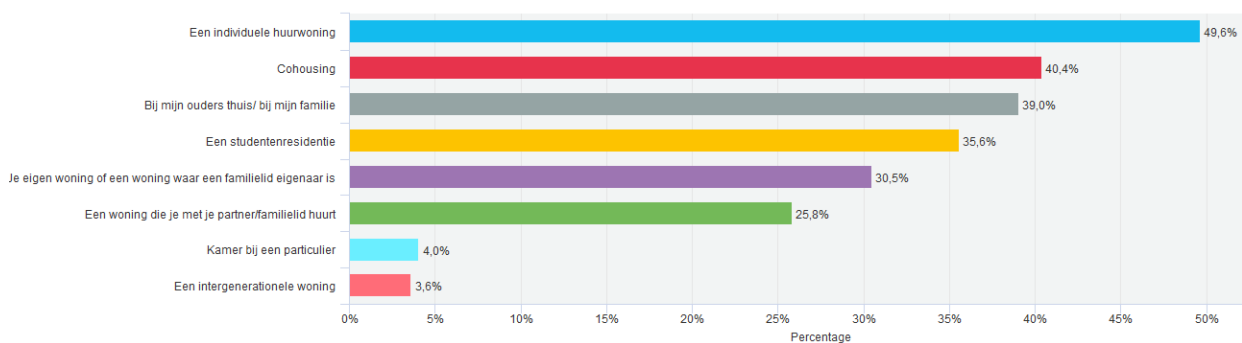
Het hele panel, ongeacht de categorie of het type van de bewoonde accommodatie, werd gevraagd naar hun ideale woning om in te wonen als student. Ter herinnering: de helft van de ondervraagden heeft aangegeven bij hun ouders te wonen. Deze optie kwam echter pas op de derde plaats bij de antwoorden gewogen volgens hun incidentie (er waren drie antwoorden mogelijk, in volgorde van prioriteit). In vergelijking met de editie 2019-2020 is medehuur de eerste plaats kwijtgespeeld aan individuele huur (+6,6 pp), een resultaat dat wijst op een effect van de coronapandemie (die plaatsvond na de meerderheid van de ontvangen antwoorden in 2019-2020): een groter verlangen om alleen te zijn (individuele huur) in plaats van in een gedeelde ruimte (medehuur).

Het specifieke profiel van de respondenten in studentenwoningen wees meer uitgesproken op individuele huur (55,9%), gevolgd door medehuur (51,6%).

Degenen die bij hun ouders wonen, bevestigen deze keuze door te zeggen dat het ouderlijk huis hun ideale woning is, met 62,6% – gevolgd door individuele huur met 41,7%.

De grafiek hieronder toont de resultaten voor het hele panel, gewogen naar incidentie.

Figuur 53: Aandeel (in %) van de types ideale woning (gewogen naar incidentie)

Bevindingen en aanbevelingen

De resultaten die zijn verkregen uit de antwoorden in verband met het thema huisvesting, voor deze derde enquête 'Blik op het studentenleven', zijn van rechtstreeks belang voor het studentenhuisvestingsbeleid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze wijzen stuk voor stuk op de noodzaak van een brede, allesomvattende aanpak die aanbod, prijs, type, renovatie van het gebouw, communicatie met de studenten enz. omvat, zoals aangegeven in de onderstaande bevindingen en aanbevelingen.

Belangrijkste bevindingen

- > De spanning op de markt voor studentenhuisvesting is voelbaar. Van de ondervraagde huurders die in studentenwoning wonen:
- > is 80% geconcentreerd in 7 gemeenten in het Brussels Gewest, terwijl de HOI aanwezig zijn in 15 gemeenten;

- > woonde 92% niet in het Brussels Gewest voordat ze er gingen studeren;
- > zegt 60% problemen te hebben ondervonden om een woning te vinden. Deze problemen hebben voornamelijk betrekking op de hoge kostprijs en het risico op oplichting;
- > Meer dan een derde van de respondenten woont samen met andere medehuurlers;
- > De belangrijkste problemen in de woningen zijn de akoestische isolatie (48,8%), de thermische isolatie (35,6%), de netheid van de gemeenschappelijke ruimten (31,4%) en de internetverbinding (31%).
- > 46,8% van de respondenten is niet op de hoogte van door de overheidsinstanties ondersteunde regelingen om studenten te helpen een woning te vinden.

Aanbevelingen

- > Een alomvattend studentenhuysvestingsbeleid zou kunnen voorzien in territoriale planning van nieuwe projecten voor studentenwoningen, rekening houdend met de locatie van de HOI en/of de bereikbaarheid van de HOI vanuit de woonplaatsen via het openbaar vervoer of via actieve vervoerswijzen.
- > Een studentenhuysvestingsbeleid moet proberen de door studenten gewenste woningtypes te versterken: aan de ene kant een verlangen naar privacy (individuele huur) en aan de andere kant een verlangen naar een gemeenschappelijke levensstijl (medehuur, studentenresidenties enz.).
- > De kwaliteit verhogen van het woningaanbod en het gemak waarmee studenten een studentenwoning vinden, kunnen gezien worden als factoren die de aantrekkelijkheid van Brussel als kennispool bepalen. Investerings in deze sector kunnen dus een belangrijk domino-effect hebben, in de zin van het aantrekken van gekwalificeerd personeel en het verbeteren van het imago van Brussel als belangrijkste studentenstad van het land. In dit opzicht zou het nuttig zijn dat de overheid zich proactief opstelt ten aanzien van de ontwikkeling van studentenhuysvesting, met name in de buurt van de verschillende centra van HOI.
- > Een versterking van de instrumenten die de informatie en de toegang tot de studentenwoning versterken (in het bijzonder Mykot) en van de communicatie rond deze tools zou ook welkom zijn.
- > Om de kwaliteit van de bestaande studentenwoningen in Brussel te verbeteren, is bijzondere steun nodig voor maatregelen om de kwaliteit van het gebouwenbestand te verbeteren (akoestische en thermische isolatie).

MOBILITEIT

Mobiliteit is duidelijk een hele uitdaging voor studenten in het Brussels Gewest. Daarvan getuigt bijvoorbeeld het hoge cijfer (96,8%) van de respondenten voor wie de bereikbaarheid met het openbaar vervoer een belangrijk criterium is bij het kiezen van een woning.

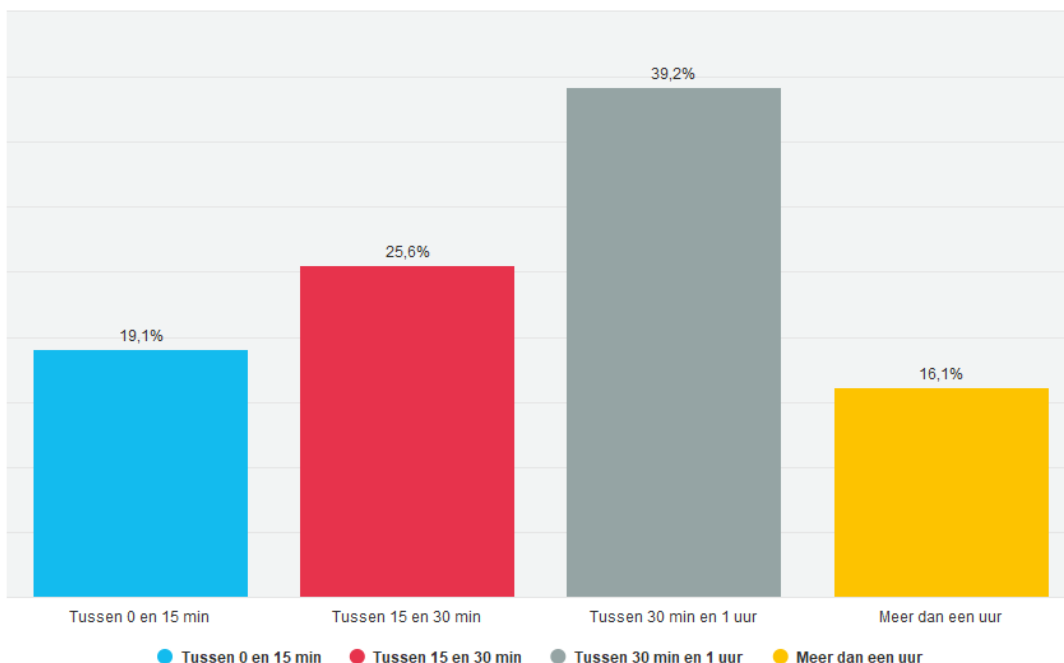
Studenten in het Brussels Gewest kunnen gebruikmaken van verschillende vervoersmiddelen, waaronder het openbaar vervoer (MIVB, TEC, De Lijn), de trein (NMBS), wandelen, fietsen, steps, motorfietsen en auto's. De overheid ondersteunt de mobiliteit van studenten door aangepaste tarieven aan te bieden, zoals goedkopere abonnementen voor de MIVB, de NMBS, De Lijn en TEC. Uit de enquête blijkt dat zachte mobiliteit (te voet en met het openbaar vervoer) de voorkeur geniet van de studentenpopulatie (net als van de Brusselse bevolking in het algemeen).

Dit hoofdstuk is verdeeld in drie delen. Eerst wordt de reistijd tussen de woonplaats van de student en de instelling voor hoger onderwijs geanalyseerd. Dit geeft ons een beter idee van de reistijd van de steekproef op weekdays. Vervolgens is er een deel gewijd aan de verschillende gebruikte vervoerswijzen. Tot slot wordt gepeild naar het tevredenheidsniveau van de studentenpopulatie ten opzichte van de mobiliteit.

Reistijd tijdens de week tussen de woning en de onderwijsinstelling

In totaal doet meer dan 80% van de respondenten er minder dan een uur over om tijdens de week bij hun onderwijsinstelling te komen, ongeacht waar ze wonen. Dit komt overeen met hetzelfde percentage als in de vorige editie (2019-2020). Meer specifiek heeft 19,1% tussen 0 en 15 minuten nodig om van hun woning naar hun instelling te reizen en 16,1% heeft meer dan een uur nodig.

Figuur 54: Aandeel reistijd woonplaats-HOI, alle vervoerswijzen samen, tijdens de week

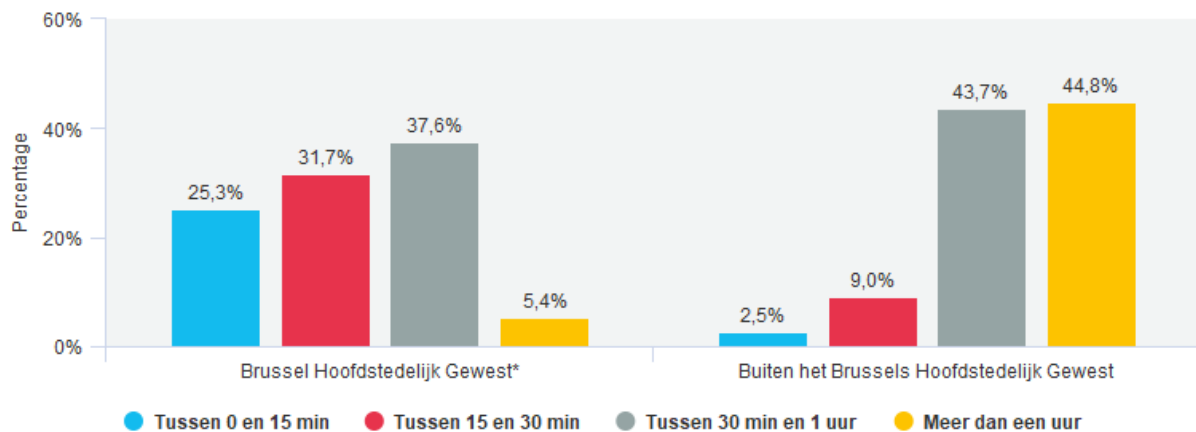

Als we voor de totale steekproef meer specifiek kijken naar de woonplaats tijdens de week, blijkt dat 37,6% van de respondenten die in het Brussels Gewest wonen, tussen 30 minuten en 1 uur onderweg is. Dit percentage ligt niet ver af van het cijfer voor respondenten die buiten het Brussels Gewest wonen (43,7%).

Een kwart (25,3%) van de respondenten die in het Brussels Gewest wonen, doet tijdens de week tussen 0 en 15 minuten over de afstand tussen hun woning en hun studieplek. Dit kan een teken zijn dat studenten een woning hebben gekozen in de buurt van hun onderwijsinstelling of dat ze op een campus wonen.

Studenten die tijdens de week buiten het Brussels Gewest wonen, worden meer benadeeld in hun verplaatsingen: bijna 45% van hen doet meer dan een uur over de afstand tussen hun studieplaats en hun woonplaats.

Figuur 55: Vergelijking van reistijden volgens de woonplaats op weekdays, alle vervoerswijzen gecombineerd

Gebruikte vervoersmiddelen

In het algemeen

Uit de analyse van de antwoorden op de enquête blijkt dat op weekdays sommige vervoerswijzen meer gebruikt worden dan andere.

De twee vervoermiddelen die de respondenten het meest en het vaakst gebruiken, d.w.z. minstens vijf dagen per week, zijn verplaatsingen te voet (69,3%) en met het Brusselse openbaar vervoer (63,9%).

Net als in de vorige editie is het gebruik van de trein, minstens vijf dagen per week, weinig favoriet bij studenten als vervoermiddel (14,8% in 2023-2024 en 15,8% in 2019-2020). Als we de locatie van de woning vergelijken, is het interessant om vast te stellen dat 3,2% van de respondenten die aangeven dat ze tijdens de week in het Brussels Gewest wonen, minstens 5 keer per week de trein nemen, terwijl 46% van de respondenten die buiten het Brussels Gewest wonen, minstens 5 keer per week de trein nemen.

De percentages voor verplaatsingen te voet en met het openbaar vervoer zijn hoger dan in de vorige enquête. Terwijl het percentage dat verplaatsingen te voet aflegt, licht is gestegen (69,3% vergeleken met 67% in 2019-2020), is het gebruik van het openbaar vervoer sterk gestegen (63,9% vergeleken met 58% in 2019-2020). De reden voor deze stijging wordt niet toegelicht in de antwoorden op de vragenlijst,

maar zou verband kunnen houden met de verlaging van de prijs van de MIVB-biljetten voor studenten onder de 24 jaar³³. Volgens de MIVB lijkt het er echter op dat deze verlaging van de abonnementskosten meer invloed heeft gehad op het aantal abonnementen dan op het aantal gebruikers van het MIVB-net³⁴.

Uit analyse van de antwoorden blijkt dat 8,7% van de respondenten 5 dagen per week de fiets neemt. De redenen voor dit niet-gebruik van de fiets worden beschreven in het hoofdstuk over verplaatsingen met de fiets. Respondenten gaven ook aan welke vervoersmiddelen tijdens de week nooit worden gebruikt, namelijk de step (74,1%), de fiets (54,7%), de auto (37,8%) en de taxi/Collecto/Uber (61%).

Figuur 56: Frequentie van het gebruik van vervoermiddelen op weekdays

	Minstens 5 dagen per week	één tot enkele dagen per week	Één tot enkele dagen per maand	Één tot enkele dagen per jaar	Nooit
MIVB	63,9	21,5	7,3	3,9	3,3
TEC	2,6	3,9	7,7	19,4	66,4
De Lijn	5,2	6,7	10,8	25,0	52,2
Trein	14,8	22,6	22,1	26,5	13,9
Wandelen (minstens 15min/dag)	69,3	20,9	5,5	1,8	2,6
Fiets	8,7	8,8	11,2	16,6	54,7
Scooter/moto	0,4	0,6	1,2	2,4	95,4
Auto	8,5	16,9	21,8	15,0	37,8
Taxi, Uber, Collecto...	0,2	1,6	10,9	26,2	61,0
Step, monowheel...	1,3	3,3	8,0	13,2	74,1

De auto

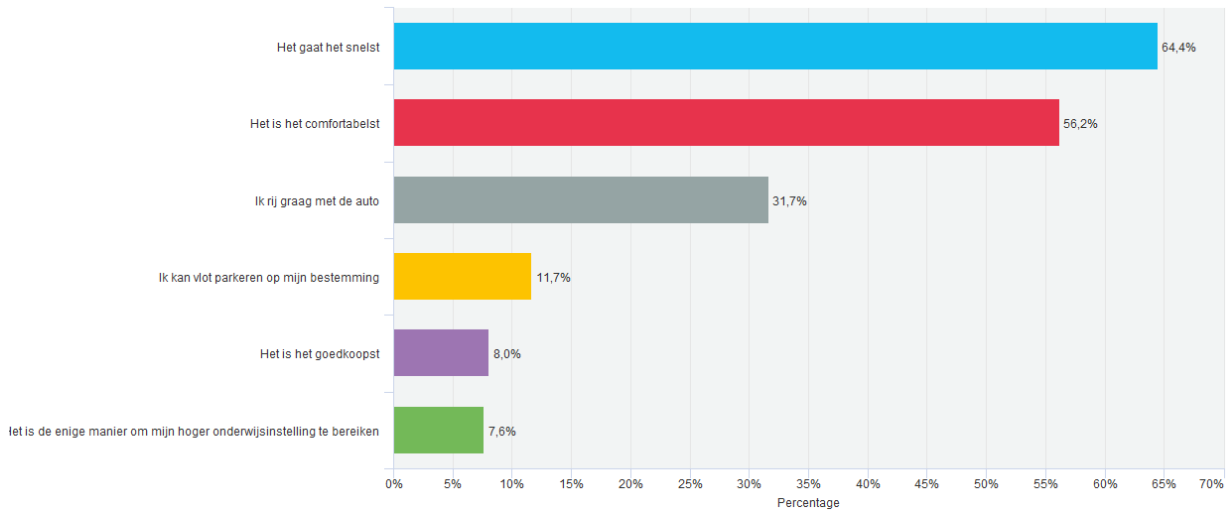
Respondenten die minstens 5 dagen per week en 1 tot enkele dagen per week de auto gebruiken, zijn goed voor 25,4%. Van hen zegt 7,6% dat dit de enige manier is om naar hun onderwijsinstelling te gaan. De andere redenen die worden gegeven voor frequent autogebruik, zijn de volgende:

- > Dit is de snelste manier (64,4%).
- > Dit is de meest comfortabele manier (56,2%).

³³ <https://www.lesoir.be/363343/article/2021-03-28/abonnement-stib-12-euros-une-recette-de-la-gauche-qui-met-mal-le-developpement>, geraadpleegd in juli 2024.

³⁴ <https://www.rtf.be/article/la-gratuite-a-la-stib-a-fait-augmenter-le-nombre-d-abonnements-mais-tres-peu-le-nombre-d-utilisateurs-des-transport-en-commun-11382027>, geraadpleegd in juli 2024.

Figuur 57: Aandeel (in %) van de redenen om de auto te nemen (5 dagen per week en van 1 tot enkele dagen per week)

De fiets

Als we de respondenten die zeggen nooit te fietsen, of slechts één of enkele keren per maand, of één of enkele keren per jaar, samentellen, komen we op een hoog percentage van 82,5%.

Voor 46,7% van de respondenten is de reden om niet te fietsen dat het gevaarlijk is. Andere redenen die werden genoemd waren het klimaat (44,3%), een voorkeur voor wandelen (40,3%) en het feit dat er geen fietsenstalling in de buurt van de onderwijsinstelling is (10,5%). 4,6% van de respondenten gaf als reden het feit dat hun fiets was gestolen.

Figuur 58: Aandeel (in %) van de redenen om niet of zelden de fiets te gebruiken voor de verplaatsingen (meerdere keuzes mogelijk)

Redenen om geen fiets voor de verplaatsingen te gebruiken	%
Fietsen in Brussel is gevaarlijk	46,7
Ik verkies een ander vervoermiddel.	47,0
Wegens het klimaat	44,3
Ik heb geen fiets	43,8
Ik wandel liever	40,3
Het is niet praktisch	28,0
Er is geen geschikt fietspad	20,6
Ik fiets niet graag	17,8
Een fiets kopen is te duur	17,2
Er is geen geschikte fietsenstalling bij mijn instelling.	10,5
Er is geen geschikte fietsenstalling bij mij in de buurt.	10,0
Ik kan niet fietsen	5,9
Mijn fiets is gestolen	4,6

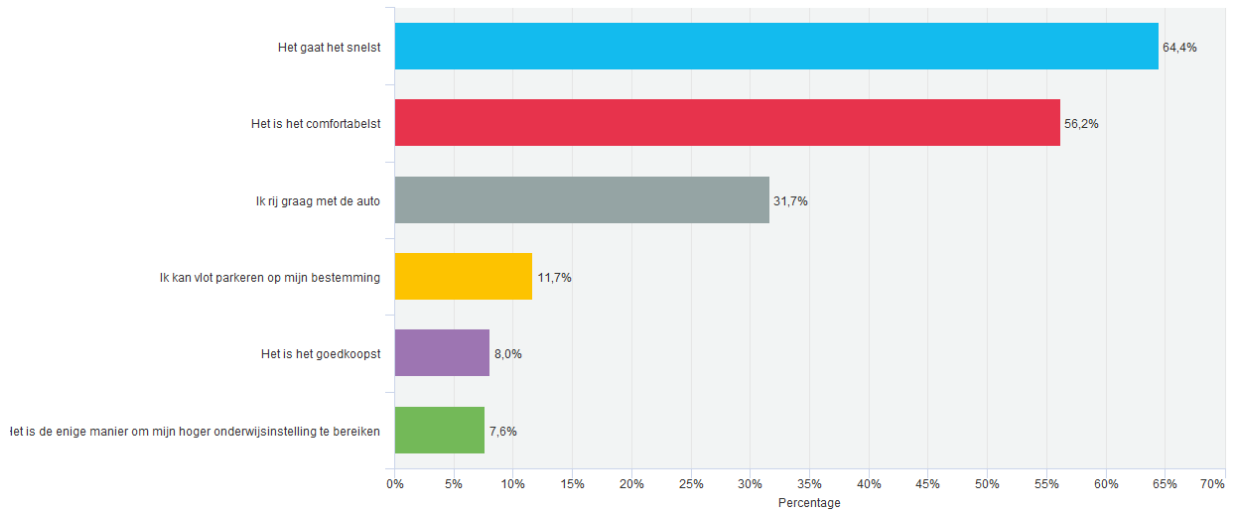
Tevredenheid

De vraag naar de mate van tevredenheid van studenten op het gebied van mobiliteit is een nieuw element in vergelijking met de enquête 2019-2020.

In het algemeen blijkt dat 74,8% van de respondenten tevreden is over de mobiliteit in het Brussels Gewest en 25,2% ontevreden.

Om de redenen voor ontevredenheid over de mobiliteit te achterhalen, werd aan de studenten gevraagd verschillende opties aan te kruisen en hun antwoorden te rangschikken. Van de 25,2% respondenten die aangaven ontevreden te zijn over de mobiliteit, hadden de redenen voor deze ontevredenheid betrekking op de reistijden (71%), de frequentie van het openbaar vervoer (67,4%), de staat/inrichting van de wegen (43,1%), het gevoel van onveiligheid (42,9%) en het feit dat het niet gemakkelijk is om tijdens een traject van vervoer te veranderen (30,2%).

Figuur 59: Aandeel (in %) van de redenen die worden opgegeven voor ontevredenheid over de mobiliteit in het Brussels Gewest (25,2% van de respondenten)

Bevindingen en aanbevelingen

Mobiliteit is een grote bekommernis voor de studenten, omdat ze dagelijks van en naar hun onderwijsinstelling en andere activiteiten moeten reizen. Kennis van de moeilijkheden die de studentenpopulatie ondervindt op het vlak van reistijden en vervoermiddelen kan bijdragen tot de ontwikkeling van een harmonieus mobiliteitsbeleid in het Brussels Gewest.

Belangrijkste bevindingen

- > Voor het merendeel van de respondenten (83,9%) is de reistijd tussen hun woonplaats op werkdagen en hun onderwijsinstelling minder dan 1 uur, ongeacht het gebruikte vervoermiddel.
- > Door de week zijn stappen en het Brusselse openbaar vervoer de favoriete vervoersmiddelen voor de studenten. Er wordt veel gebruik gemaakt van de zachte mobiliteit. Het hoge cijfer (82,5%) van respondenten die nooit of zelden fietsen, is echter opmerkelijk. De belangrijkste reden hiervoor is het feit dat de fiets de reputatie heeft een gevaarlijk vervoermiddel te zijn.
- > De meerderheid van de respondenten (74,8%) is tevreden over de mobiliteit in het Brussels Gewest. Voor de 25,2% ontevreden respondenten zijn de redenen voor deze ontevredenheid in dalende volgorde van belang: de reistijden, de (geringe) frequentie van het openbaar vervoer, de staat van de wegen, een gevoel van onveiligheid en het feit dat het niet gemakkelijk is om tijdens een traject van vervoer te veranderen. Wat de ontevredenheid over de reistijden betreft, kunnen we aannemen dat die verband houdt met alle verplaatsingen die studenten elke dag maken voor hun sociale, culturele of sportieve activiteiten.

Aanbevelingen

- > Om het fietsgebruik aan te moedigen, als visie van een vreedzame stad, zou het nuttig zijn dat de bevoegde instanties de aanleg van fietspaden voortzetten en die nog veiliger maken. De onderwijsinstellingen zouden ook hun capaciteit aan fietsparkeerplaatsen kunnen vergroten. Er zou een specifieke bewustmaking voor studenten kunnen worden georganiseerd.
- > De bevoegde autoriteiten zouden de inrichting van de wegen voor zowel voetgangers als fietsers kunnen verbeteren.

WIJKLEVEN/STADSLEVEN

Dit is de derde keer op rij dat er vragen worden gesteld over de wijk waar de studenten wonen. De tevredenheid en de redenen om voor een wijk om te wonen te kiezen, zijn interessante gegevens voor de ruimtelijke ordening. Ze maken het mogelijk om voorstellen te doen voor de inrichting en verbetering van de wijk, in het bijzonder om tegemoet te komen aan de behoeften van de studentenpopulatie.

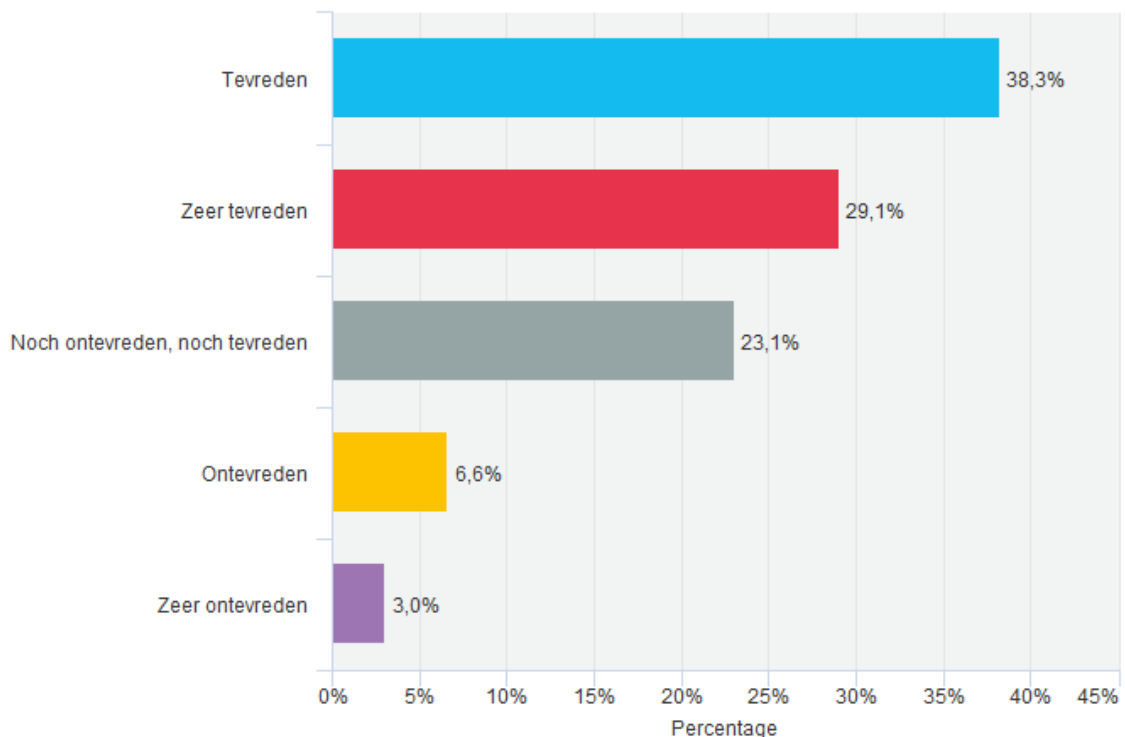
Dit hoofdstuk bestaat uit twee delen: het eerste gaat over de tevredenheid over de wijk waar ze wonen en het tweede analyseert de criteria voor het kiezen van een wijk om te wonen.

Tevredenheid over de wijk waar ze wonen

Wat betreft de algemene tevredenheid van de studenten over het leven in de wijk waar ze wonen, is er een daling ten opzichte van de vorige enquête van 2019-2020. In de huidige editie was 67,4% van de respondenten in het algemeen tevreden (38,3% 'tevreden' en 29,1% 'zeer tevreden'), vergeleken met 76,1% in de vorige editie.

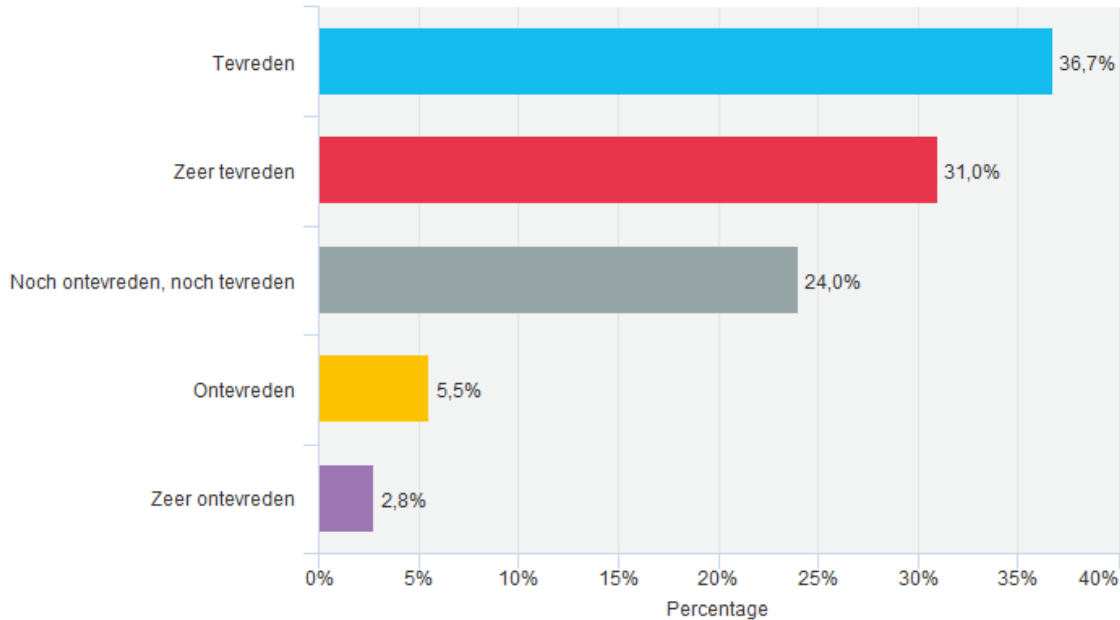
Voor deze laatste editie lijkt 23,1% bovendien noch tevreden noch ontevreden, en in totaal is bijna 10% in het algemeen ontevreden (6,6% 'ontevreden' en 3% 'zeer ontevreden').

Figuur 60: Verdeling van de antwoorden (in %) volgens de mate van tevredenheid over de wijk waar ze wonen (totale steekproef)

Als we de cijfers voor de internationale studentenpopulatie nader bekijken, zien we dat ze dezelfde trends volgen als die voor de totale steekproef. In de internationale steekproef was 67,7% van de studenten over het algemeen tevreden over het leven in de wijk (36,7% 'tevreden' en 31% 'zeer tevreden').

Figuur 61: Verdeling van antwoorden (in %) volgens de mate van tevredenheid over de wijk waar ze wonen (steekproef internationale studentenpopulatie)

Criteria voor het kiezen van een wijk om te wonen

Zowel studenten die in een studentenwoning wonen als studenten die in hun eigen huis wonen, hebben de vraag over de criteria voor het kiezen van een wijk om te wonen beantwoord.

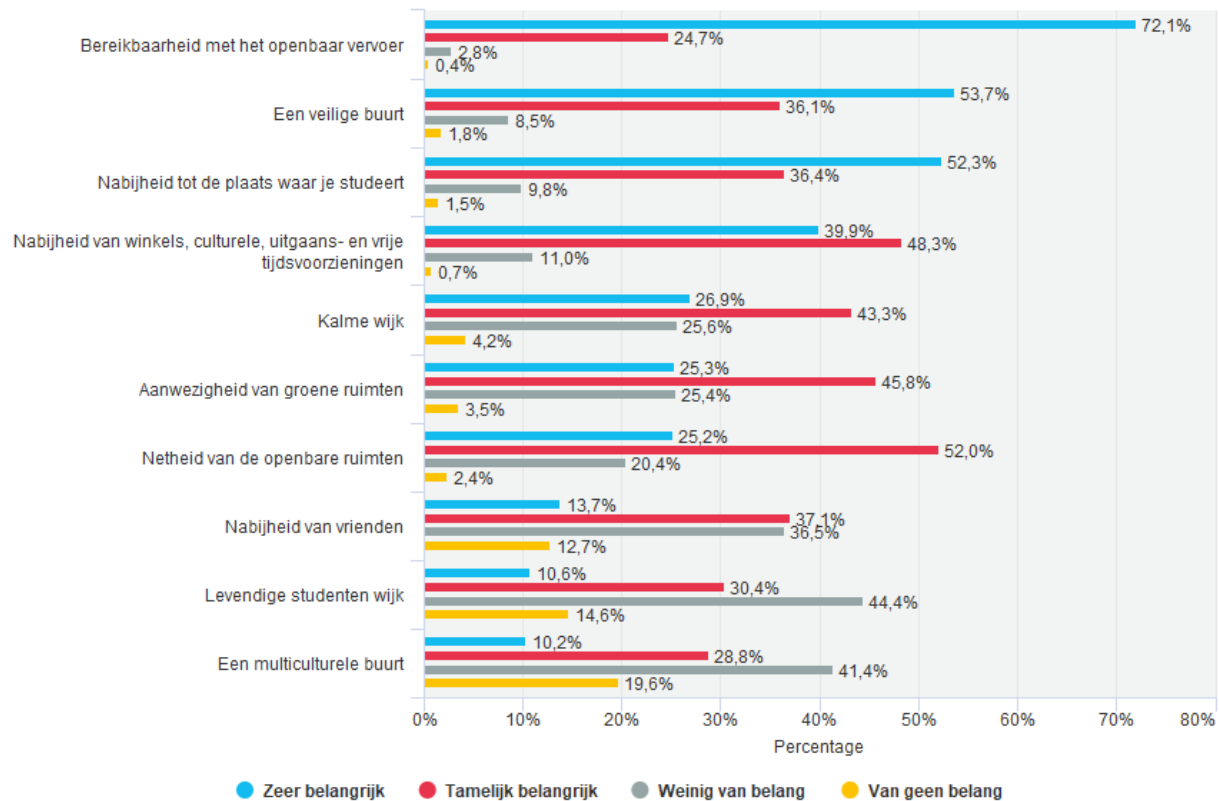
Uit de analyse van de antwoorden blijkt dat de vier belangrijkste criteria voor het kiezen van een wijk om te wonen, in volgorde van belangrijkheid, de volgende zijn: bereikbaarheid met het openbaar vervoer, veiligheid van de wijk, nabijheid van de studieplek en nabijheid van handelszaken.

De percentages die aan de verschillende criteria zijn toegekend, zijn gestegen ten opzichte van de vorige editie 2019-2020. Als we de criteria 'zeer belangrijk' en 'vrij belangrijk' bij elkaar optellen, zien we dat de bereikbaarheid met het openbaar vervoer belangrijk is voor 96,8% van de respondenten in 2023-2024. Dit percentage bedroeg 87,4% in 2019-2020. Uit de huidige editie blijkt dat voor 89,7% van de studenten de veiligheid van de wijk belangrijk is, terwijl dat in 2019-2020 voor 81,8% van hen het geval was. De nabijheid van de studieplek wordt door 88,7% van de studenten beschouwd als een belangrijk criterium voor het kiezen van een wijk om te wonen, tegenover 79,6% in 2019-2020. De nabijheid van handelszaken is belangrijk voor 88,2% van de respondenten, terwijl dat in 2019-2020 voor 82,5% van hen het geval was.

Als we de antwoorden van internationale studenten nader bekijken, zien we dat ze dezelfde trends volgen als die van de totale steekproef.

Als we de criteria 'niet belangrijk' en 'niet erg belangrijk' bij elkaar optellen, zien we dat een multiculturele wijk voor 61% van de respondenten geen belangrijk criterium is bij het kiezen van een woonplaats. Een levendige buurt (met vrijetijds- of culturele voorzieningen) vormt voor 59% van de respondenten ook geen criterium bij het kiezen van een woonplaats.

Figuur 62: Aandeel (in %) van de mate van belangrijkheid van de criteria voor het kiezen van een wijk om te wonen

Bevindingen en aanbevelingen

De tevredenheid van de studentenpopulatie over de wijk waar ze wonen en de criteria die hen ertoe aanzetten om de ene wijk boven de andere te verkiezen, zijn interessante gegevens voor wie verantwoordelijk is voor de ruimtelijke ordening in het Brussels Gewest en voor de promotie van het Gewest bij studenten.

Belangrijkste bevindingen

- > Een meerderheid (67,2%) van de respondenten is tevreden over de wijk waar ze wonen.
- > Daarnaast is 23,1% van de respondenten noch tevreden, noch ontevreden. De redenen hiervoor worden niet toegelicht in de vragenlijst.
- > Bij de criteria die van invloed zijn op de keuze van de wijk om te wonen, staat de bereikbaarheid met het openbaar vervoer op de eerste plaats, gevolgd door de veiligheid van de wijk en de nabijheid van de studieplek.

Aanbeveling

- > Voor de volgende enquête 'Blik op het studentenleven' wil Perspective vragen ontwikkelen over wat de studentenpopulatie verstaat onder de term 'veilige wijk', evenals vragen over de redenen van onverschilligheid wat betreft de tevredenheid met de woonomgeving.

STUDEERPLEKKEN

Dit hoofdstuk is toegevoegd aan de editie 2023-2024 van de enquête 'Blik op het studentenleven' om een beter beeld te krijgen van de behoeften van de studenten op het gebied van studeerplekken (study spaces). In het bijzonder zal dit de kennis en expertise van de Dienst Scholen en Studentenleven (DSSL) van Perspective vergroten wat betreft dit thema, dat centraal staat binnen zijn opdrachten.

Studeerplekken zijn plaatsen die studenten gebruiken om te studeren tijdens de examenperiode of gewoon tijdens het academiejaar. De belangrijkste voordelen van studeerplekken zijn dat ze een ruimte bieden die bevorderlijk is voor concentratie, het gebrek aan ruimte thuis compenseren of een gemeenschappelijke plek bieden zodat studenten zich niet geïsoleerd hoeven te voelen tijdens de blokperiodes.

In mei 2023 heeft Perspective een [platform voor study spaces](#) opgezet om de studeerplekken in het Brussels Gewest te inventariseren en studenten te informeren over hun locatie en faciliteiten. Perspective onderscheidt zes categorieën studeerplekken:

- > een ruimte van een vereniging/gemeente/gemeenschap;
- > een coworkingruimte/bedrijfskantoor;
- > een openbare bibliotheek;
- > een tijdelijke ruimte;
- > een bibliotheek van een universiteit of hogeschool;
- > een café/horecazaak.

Volgens deze typologie kunnen bepaalde plekken (zoals lokalen van verenigingen of cafés), die oorspronkelijk niet bedoeld zijn als studeerplek, dat wel worden. Een studeerplek kan permanent zijn (bijvoorbeeld een bibliotheek) of tijdelijk (alleen open tijdens de blokperiodes). Perspective heeft ook een bundel aanbevelingen gepubliceerd om het creëren van tijdelijke studeerplekken te vergemakkelijken en aan te moedigen³⁵.

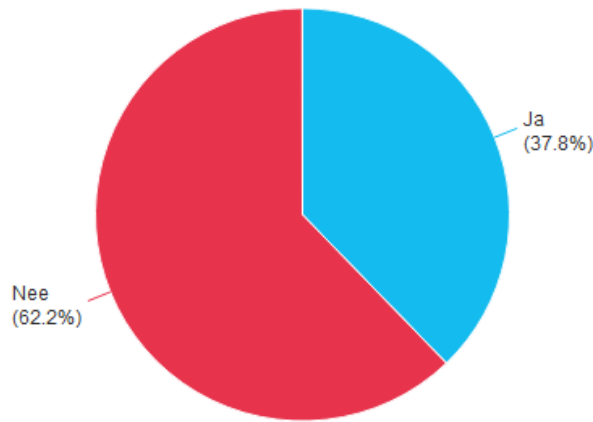
Dit hoofdstuk bestaat uit twee delen: het percentage respondenten dat een Brusselse studeerplek bezoekt tijdens de examenperiodes en de redenen om al dan niet een studeerplek te bezoeken.

Bezoekersaantallen

37,8% van de respondenten verklaart een studeerplek te hebben bezocht tijdens de examenperiode en 62,2% verklaart nog nooit gebruik te hebben gemaakt van een studeerplek.

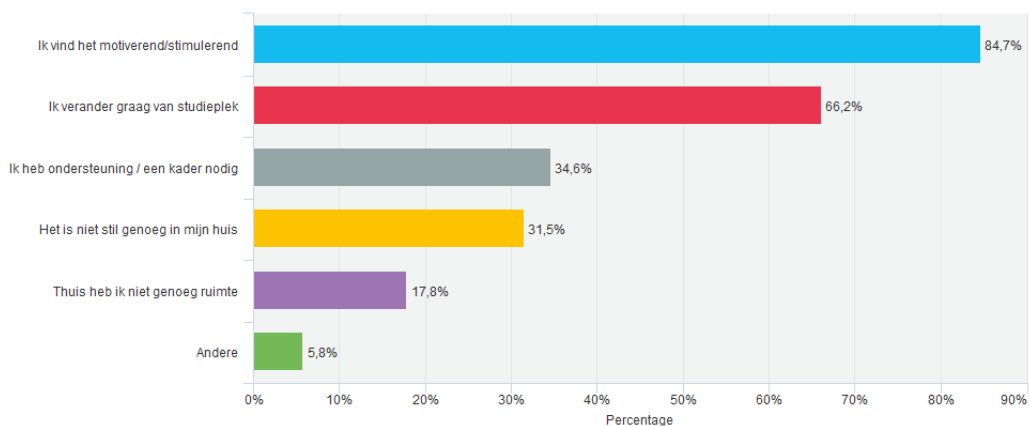
³⁵ Praktische aanbevelingen, 'een tijdelijke study space openen', Perspective, 2023.
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/stuspace_a5_nl_web.pdf

Figuur 63: Aandeel (in %) van het gebruik van de study spaces tijdens examenperiodes

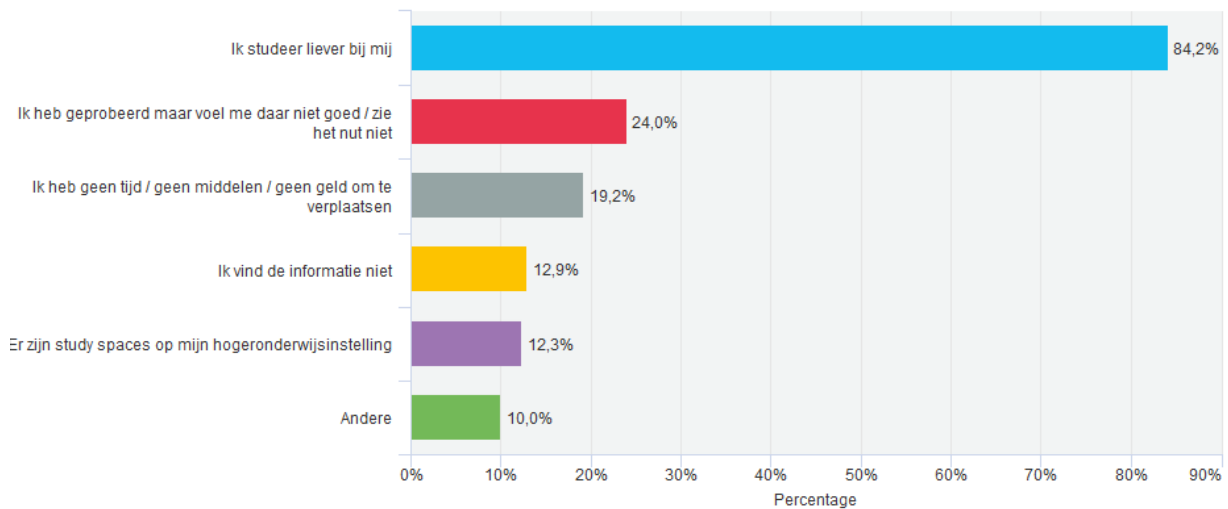
Voor de 37,8% respondenten die aangaven dat ze naar een studeerplek gaan, zijn de twee belangrijkste redenen (meerdere keuzes mogelijk) stimulansen (84,7%) en het feit dat ze graag van plaats veranderen om te studeren (66,2%). Onder de andere redenen zegt 34,6% dat ze nood hebben aan een kader, 31,5% zegt dat het niet stil genoeg is in hun woonplek, 17,8% verklaart niet genoeg ruimte te hebben in hun woonplek en 5,8% geeft aan dat er een andere reden voor is.

Figuur 64: Aandeel (in %) van de redenen om study spaces te bezoeken

De 62,2% die niet naar een studeerplek gaat, kon ook verschillende redenen aankruisen om er geen gebruik van te maken. De overgrote meerderheid zegt dat ze liever thuis studeren (84,2%), 24% heeft het geprobeerd maar voelt zich er niet prettig bij, 19,2% heeft geen tijd of middelen om erheen te gaan, 12,9% kan de informatie niet vinden, 12,3% zegt dat er studeerplekken op hun school zijn (en dat ze daarom niet op zoek gaan naar andere studeerplekken) en 10% zegt dat het om een andere reden is.

Figuur 65: Aandeel van de redenen om geen gebruik te maken van de study spaces

Bevindingen en aanbevelingen

Beschikken over een studeerplek die bevorderlijk is voor de concentratie, is een belangrijke uitdaging voor de Brusselse studenten, zeker in examenperiodes.

Belangrijkste bevindingen

- > Meer dan een derde (37,8%) van de respondenten gaat naar een andere studeerplek dan hun eigen woonplek; ze doen dit omdat het stimulerend is en omdat ze graag van studeerplek wisselen.
- > 12,9% van de respondenten zegt geen informatie te kunnen vinden over de beschikbare study spaces. In deze context zou het interessant zijn om na te gaan of een verbetering van de informatieverstrekking, de toegankelijkheid (in termen van volume, tijdschema of geografische locatie) of de kwaliteit van de studeerplekken beter aan alle behoeften zou kunnen voldoen. Een specifieke studie hierover is nodig om de kwestie verder te onderzoeken.

Aanbevelingen

- > De toegankelijkheid van de informatie over study spaces in het BHG verbeteren: het platform studyspaces.brussels meer promoten bij de studentenpopulatie.
- > De registratie van de studeerplekken en hun voorzieningen voortzetten, in samenwerking met de actoren uit het veld. Hierdoor krijgen we ook een beter beeld van de verspreiding van het aanbod over het gewestelijke grondgebied, zodat we beter kunnen inspelen op de behoeften.
- > Met het oog op de ontwikkeling van een inclusieve stad die toegang biedt tot voorzieningen van collectief belang:
 - het aanbod van permanente en tijdelijke studeerplekken vergroten en de kwaliteit ervan garanderen, in het bijzonder in de gebieden rond de HOI en in de buurt van studentenwoningen;
 - het gedeeld gebruik van ruimten en het openen van nieuwe en tijdelijke ruimten aanmoedigen, ook in een streven naar integratie van de behoeften van leerlingen uit de laatste cyclus van het middelbaar onderwijs;
 - de capaciteit van openbare bibliotheken of andere culturele ruimten om studeerplekken aan te bieden, ondersteunen.

SPORTACTIVITEITEN

Regelmatig sporten is op elke leeftijd belangrijk voor de gezondheid, omdat het bijdraagt aan een goede fysieke en mentale gezondheid. Om een beter inzicht te krijgen in de aandachtspunten en behoeften van de studentenpopulatie op het vlak van sportactiviteiten, bestaat de enquête uit een reeks vragen over de frequentie van sportactiviteiten, de gebruikte sportinfrastructuur, de bereikbaarheid, de locatie en de algemene tevredenheidsgraad. Er werden ook vragen gesteld over de redenen om niet aan sport te doen. Afhankelijk van de gegeven antwoorden werden respondenten doorverwezen naar specifieke subvragen.

Hoewel er geen algemene gegevens beschikbaar zijn over sportbeoefening specifiek onder de studentenbevolking in België, geeft een rapport van Sciensano³⁶ aan dat minder dan een derde van de bevolking boven de 18 jaar in België minstens 150 minuten per week besteedt aan matige lichaamsbeweging, ondanks dat dit de aanbeveling van de WHO is op dit vlak.

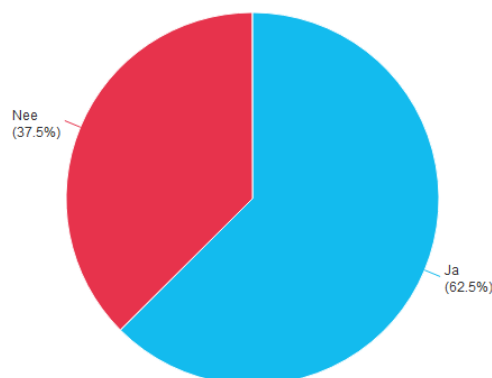
Volgens het kadaster van sport.brussels³⁷ (juli 2024) telt het Brussels Gewest 1.621 sportclubs voor alle sporten samen. Aangezien de gegevens in dit kadaster niet exhaustief zijn, moet dit cijfer met de nodige voorzichtigheid worden gehanteerd.

Sportbeoefening, frequentie van de activiteiten en profiel van de respondenten

De vorige edities van de enquête bevatten geen algemene vraag over het feit of de studenten al dan niet een sport beoefenen. Deze vraag is toegevoegd aan de huidige enquête om de sportparticipatie van de ondervraagde studentenpopulatie in te schatten.

Van de totale steekproef van de respondenten zei 62,5% aan sport te doen. De analyse van de resultaten met betrekking tot de frequentie van sportbeoefening laat zien dat 8,8% van hen één of enkele dagen per maand een sport beoefent, terwijl de meerderheid (39,9%) dit één of twee dagen per week doet en 18,6% dit tot vier of vijf dagen per week doet.

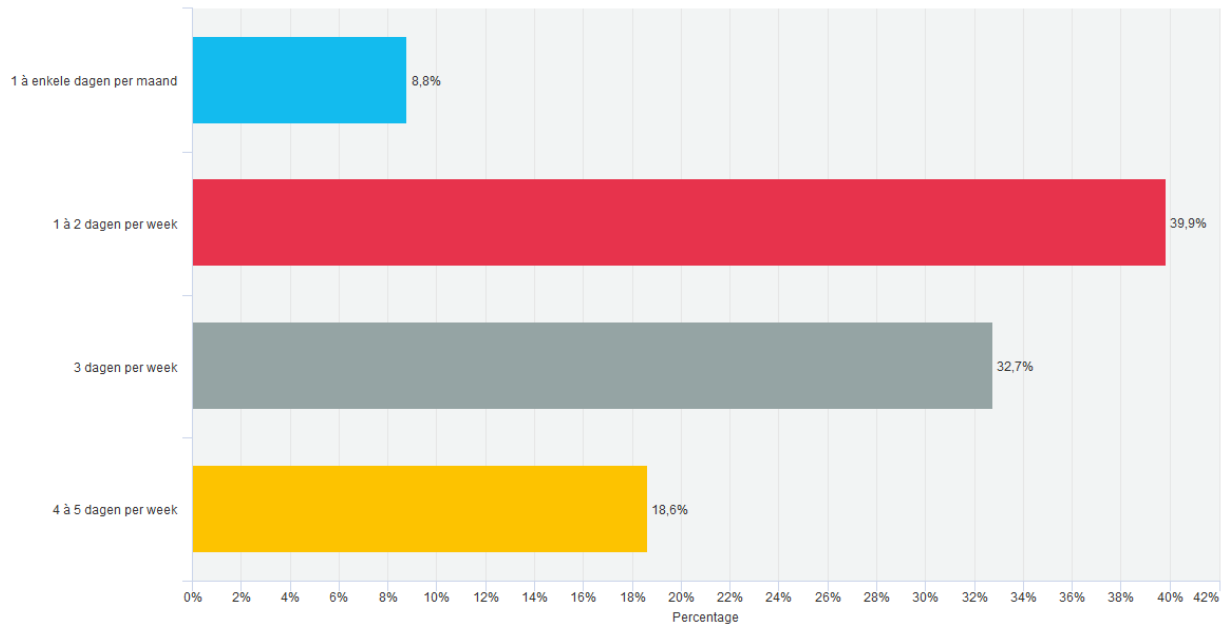
Figuur 66: Aandeel (%) van de respondenten die een sport beoefenen

³⁶ <https://www.gezondbelgie.be/nl/gezondheidstoestand/determinanten-van-gezondheid/lichaamsbeweging>, geraadpleegd in juli 2024

³⁷ <https://sport.brussels/>, geraadpleegd in juli 2024

Figuur 67: Aandeel (in %) van de frequentie van de sportbeoefening

Van de respondenten die aan sport doen, is 53,2% vrouw en 46,8% man.

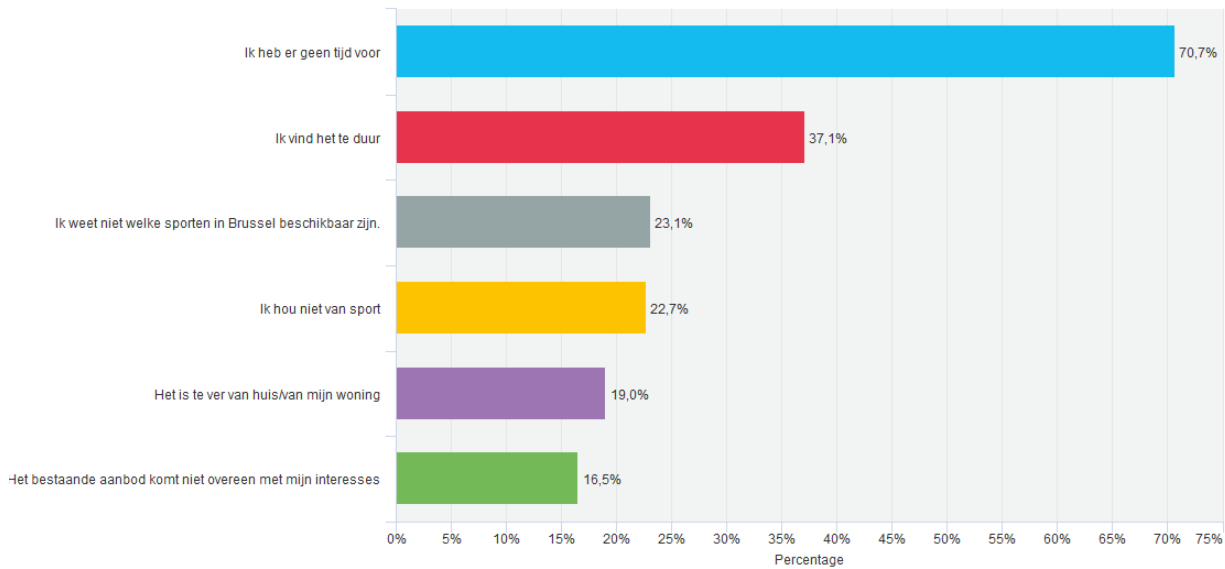
Uit een analyse van de antwoorden blijkt ook dat er verhoudingsgewijs meer universiteitsstudenten (64,8%) aan sport doen dan hogeschoolstudenten (58,9%), en ook iets meer dan kunststudenten (60,4%). Een reden voor dit verschil zou kunnen zijn dat de laatste twee categorieën minder sportfaciliteiten op hun sites hebben dan de universiteiten.

Redenen om geen sport te beoefenen

Er werden vragen gesteld (met meerdere mogelijke antwoorden) over de redenen om niet aan sport te doen. Deze zijn min of meer dezelfde als die in de eerdere enquêtes, behalve dat de percentages in de huidige editie hoger zijn.

Van de 37,5% respondenten die niet aan sport doen, zegt 70,7% dat dit komt omdat ze niet genoeg tijd hebben (62,6% in 2019-2020), 37,1% omdat het te duur is (26,7% in 2019-2020), 23,1% omdat ze niet weten wat voor sporten er worden aangeboden (18,2% in 2019-2020), 22,7% omdat ze sport niet leuk vinden (26,2% in 2019-2020), 19% omdat het te ver weg is (14,8% in 2019-2020) en tot slot vindt 16,5% dat het aanbod niet aansluit bij hun interesses (13,5% in 2019-2020).

Figuur 68: Aandeel (in %) van de redenen om niet aan sport te doen (meerdere keuzes mogelijk)

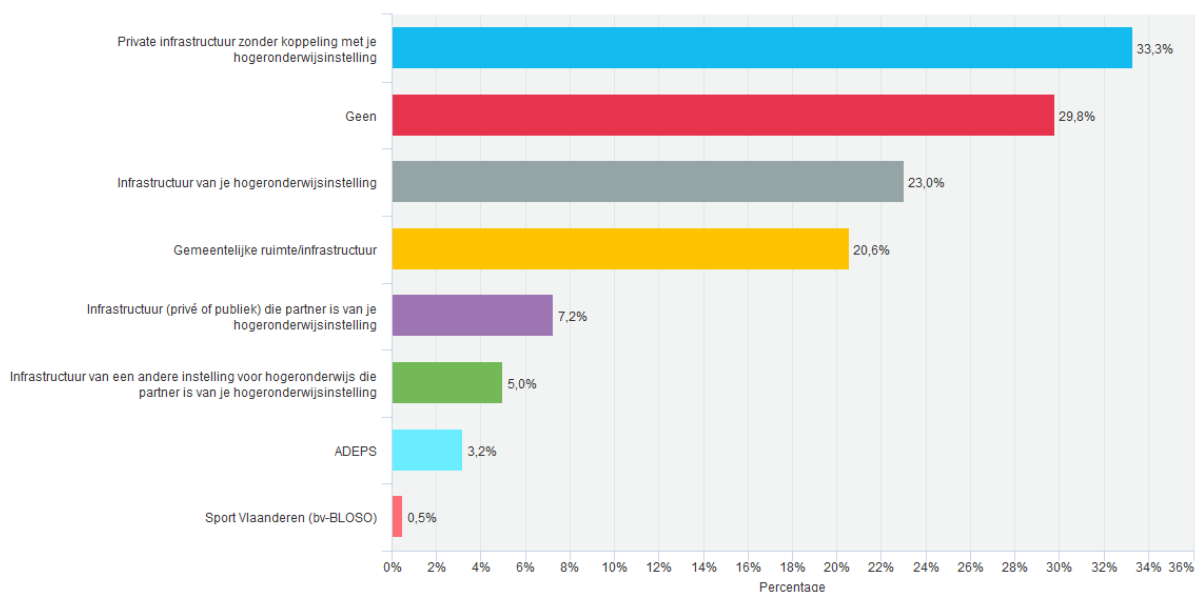
Gebruikte sportinfrastructuur en sportlocaties

Van de ondervraagde studenten die aan sport doen, maakt 33,3% gebruik van een sportfaciliteit die niet verbonden is aan hun onderwijsinstelling in het Brussels Gewest, 29,8% gebruikt helemaal geen faciliteit, 23% maakt gebruik van een faciliteit die behoort tot hun onderwijsinstelling en 20,6% maakt gebruik van een gemeentelijke faciliteit.

In totaal maakt minder dan 10% van hen gebruik van een private of publieke infrastructuur die verbonden is aan hun instelling, of van een voorziening die toebehoort aan een andere instelling, of van de infrastructuur van Adeps of Sport Vlaanderen (Blos).

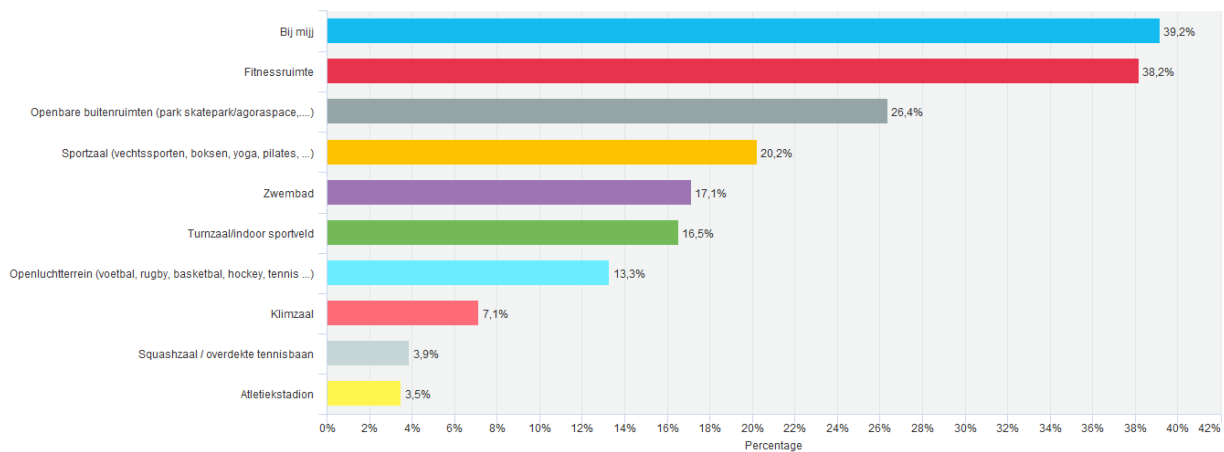
Dit zijn dezelfde trends als in de vorige editie.

Figuur 69: Aandeel (in %) van de gebruikte types sportfaciliteiten (meerdere antwoorden mogelijk)

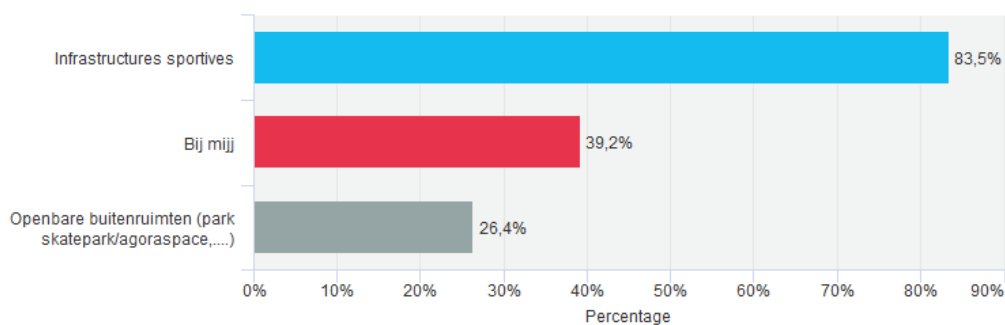
Bij de respondenten die aan sport doen, zijn de twee meest gebruikte locaties 'bij mij thuis' (39,2%) en in het 'fitnesscentrum' (38,2%). De op twee na populairste locatie is de openbare buitenruimte (26,4%).

Figuur 70: Aandeel van de plaatsen die worden gekozen om aan sport te doen (meerdere antwoorden mogelijk)

Als we de vragen over de verschillende infrastructuur kruislings vergelijken met de vragen over de verschillende locaties, zien we dat sportinfrastructuur (openbaar, privé, fitnesscentra, klimzaal, zwembad enz.) de meest bezochte soort locatie is (83,5%), gevolgd door de woning (bij hen thuis) (39,2%) en tot slot de openbare buitenruimte (26,4%).

Figuur 71: Soorten plaatsen om aan sport te doen - gegroepeerd per categorie

Van de bevroegde studentenpopulatie die aan sport doet, doet 59,1% dat binnen het Brussels Gewest en 40,9% daarbuiten. Van degenen die buiten het BHG sporten, woont bijna de helft (47,5%) nochtans in het Brussels Gewest. Met andere woorden, het feit dat studenten in het Brussels Gewest wonen, betekent niet dat ze een sportactiviteit uitoefenen op het gewestelijke grondgebied.

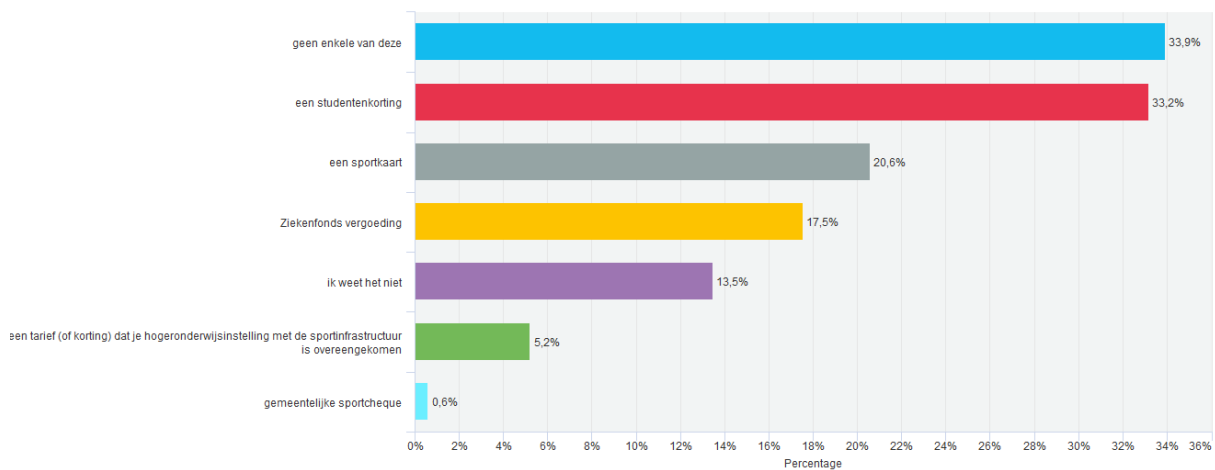
Toegankelijkheid van de sportvoorzieningen

Hoewel de voorgestelde keuzes voor deze vraag lichtjes veranderd zijn in vergelijking met die van de vorige editie, zijn de trends dezelfde, maar worden ze beter. De respondenten konden verschillende antwoorden aankruisen. Van de respondenten die aangaven meer dan één keer per week een sport te

beoefenen (91,2%), profiteert 33,2% van een kortingstarief gekoppeld aan hun studentenstatuut, tegenover 29,8% in de vorige editie. 33,9% van de respondenten geniet geen enkele korting, tegenover 37,7% in 2019-2020.

Het is interessant om op te merken dat weinig respondenten (17,5%) een korting krijgen van hun ziekenfonds, hoewel de meeste ziekenfondsen wel een terugbetaling voor sport aanbieden. De studenten zijn zich misschien niet bewust van deze regeling.

Figuur 72: Aandeel (in %) van het gebruik van tariefverlagingen (eerdere antwoorden mogelijk)

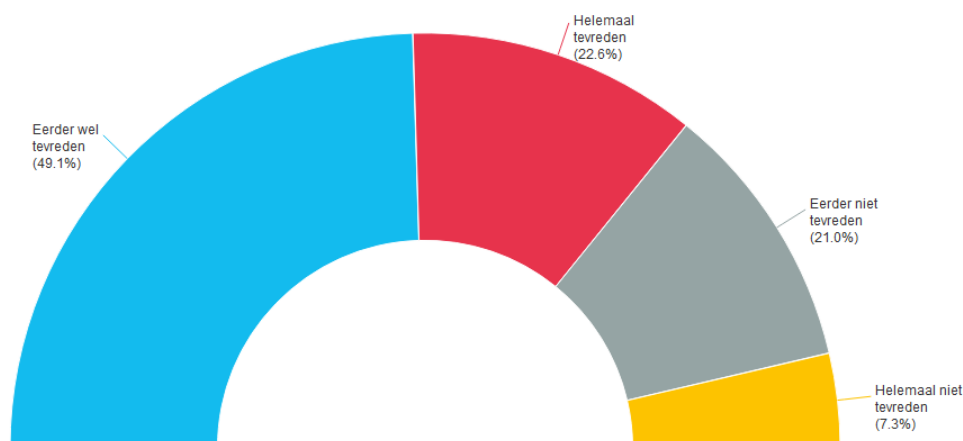

Tevredenheid over de sportfaciliteiten

Over het algemeen is 71,4% van de respondenten die een sport beoefenen binnen een sportfaciliteit, tevreden over de gebruikte sportvoorzieningen (49,1% 'min of meer tevreden' en 22,6% 'zeer tevreden'). Deze trend is iets lager dan vorig jaar, toen het tevredenheidspercentage 75,3% bedroeg.

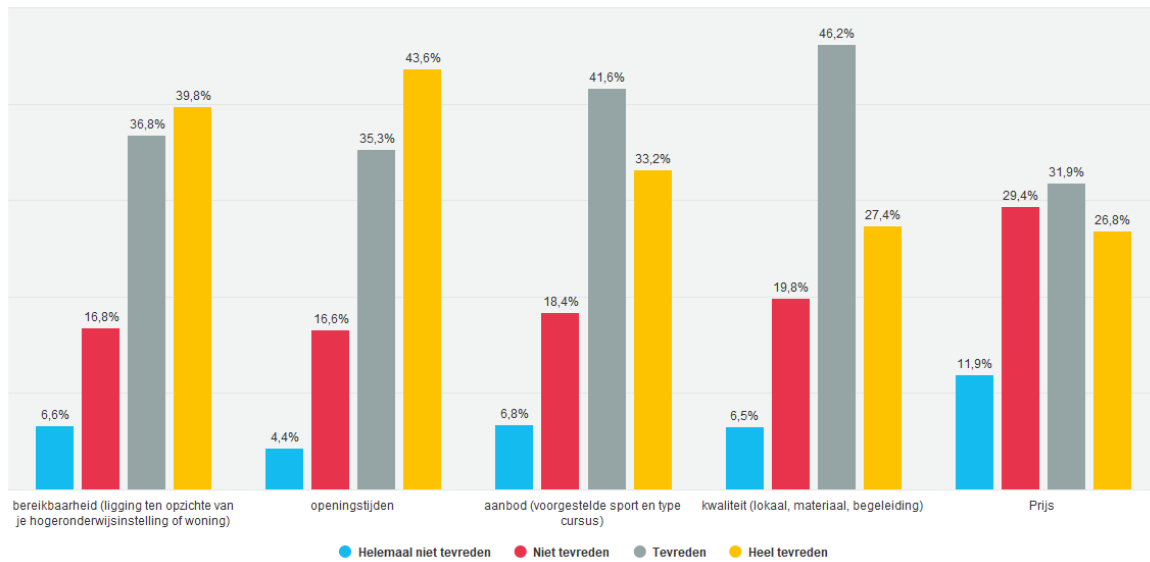
Meer specifiek was 71,7% van de ondervraagde studenten die aangaven gebruik te maken van sportfaciliteiten in het Brussels Gewest, tevreden.

Figuur 73: Tevredenheidsniveau – bezochte sportvoorzieningen

Wat betreft het niveau van tevredenheid over de verschillende elementen die inherent zijn aan sportfaciliteiten, lijkt het erop dat, als we de resultaten voor de niveaus 'min of meer tevreden' en 'zeer tevreden' samentellen, de openingstijden (78,9%), de bereikbaarheid (76,6%), het activiteitenaanbod (74,8%) en de kwaliteit (73,6%) allemaal bevredigend zijn. De prijs lijkt het minst bevredigende element te zijn.

Figuur 74: Tevredenheidsniveau over de sportvoorzieningen – preciseringen

Bevindingen en aanbevelingen

Uit de analyse van de resultaten blijkt dat meer dan 60% van de studenten die de enquête hebben ingevuld, de gewoonte heeft om nu en dan aan sport te doen, maar dat er nog ruimte is voor verbetering als we ervan uitgaan dat vier of vijf dagen per week sporten belangrijk is.

Belangrijkste bevindingen

- > 62,5% van de respondenten beoefent een sport. De vrouwen (53%) zijn actiever op dit vlak dan de mannen (47%).
- > De meerderheid (39,9%) van degenen die een sport beoefenen, doet dit één of twee dagen per week. 18,6% sport zeer regelmatig, d.w.z. vier of vijf dagen per week.
- > Meer dan een derde van de respondenten beoefent geen sport. Voor de meeste van hen (70%) is tijdgebrek de vaakst aangevoerde reden. De hoge prijs is voor 37,1% van hen ook een reden om niet te sporten.
- > De meerderheid (33,3%) van de respondenten maakt voor de sportactiviteit gebruik van een infrastructuur die niet verbonden is met hun onderwijsinstelling. De populairste plaatsen om te sporten zijn thuis, in een fitnesscentrum en in een openbare buitenruimte.
- > Onder studenten die sporten binnen een sportfaciliteit, is de tevredenheid hoog (71,4%). Deze tevredenheid hangt samen met de openingstijden, gevolgd door de bereikbaarheid van de sportinfrastructuur en het sportaanbod. Het tarief blijkt een element van ontevredenheid.
- > 33,9% van de respondenten die meer dan één keer per week een sport beoefenen, geniet geen kortingsregeling.

Aanbevelingen

- > Het promoten van een campagne over de voordelen van regelmatige sportbeoefening kan helpen om het aantal studenten dat aan sport doet, te verhogen.
- > Betaalbaarere prijzen, of een betere verspreiding van de informatie over mogelijke kortingen (bijvoorbeeld terugbetaling door het ziekenfonds), zouden ook de studenten die geen gebruik maken van sportfaciliteiten, kunnen aanmoedigen om dat wel te doen.
- > Het ontwikkelen en/of uitbreiden van het aantal sportfaciliteiten in of in de buurt van centra van instellingen voor hoger onderwijs, in buurten met veel studentenwoningen, binnen de openbare ruimte met vrije toegang, of het uitbreiden van de openingstijden van de openbare zwembaden zijn bijvoorbeeld enkele van de acties die moeten worden aangemoedigd om ervoor te zorgen dat meer studenten aan sport doen.
- > Om sport in het Brussels Gewest te promoten, zal Perspective bovendien de strategische visie voor sportinfrastructuur in Brussel verder ontwikkelen³⁸.

> ³⁸ Raadpleeg voor meer informatie de website: <https://perspective.brussels/nl/stedelijke-uitdagingen/sport>.

CULTURELE EN VERENIGINGSACTIVITEITEN

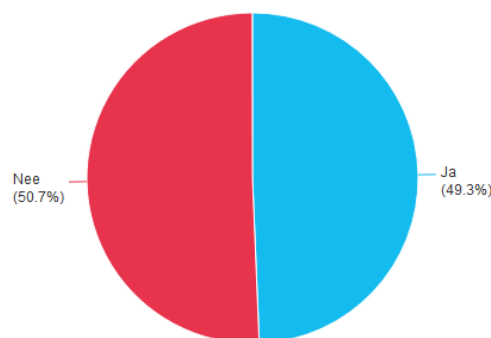
Sinds de eerste enquête 'Blik op het studentenleven' (2014) analyseren we de deelname aan culturele en gemeenschapsactiviteiten in het Gewest. Deze analyse blijft beperkt tot vragen over deelname (ja/nee), het soort activiteiten dat wordt bijgewoond en de algemene tevredenheid van de studenten over het culturele aanbod van de hoofdstad. De enquête onderzoekt ook de rol van de studenten bij de organisatie van evenementen, vooral in het licht van het grote aantal kunsthogescholen in het Gewest – instellingen die meer dan 5.600 ingeschreven studenten verwelkomen (academiejaar 2022-2023). Tot slot wordt dit aspect van actieve participatie uitgebreid tot de verenigingen en organisaties in het algemeen (sportclubs, jeugdbewegingen, buurtverenigingen enz.) om een beter inzicht te krijgen in het soort engagement van de jongeren, of dat nu in Brussel of in een ander Gewest verankerd is. De culturele participatie, de organisatie van evenementen en de activiteit binnen een vereniging worden beschouwd als elementen van de stedelijke ervaring van jongeren vormgeven.

Deelname en aanwezigheid

Voor deze derde enquête werd een inleidende vraag toegevoegd aan de vragenlijst om de deelname van jongeren aan culturele activiteiten te meten. De eerdere edities stelden meteen de vraag naar deelname aan bepaalde specifieke activiteiten, met mogelijke antwoorden voor verschillende soorten evenementen. Deze antwoorden werden gebruikt om de deelname van jongeren aan het culturele leven in de hoofdstad te meten.

Met de toevoeging van deze inleidende vraag is het mogelijk om de mate van aanwezigheid en/of deelname van de studentenpopulatie aan culturele activiteiten in strikte zin beter in te schatten. Het resultaat laat een bijna gelijke verdeling zien, met een zeer kleine voorsprong voor niet-deelname (50,7%). Vervolgens worden, afhankelijk van hun antwoord (ja/nee), verschillende vragen voorgelegd aan elk deel van het panel. Deze worden hieronder in detail geanalyseerd.

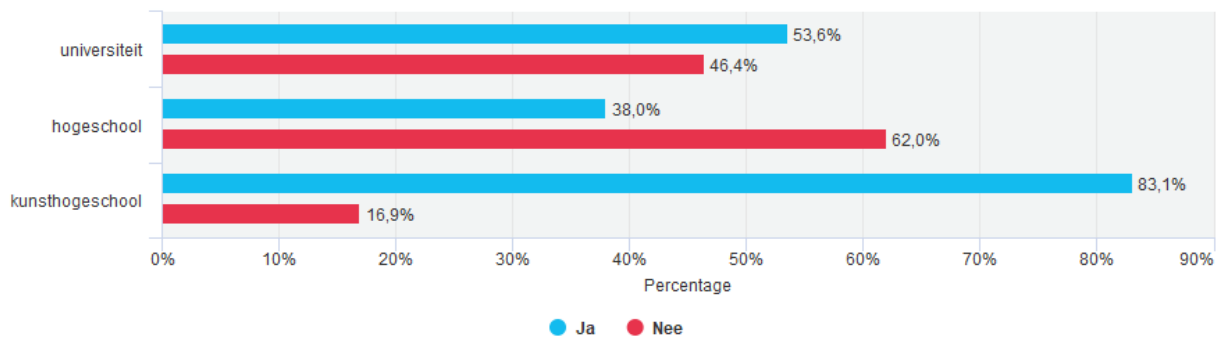
Figuur 75: Aandeel van de deelname/aanwezigheid

Twee belangrijke trends dragen bij aan dit gedeelde resultaat. Binnen het algemene panel, dat als geheel werd ondervraagd over de eerste vraag, dragen de internationale studenten bij aan een hogere participatiegraad, met 56,8% positieve antwoorden. Omgekeerd wegen studenten die voorafgaand aan hun studies in België, buiten Brussel, woonden, meer door in het nee-kamp, met 54,7% negatieve antwoorden. Met andere woorden, de belangstelling voor activiteiten rond cultuur lijkt iets groter te zijn bij internationale studenten dan bij niet-Brusselse studenten die voorafgaand aan hun studies al in België woonden.

Het tweede belangrijke punt dat dit resultaat zou kunnen verklaren, is dat de analyse per type instelling, toegepast op het panel als geheel, een hoger niveau van niet-deelname laat zien bij de hogeschoolstudenten (62%). De overwegend positieve score (83,1%) in de kunsthogescholen is, zou je kunnen zeggen, verwacht.

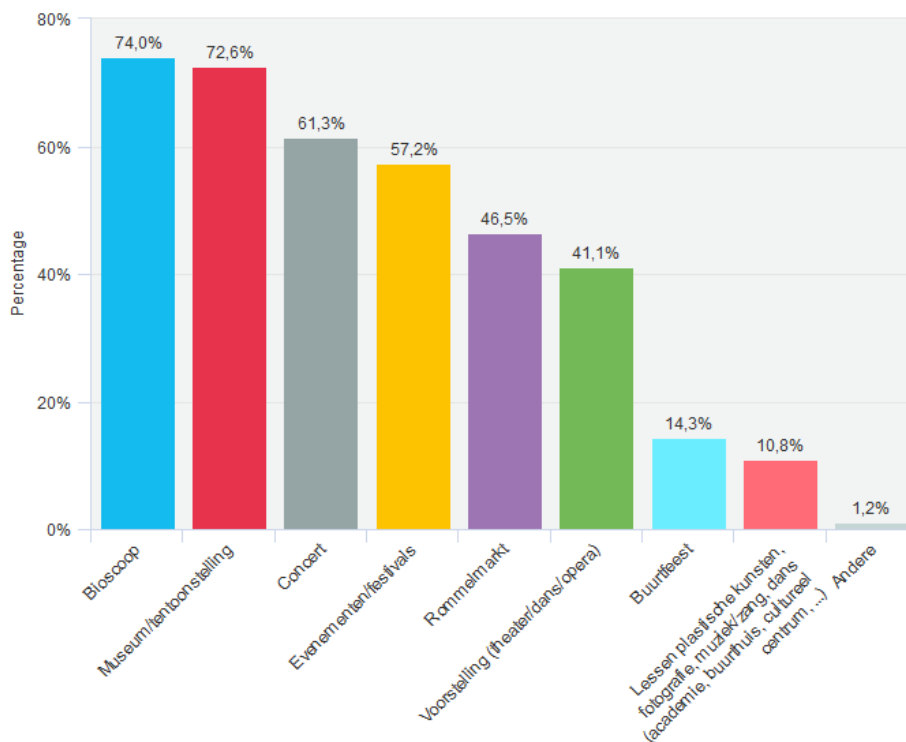
Figuur 76: Vergelijking van het aandeel van deelname/aanwezigheid volgens type HOI

Soorten bezochte activiteiten

De keuze van culturele activiteiten die aan het panel wordt voorgelegd, is ook licht aangepast in vergelijking met de vorige edities van de enquête. De categorie 'bibliotheek' is geschrapt om te vermijden dat studenten die bibliotheken gebruiken om er te werken, deze optie per vergissing zouden aanvinken. Toch blijven de resultaten dicht bij die van 2019-2020, met 'bioscoop', 'museum-tentoonstelling' en 'concert' bovenaan de lijst van meest populaire activiteiten.

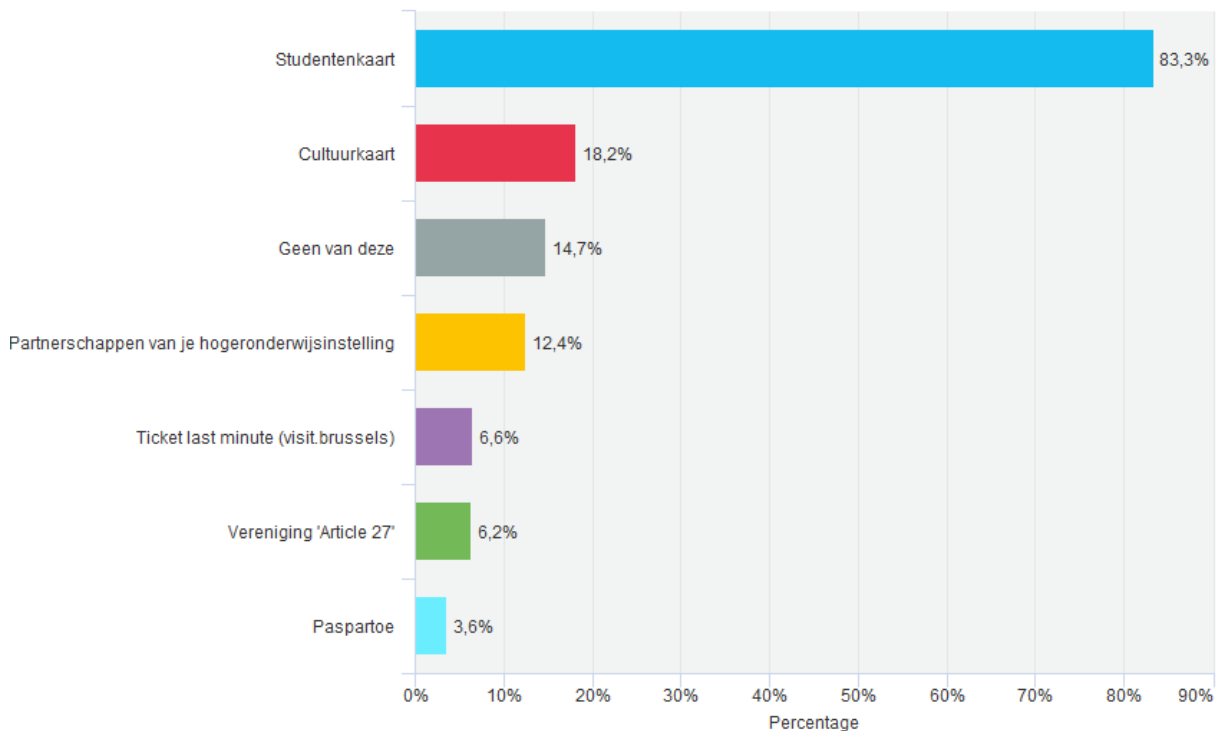
Figuur 77: Aandeel van de bezochte activiteiten (meerdere antwoorden mogelijk)

Toegankelijkheid

Er bestaat een reeks maatregelen om de culturele activiteiten toegankelijker te maken voor het grote publiek, en ook specifiek voor studenten. Alle respondenten werd gevraagd of ze op de hoogte waren van deze regelingen. Met 4 procentpunten groei is de optie 'geen van deze maatregelen' gestegen van 10,6% in 2019-2020 naar 14,7%. De studentenkaart uitgegeven door de HOI, die bepaalde kortingen geeft voor verschillende culturele locaties, is nog steeds de bekendste regeling, met een score van 83,3%.

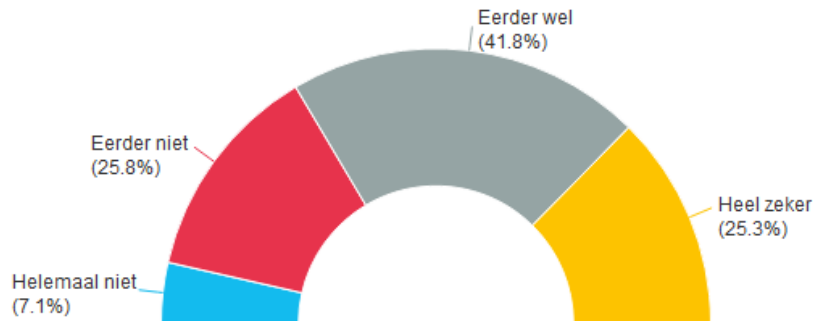
Figuur 78: Aandeel van de bekende reductieprogramma's

Tevredenheid over het culturele aanbod

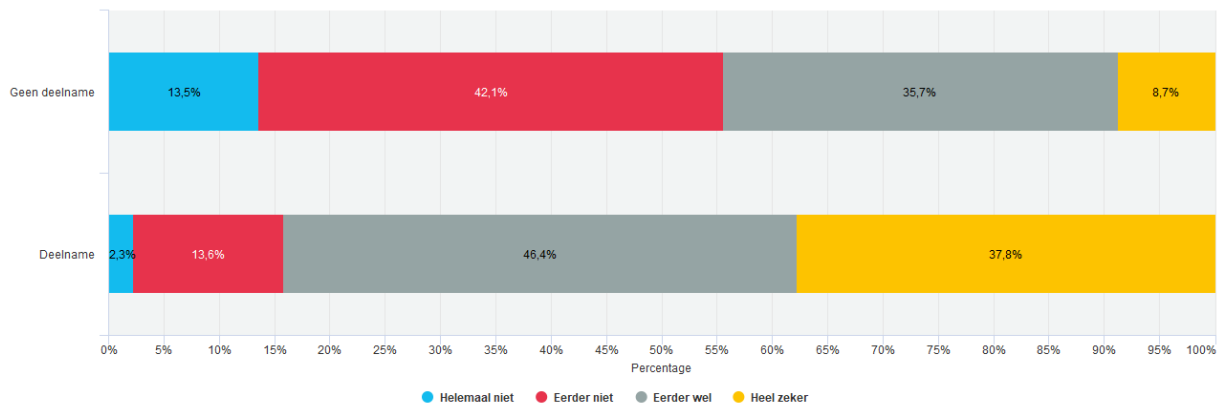
Voor een significante meerderheid van 67,1% (41,8% 'eerder wel', plus 25,3% 'helemaal') lijkt de tevredenheid over het culturele aanbod hoog te zijn. Het totale aantal negatieve antwoorden (7,1% 'helemaal niet' en 25,8% 'eerder niet') kwam uit op 32,9%. Deze vraag was niet verplicht en kreeg 2.380 antwoorden (84% van het panel), ook van personen die geen culturele evenementen bijwonen.

Figuur 79: Niveau van tevredenheid over het culturele aanbod

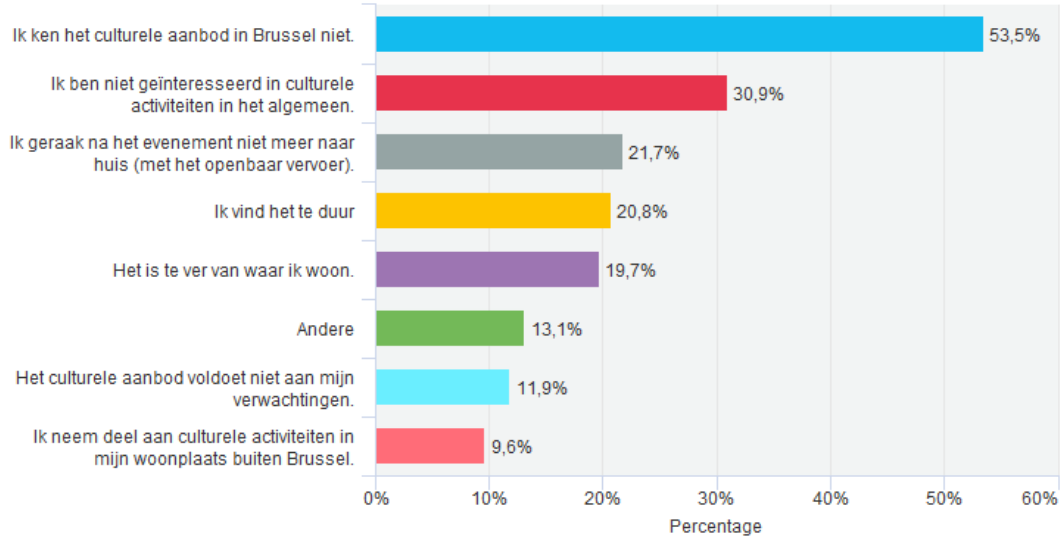
Het is interessant om de krachten die meespelen in deze resultaten, te analyseren in twee sub-steekproeven: de tevredenheid haalt duidelijk de bovenhand (84,2%) onder degenen die deelnemen aan culturele activiteiten, terwijl ontevredenheid dominant is (55,6%) onder degenen die aangeven niet deel te nemen. Er was ook een grotere tevredenheid (72,3%) bij de specifieke steekproef van internationale respondenten.

Figuur 80: Vergelijking van het tevredenheidsniveau tussen deelnemers en niet-deelnemers

De redenen voor niet-deelname lijken meer te maken te hebben met een gebrek aan kennis van het aanbod (53,5%) en een gebrek aan belangstelling (30,9%), maar ook met het vervoersaanbod (21,7%) en de prijs van de activiteiten (20,8%). Bijna 10% van het panel bevestigt regelmatig culturele activiteiten te bezoeken buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Figuur 81: Aandeel van de verschillende redenen voor niet-deelname (meerdere antwoorden mogelijk)

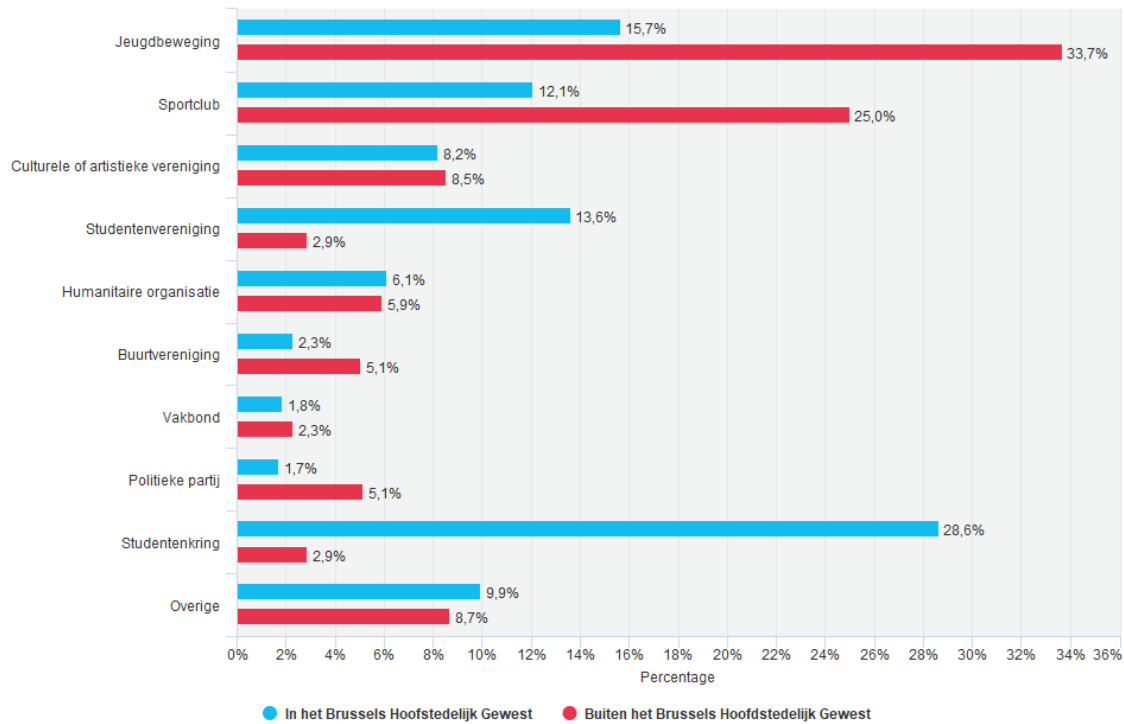

Wat betreft de actieve cultuurparticipatie zegt 6,8% van het totale panel evenementen te organiseren. Van deze actief deelnemende respondenten is 12,3% ingeschreven aan een kunsthogeschool. De meeste van deze activiteiten (62,9%) worden meer dan eens per jaar aangeboden: concerten/podiumkunsten, festivals en tentoonstellingen zijn de meest genoemde soorten evenementen. Deze activiteiten worden voornamelijk gehouden in private zalen, lokalen die beschikbaar worden gesteld door de HOI of gemeentezalen.

Deelname aan verenigingen

Ten slotte werd de vraag naar actieve participatie ook in ruimere zin gesteld, om inzicht te krijgen aan de bijdrage van studenten aan de verenigingswereld in het algemeen (jeugdbeweging, sportclub, studentenraad enz.). De actieve participatie binnen de verenigingswereld bedraagt 30,1% van het totale panel. Onder degenen die aangaven actief deel te nemen en die in het Brussels Gewest wonen, waren studentenclubs (28,6%) de populairste activiteit. Bij niet-Brusselaars komen jeugdbewegingen als favoriet uit de bus (33,7%).

Figuur 82: Vergelijking van deelname aan verenigingen volgens woonplaats

Bevindingen en aanbevelingen

Uit de analyse van de resultaten blijkt dat communicatie een essentieel instrument is in de culturele ervaring van studenten.

Belangrijkste bevindingen

- > Bijna 50% van de respondenten verklaart deel te nemen aan culturele activiteiten en 67,1% van de ondervraagden beoordeelt het culturele aanbod van het Gewest positief;
- > Gebrek aan kennis over het culturele aanbod (53,3%) is de belangrijkste reden die wordt opgegeven voor niet-deelname/niet-aanwezigheid;
- > De ontevredenheid over het culturele aanbod is het grootst (56,2%) bij degenen die niet deelnemen aan evenementen;
- > 15% van de respondenten verklaart niet op de hoogte te zijn van de bestaande kortingsregelingen;
- > Voor 20% van het ondervraagde panel is de kostprijs een reden om niet deel te nemen.

Aanbevelingen

- > Gerichte communicatie bevorderen om de deelname van studenten aan het culturele leven in Brussel te helpen verbeteren. Gezien het grote aantal antwoorden (65,1%) van studenten die vóór hun inschrijving niet in het Gewest woonden, zou deze communicatie in het bijzonder op deze nieuwkomers gericht kunnen worden. Gerichte communicatie kan gericht zijn op doelgroepen die niet vaak deelnemen aan culturele activiteiten, op basis van hun verwachtingen.
- > De betaalbaarheid van culturele activiteiten bevorderen.

ONVEILIGHEIDSGEVOEL

Een gevoel is per definitie moeilijk te analyseren omdat het objectieve en subjectieve elementen combineert. Het is echter belangrijk om inzicht te krijgen in de collectieve en de individuele, de objectieve en de subjectieve oorzaken die dit gevoel veroorzaken. Voor het onveiligheidsgevoel dat in dit hoofdstuk wordt geanalyseerd, hebben we geprobeerd te begrijpen in welke situaties het ontstaat. We hebben ook bijzondere aandacht besteed aan het gender van de respondenten, aangezien uit de analyse van de antwoorden bleek dat vrouwen en mannen een verschillende perceptie van onveiligheid hebben.

Zo kunnen we de veiligheidsbehoeften beter in kaart brengen, en wel specifiek voor de studenten.

Als input voor de vragenlijst van de enquête 'Blik op het studentenleven' hebben we bepaalde vragen van de veiligheidsenquête van safe.brussels gebruikt. Die veiligheidsenquête werd in 2020 afgenomen bij bewoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Gewest. Om een vergelijking mogelijk te maken, zijn de indicatoren inzake het type incident van safe.brussels³⁹ aangepast voor de enquête 'Blik op het studentenleven'.

In dit hoofdstuk worden de volgende vier elementen geanalyseerd: de frequentie, de plaats en de tijdstippen van het onveiligheidsgevoel, het feit slachtoffer of getuige van een incident te zijn geweest en het type incident. Elk van deze vier elementen wordt geanalyseerd in relatie tot de totale onderzochte steekproef, in relatie tot de steekproef van de internationale populatie en in relatie tot het geslacht van de respondenten. In een laatste deel wordt specifiek gekeken naar intimidatie in de openbare ruimte en seksueel geweld/verkrachting als slachtoffer en/of getuige naargelang van het geslacht.

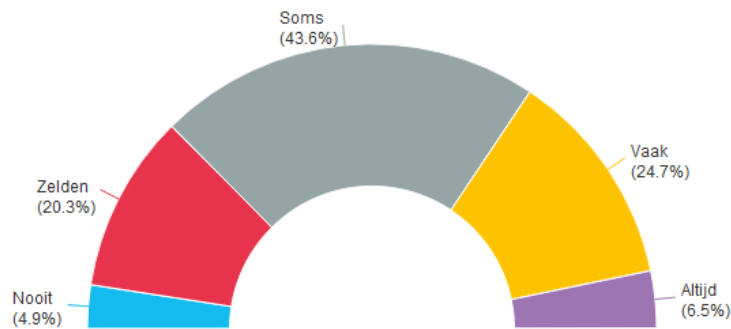
Frequentie van het onveiligheidsgevoel

Van alle respondenten voelt 74,8% zich in het algemeen onveilig: 43,6% voelt zich soms onveilig, 24,7% vaak en 6,5% altijd. Het algemene gevoel van onveiligheid is toegenomen sinds de vorige enquête in 2019-2020, toen het 59% was. Het percentage respondenten die zich soms onveilig voelen, is ook gestegen, want in 2019-2020 bedroeg het nog 40,8%.

Binnen de steekproef van de internationale studentenpopulatie voelt 43,1% van de internationale studenten zich 'soms' onveilig, een stijging met meer dan 7 procentpunten ten opzichte van de enquête van 2019-2020 (36%).

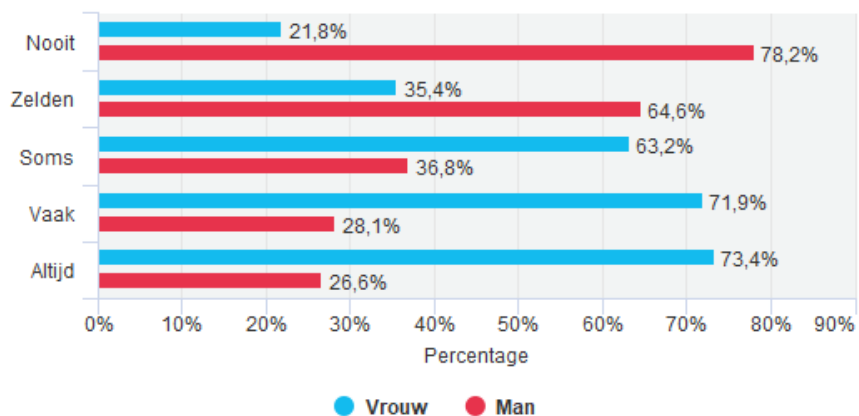
³⁹ Safe.brussels heeft een dubbele doelstelling: de preventie en de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest coördineren en alle betrokken actoren bijstaan om de veiligheid van de Brusselaars en alle bezoekers van het Gewest te garanderen. De enquête van safe.brussels is 'een gewestelijke veiligheidsenquête die tweejaarlijks een evaluatie brengt van het onveiligheidsgevoel en de inbreuken op de veiligheid (overlast, wanbedrijven en misdaden) op het Brusselse grondgebied'. <https://safe.brussels/nl>

Figuur 83: Aandeel van de frequentie van het onveiligheidsgevoel

De frequentie van het onveiligheidsgevoel varieert sterk naargelang van het geslacht. Van de respondenten die aangeven dat ze zich 'soms' onveilig voelen, is 63,2% vrouw en 36,8% man. Bij de respondenten die aangeven dat ze zich 'altijd' onveilig voelen, is het verschil nog meer uitgesproken, met 73,4% vrouw en 26,6% man.

Figuur 84: Vergelijking van het onveiligheidsgevoel volgens het geslacht

Plaatsen en tijdstippen gekoppeld aan het onveiligheidsgevoel

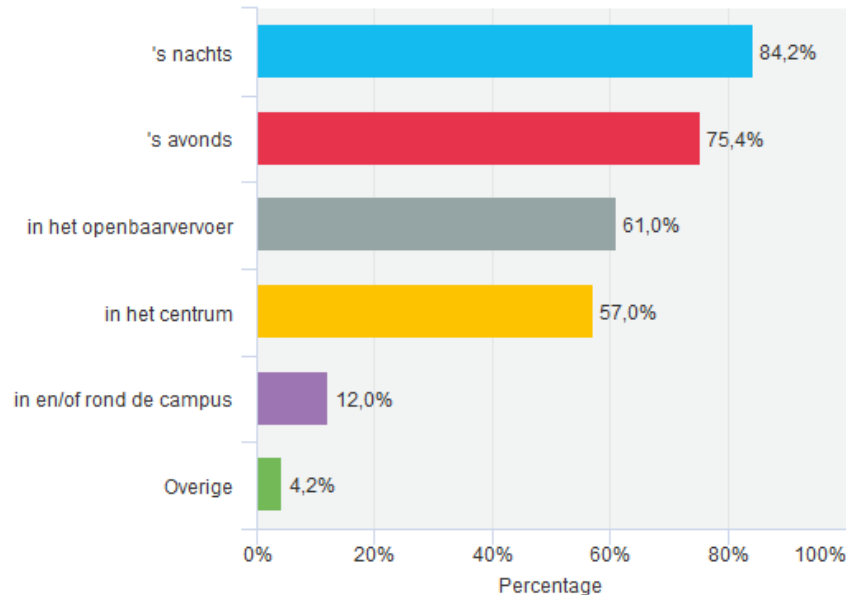
Om de vraag te beantwoorden over de plaatsen en tijdstippen die geassocieerd worden met het gevoel van onveiligheid, mogen meerdere antwoorden worden aangevinkt. Het grootste percentage respondenten zegt dat het, in afnemende volgorde van belangrijkheid, gaat om de nacht, de avond, het openbaar vervoer en het stadscentrum.

84,2% van de respondenten zegt immers zich 's nachts onveilig te voelen, 75,4% 's avonds, 61% op het openbaar vervoer en 57% in het stadscentrum. Het onveiligheidsgevoel op of rond de campussen neemt de voorlaatste plaats in: daar verklaart 12% van de steekproef van de studentenpopulatie zich onveilig te voelen.

De 4,2% van de totale steekproef die ook het vakje 'andere' aanvinkt, noemt parken, alleen naar huis gaan en wachten op de metro/tram/trein op een plaats waar weinig mensen zijn, als plaatsen of tijdstippen

van onveiligheid. De treinstations worden ook vaak genoemd als plaatsen waar een onveiligheidsgevoel heerst, evenals bepaalde wijken of gemeenten: de buurt van het Zuidstation, de wijk van het Noordstation, Anderlecht en Schaarbeek.

Figuur 85: Plaatsen en tijdstippen gekoppeld aan het onveiligheidsgevoel

Deze resultaten van de enquête 'Blik op het studentenleven' komen overeen met die van safe.brussels, dat stelt: *'De vervoerwijzen die het minst voor een gevoel van onveiligheid zorgen, zijn auto's en taxi's (ongeveer de helft van de gebruikers voelt zich nooit onveilig), terwijl verplaatsingen te voet en openbaar vervoer (metro, tram, bus, trein) de vervoerwijzen zijn die de gebruikers zich het meest onveilig doen voelen. Inwoners verklaren dat ze de fiets en de andere vormen van zachte mobiliteit vermijden uit angst voor ongevallen; dat ze het openbaar vervoer, te voet gaan en de fiets vermijden uit angst voor geweldplegingen, diefstal of overlast.'*⁴⁰

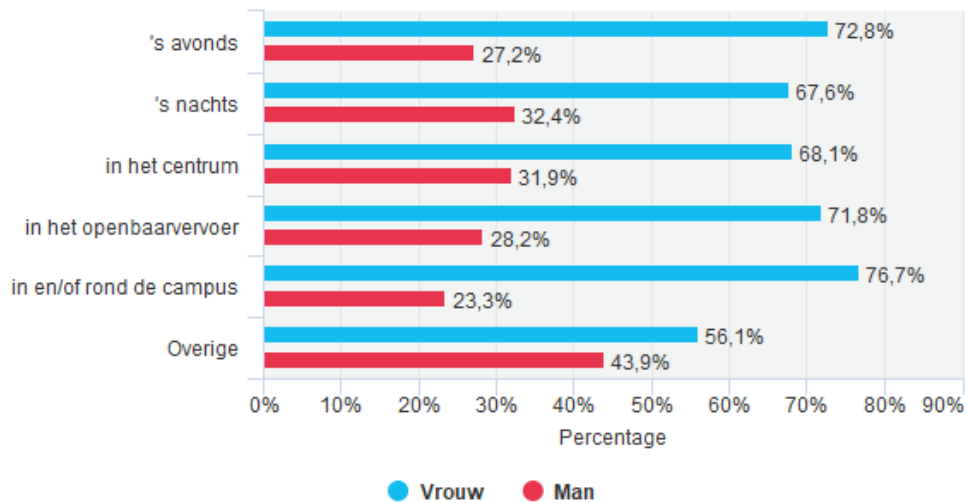
De antwoorden op de vraag waar en wanneer mensen zich onveilig voelen, verschillen naargelang de respondenten mannen of vrouwen zijn. Van de respondenten die aangeven zich onveilig te voelen op en rond de campus, is 76,7% vrouw en 23,3% man. Een ander voorbeeld: 72,8% van de vrouwen voelt zich 's nachts onveilig, tegenover 27,2% van de mannen. Ook bij het gebruik van het openbaar vervoer is het verschil significant: 71,8% van de vrouwen voelt zich onveilig vergeleken met 28,2% van de mannen.

De frequentie en de plaatsen en tijdstippen van onveiligheid zoals vrouwen die ervaren, worden weerspiegeld in de woorden van een studente die de enquête invulde en meegaf: *'Je suis une femme, donc évidemment que je ne me sens jamais en sécurité'*⁴¹.

⁴⁰ https://safe.brussels/sites/default/files/2022-07/OBPS-layout_NL-WEB-AS_0.pdf, p. 37.

⁴¹ Zin van een studente uit de enquête 'Blik op het studentenleven 2023-2024'.

Figuur86: Plaatsen en tijdstippen gekoppeld aan het onveiligheidsgevoel volgens geslacht

Slachtoffer en/of getuige van een incident

Er werd gevraagd of de respondent getuige en/of slachtoffer was geweest van een incident (diefstal, agressie, intimidatie enz.) in de afgelopen 12 maanden in het Brussels Gewest. Er waren meerdere keuzes mogelijk (als slachtoffer en/of getuige). Dit leverde de volgende resultaten op: 38,8% verklaart getuige te zijn geweest van een incident en 19,7% verklaart het slachtoffer te zijn geweest van een incident in de afgelopen 12 maanden; 51,2% zegt noch slachtoffer noch getuige te zijn geweest van een incident.

Voor de steekproef van de internationale studentenpopulatie zijn deze resultaten relatief vergelijkbaar: 32,6% zegt getuige te zijn geweest, 21,4% zegt slachtoffer te zijn geweest en 54,3% zegt noch getuige noch slachtoffer te zijn geweest van agressie in de afgelopen 12 maanden in het Brussels Gewest.

Hoewel de steekproeven verschillen, zijn de resultaten van de enquête 'Blik op het studentenleven' op het gebied van de status van slachtoffer lager dan die van de enquête van safe.brussels (2020). In hun rapport lezen we immers: '71% van de bevroegde inwoners verklaarde dat ze in de loop van het jaar minstens één keer het slachtoffer waren geworden van een feit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, tegenover 79% van de pendelaars en 53% van de toeristen.'⁴²

Evenzo, en hoewel de steekproeven en vragen verschillen, blijkt uit een vergelijking van de resultaten van de enquête 'Blik op het studentenleven' met die van de recente studies 'BEHAVES (Bien-être, Harcèlement et Violences dans l'Enseignement Supérieur en FWB)⁴³' dat het percentage personen dat zegt slachtoffer te zijn geweest van een incident, lager is in de enquête 'Blik op het studentenleven'.

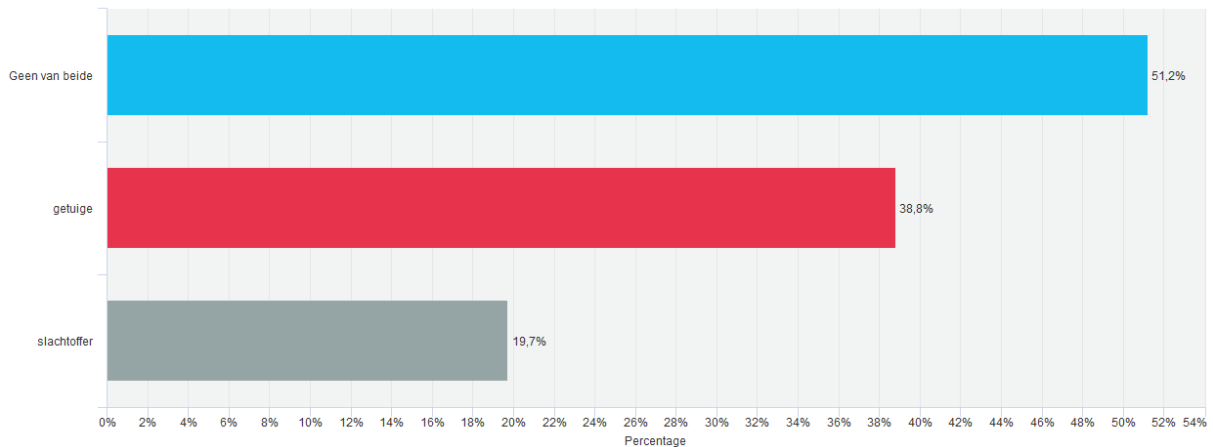
De studie 'BEHAVES' zegt hierover 'Au total, 60 % des répondant.es ont rapporté avoir été victimes d'au moins un comportement de harcèlement et/ou de violence/cyber violence et/ou de violence sexiste et

⁴² Safe.brussels, https://safe.brussels/sites/default/files/2022-07/OBPS-layout_NL-WEB-AS_0.pdf, pagina 44.

⁴³ Université de Liège Studie 'BEHAVES'; 41 instellingen voor hoger onderwijs van de Federatie Wallonië-Brussel werden bevroegd, maart 2024
<http://enseignement.be/public/docs/behaves-rapport-2024.pdf>

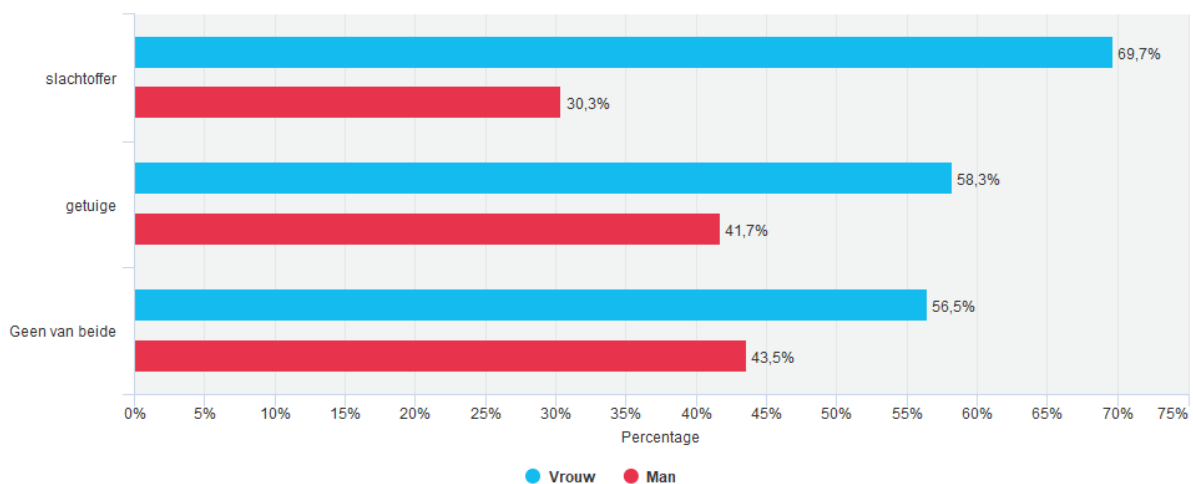
*sexuelle par un.e affilié.e de son établissement depuis leur entrée au sein de celui-ci.*⁴⁴ Met andere woorden, 40% zegt dat ze geen dergelijke feiten hebben meegemaakt.

Figuur 87: Getuige en/of slachtoffer in de afgelopen 12 maanden (meerdere keuzes mogelijk)

Bovendien zijn de cijfers van de enquête 'Blik op het studentenleven' uiteenlopend als de gegevens kruiselings worden vergeleken met het geslacht van de respondenten. Van de 19,7% studenten die zeggen dat ze de afgelopen 12 maanden het slachtoffer zijn geweest van een incident in het Brussels Gewest, is 69,7% vrouw en 30,3% man.

Figuur 88: Vergelijking getuige en/of slachtoffer in de afgelopen 12 maanden volgens geslacht

⁴⁴Idem, pagina 409

Type incident als slachtoffer en/of getuige

Net als in de enquête van safe.brussels wordt er een vraag gesteld over het soort incident waarvan de persoon slachtoffer en/of getuige is geweest.

In dit deel behandelen we de analyse van het type incident en de frequentie als slachtoffer en/of getuige.

Als we de antwoorden optellen van degenen die zeggen '1 keer', '2 tot 4 keer' en '5 keer of meer' het slachtoffer te zijn geweest van een incident in de afgelopen 12 maanden, dan zien we dat 'intimidatie in de openbare ruimte' het type incident is waar studenten het vaakst het slachtoffer van zijn (72,3%). Daarna volgen 'psychologisch geweld/intimidatie' met 43,4% en 'ongewenst seksueel gedrag' met 42,3%.

Deze bevinding kan worden vergeleken met de studie 'BEHAVES', waarin wordt gerapporteerd dat meer dan de helft van de respondenten pesterijen ondergaat⁴⁵.

Als we de resultaten van de enquête 'Blik op het studentenleven' nader bekijken op basis van de frequentie van het type incident, is het interessant om op te merken dat voor de hele steekproef van de studentenpopulatie 'diefstal van persoonlijke eigendommen' (31,6%) de eerste plaats inneemt onder de incidententypes waar ze maar één keer het slachtoffer van zijn geweest. Het type incident dat 5 of meer keer voorkomt met het hoogste percentage was 'intimidatie in de openbare ruimte' (19,8%), gevolgd door 'ongewenst seksueel gedrag' (11,7%). Deze cijfers kunnen worden vergeleken met die van de UCL-enquête⁴⁶, gepubliceerd in 2023, waaruit blijkt dat 14% van de studenten die op de enquête hebben gereageerd, zegt het slachtoffer te zijn geweest van ongewenst seksueel gedrag.

Het hoogste percentage (9,7%) antwoorden met 'ik antwoord liever niet' heeft betrekking op 'seksueel geweld/verkrachting'. Dezelfde trends kunnen worden waargenomen bij respondenten uit de internationale populatie.

Wat betreft het soort incident waarvan men getuige is geweest, is de trend vergelijkbaar, met 'intimidatie in de openbare ruimte' op de eerste plaats met 56% van de antwoorden, gevolgd door 'discriminatie' (47,3%), 'fysieke agressie' (33,4%) en 'psychologisch geweld/intimidatie' (33,2%).

45 Immers: 'Au sein de l'échantillon total, plus d'une personne sur deux (56,1%) rapporte avoir été victime depuis l'entrée dans l'établissement d'un ou de plusieurs des comportements présentés à l'échelle de HM. Il peut s'agir d'une exposition unique.'

Université de Liège, Studie 'BEHAVES'; maart 2024, p. 140.
<http://enseignement.be/public/docs/behaves-rapport-2024.pdf>

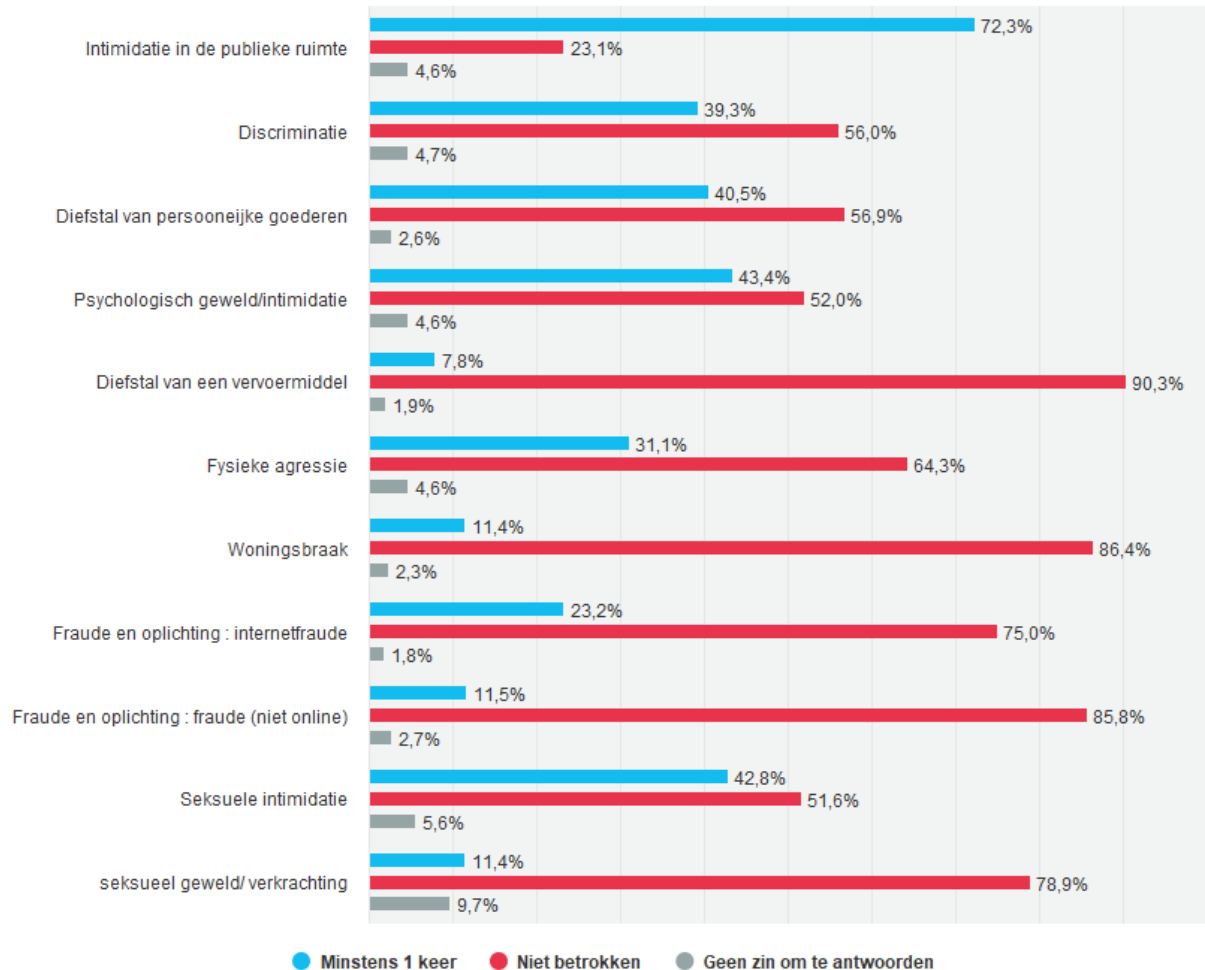
46 Enquête UCL, 'Harcèlement à l'université ; mieux identifier les publics risque et améliorer les outils de lutte', juni 2023, <https://www.desy.ucl.ac.be/sites/default/files/2023-09/Rapport-final-du-Comite-d-expert%C2%B7es-vf-2023-06-1.pdf>

Figuur 89: Frequentie (in percentage) van de types incidenten volgens de slachtoffers

	Dit gaat mij niet aan	Ik antwoord liever niet	1 keer	2 tot 4 keer	5 keer of meer
Intimidatie in de openbare ruimte	23,1	4,6	24,7	27,8	19,8
Discriminatie	56,0	4,7	13,9	16,2	9,2
Diefstal van persoonlijke bezitting	56,9	2,6	31,6	8,2	0,7
Psychologisch geweld/intimidatie	52,0	4,6	20,4	15,6	7,4
Diefstal van voertuig	90,3	1,9	5,7	1,8	0,3
Fysiek geweld	64,3	4,6	23,4	5,5	2,3
Inbraak	86,4	2,3	8,7	2,3	0,4
Fraude en oplichting: via internet	75,0	1,8	14,0	6,1	3,2
Fraude en oplichting: niet via internet	85,8	2,7	8,1	2,2	1,2
Seksuele intimidatie	51,6	5,6	14,9	16,2	11,7
Seksueel geweld/verkrachting	78,9	9,7	6,7	3,6	1,2

Het is ook interessant om de verschillende frequenties te groeperen. Daartoe werd besloten om '1 keer', '2 tot 4 keer' en '5 keer of meer' samen te voegen onder de noemer 'minstens één keer'.

Figuur 90: Groepering van de frequenties (in percentage) van de types incidenten volgens de slachtoffers

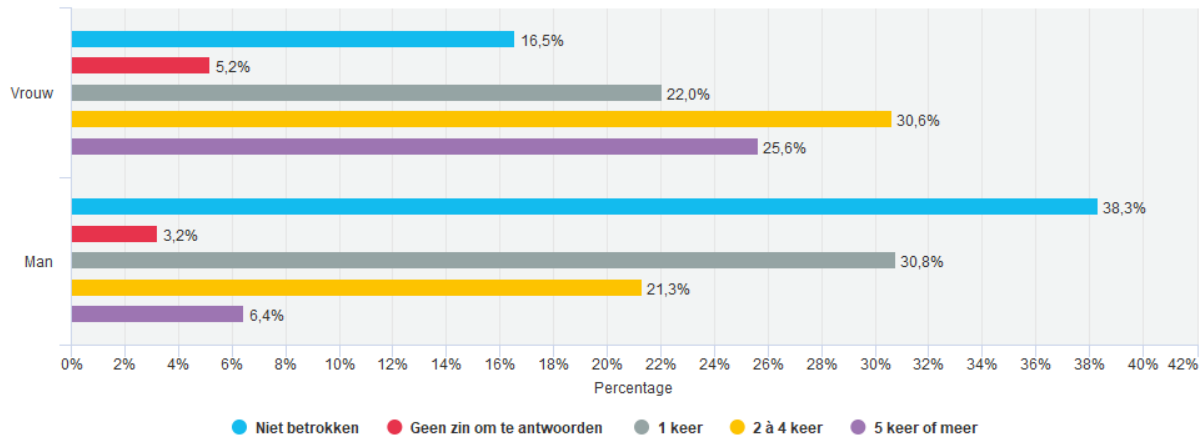

Specifieke analyse van intimidatie in de openbare ruimte en seksueel geweld/verkrachting als slachtoffer en/of getuige volgens geslacht

Wat betreft het type incident 'seksuele intimidatie in de openbare ruimte', ondergaan als slachtoffer, was 78,2% van de studenten die hebben geantwoord dat ze minstens één keer slachtoffer zijn geweest van dit type incident, vrouw en 58,5% man. Vrouwen zijn vaker het slachtoffer van 'intimidatie in de openbare ruimte'. 25,6% van de vrouwen is 5 keer of vaker het slachtoffer geweest van intimidatie in de openbare ruimte, tegenover 6,2% van de mannen. Aan de andere kant zeggen meer mannen dan vrouwen dat ze één keer zijn geïntimideerd in de openbare ruimte (30,8% van de mannen tegenover 22% van de vrouwen).

Van de studenten die hebben geantwoord dat ze minstens één keer getuige waren geweest van dit type incident, is 73,9% vrouw en 67,6% man.

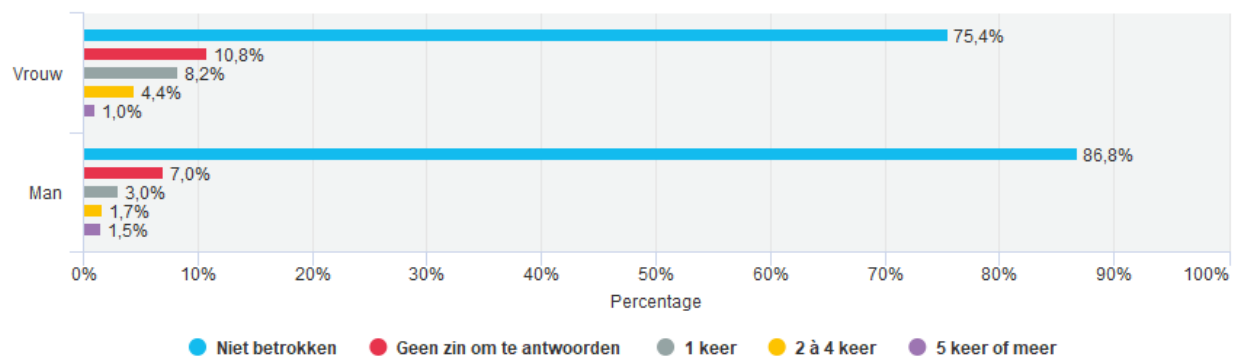
Figuur 91: Vergelijking (in percentage) volgens geslacht – slachtoffer van intimidatie in de openbare ruimte

Wat betreft het type incident 'seksueel geweld/verkrachting', ondergaan als slachtoffer, is 13,6% van de studenten die hebben geantwoord minstens één keer slachtoffer te zijn geweest van dit type incident, vrouw en 6,2% man. 10,8% van de vrouwen antwoordt dat ze 'liever niet antwoorden'.

Van de studenten die hebben geantwoord dat ze minstens één keer getuige zijn geweest van dit type incident, is 13,1% vrouw en 11,3% man.

Figuur 92: Vergelijking (percentage) volgens geslacht – slachtoffer van seksueel geweld/verkrachting

Bevindingen en aanbevelingen:

De resultaten van de enquête tonen aan dat het gevoel van onveiligheid wijdverspreid is onder de studentenpopulatie, vooral onder vrouwen. Het onveiligheidsgevoel is gekoppeld aan tijdstippen en plaatsen, en het zijn vooral vrouwen die het waarnemen, en ze doen dat vaker dan mannen.

Belangrijkste bevindingen

- > Een meerderheid (74,8%) van de respondenten voelt zich over het algemeen onveilig.
- > Onder degenen die zich vaak en altijd onveilig voelen (31,2%), zijn er veel meer vrouwen (73,4%) dan mannen (26,6%).
- > Voor alle respondenten zijn de tijdstippen en plaatsen die worden geassocieerd met het onveiligheidsgevoel, in afnemende volgorde van belangrijkheid: 's nachts, 's avonds, het openbaar vervoer en het stadscentrum. De mate waarin mensen zich onveilig voelen in verhouding tot de plaatsen en tijdstippen, verschilt echter tussen mannen en vrouwen:
- > Van wie die zich onveilig voelt op en rond de campus (12%), is de meerderheid (76,7%) vrouw.
- > Van wie zich 's nachts onveilig voelt (75,4%), is 72,8% vrouw en 27,2% man.
- > Van wie zich onveilig voelt op het openbaar vervoer (61%), is 71,8% vrouw en 28,2% man.
- > Een hoog percentage (51%) van de respondenten zegt nog nooit getuige en/of slachtoffer van een incident te zijn geweest. Voor de totale steekproef geldt dat wanneer respondenten zich aangesproken voelen, het eerste incident dat ze als slachtoffer meemaakten, intimidatie in de openbare ruimte is (72,3%).
- > Van de 72,3% respondenten die zeggen slachtoffer te zijn van intimidatie in de openbare ruimte, komt herhaalde intimidatie (5 keer of meer) vaker voor bij vrouwen (25,6%) dan bij mannen (6,4%).

Aanbevelingen

- > Het onveiligheidsgevoel lijkt wijdverspreid te zijn in de ontvangen antwoorden en toont aan dat er proactieve actie nodig is om het aan te pakken. Als samensteller zal Perspective de resultaten doorgeven aan de bevoegde partners om ervoor te zorgen dat de studentenpopulatie een specifieke doelgroep blijft of wordt in het kader van het gevoerde beleid.
- > De bevoegde instanties moeten acties opzetten om bepaalde locaties te beveiligen en zo het veiligheidsgevoel te verhogen: in bepaalde straten in het stadscentrum, rond de campussen en op het openbaar vervoer.
- > Er zouden voortdurend bewustmakingscampagnes moeten worden opgezet voor de studentenpopulatie over de schadelijke effecten en de juridische gevolgen van intimidatie in de openbare ruimte.
- > Integratie van de genderdimensie in de ruimtelijke ordening: hoe de stad te bouwen met inachtneming van het gevoel van onveiligheid, met name door gebruik te maken van specifieke instrumenten voor de ruimtelijke ordening, zoals de tools die Perspective momenteel ontwikkelt.

WERK EN BUDGET

Twee kwesties die nauw met elkaar samenhangen en een grote invloed hebben op de stedelijke ervaring van de studentenbevolking, werk en begrippen met betrekking tot het budget, worden in dit hoofdstuk achtereenvolgens geanalyseerd. De conclusies en aanbevelingen combineren beide aspecten.

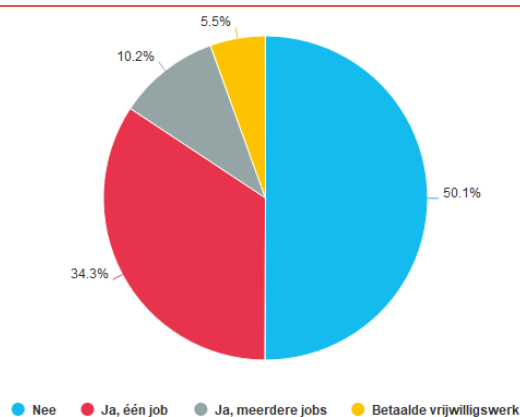
Werk

Werkgelegenheid is een centraal thema in het gewestelijke studentenleven. Of ze nu jobstudent, werknemer of vrijwilliger zijn, werkende studenten zijn een indicatie van zowel het belang van de jongeren voor het economische leven van de stad als de financiële noodzaak die de job voor hen en hun families vertegenwoordigt. De analyse van de enquêteresultaten probeert licht te werpen op deze twee aspecten van de kwestie, in een voortdurend veranderende omgeving. Bijvoorbeeld het aspect van de regelgeving: sinds de tweede enquête 'Blik op het studentenleven', en vooral tijdens en na de coronapandemie, is de regelgeving met betrekking tot studentenarbeid in België veranderd. Voor 2023 en 2024 zijn 600 werkuren per kalenderjaar toegestaan, terwijl de bovengrens tot in 2022 was vastgesteld op 475 uren.

De vragen die aan de studenten werden gesteld en de analyse die uit de antwoorden voortvloeide, worden hieronder eerst gepresenteerd vanuit het oogpunt van de tewerkstellingsgraad van het panel en de specifieke kenmerken ervan (volgens het type HOI, de redenen om studie en werk te combineren, de mogelijke impact van deze keuze of noodzaak enz.). De locatie van de werkplek en de eventuele banden met de woonplaats, essentieel voor een plaatsgebonden analyse, worden vervolgens nagegaan (om het eventuele gewicht van de woning in de noodzaak om te werken te controleren). Aan het einde van dit deel staan we stil bij de specifieke kenmerken van het statuut, de zoekmiddelen, het type contract en de uitgevoerde functies.

Tewerkstellingsgraad

Figuur 93: Aandeel (in %) van studentenarbeid

Volgens de gegevens van de verschillende edities van de enquête 'Blik op het studentenleven' is de arbeidsparticipatie van de ondervraagde studentenpopulatie sterk gestegen tussen 2013-2015 (33%) en 2019-2020 (44,6%). Voor 2023-2024 is vanaf het begin een genuanceerd beeld nodig. De eerste vraag in dit hoofdstuk, of je wel of niet werkt, is veranderd en omvat nu ook betaald vrijwilligerswerk. Dit soort

dienstverlening valt onder een specifieke wet⁴⁷. Als we rekening houden met de antwoorden van vrijwilligers, werkt in totaal 49,9% van de respondenten, of een schatting, na extrapolatie, van bijna 63.000 personen, in verhouding tot de studentenpopulatie van het academiejaar 2022-2023 (zonder de instellingen van sociale promotie)⁴⁸. Het aandeel blijft echter vrijwel hetzelfde als in 2019-2020, namelijk 44,4%, wanneer vrijwilligerswerk niet wordt meegerekend.

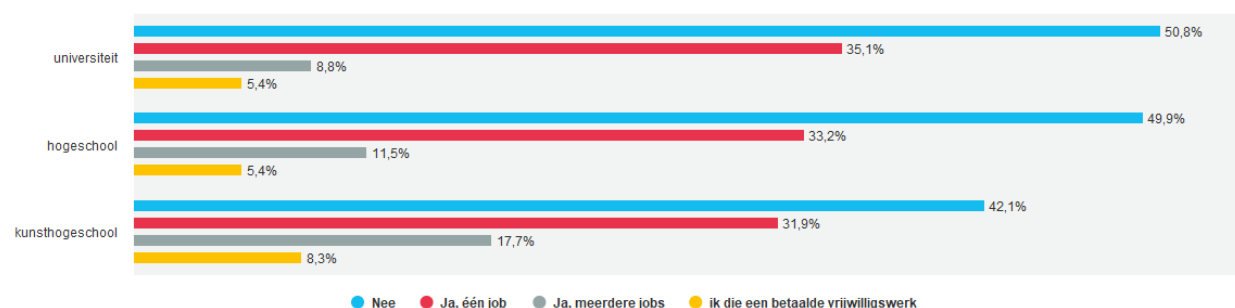
Zoals hieronder wordt uitgelegd, maakt de vragenlijst het ook mogelijk om de verschillende soorten contracten te specificeren die aan alle categorieën van de werkende populatie worden aangeboden, en om de studenten die zonder contract werken, te identificeren. Deze realiteit, die vandaag nog steeds actueel is, houdt in dat we de volledige werkende studentenpopulatie in aanmerking moeten nemen, zonder onderscheid naar regelgeving. Daarom hebben de onderstaande analyses betrekking op alle soorten werk en contracten, waarbij enkel een onderscheid wordt gemaakt tussen de respondenten die 'nee' hebben geantwoord op de eerste vraag in dit deel ('Heb je een of meer betaalde banen'), en alle andere antwoorden (één baan; meerdere banen; betaald vrijwilligerswerk).

Voordat we ingaan op de vragen die de arbeidsvoorwaarden en -types specificeren, bekijken we in dit hoofdstuk de eerste elementen van het profiel en de belangrijkste kenmerken van deze werkkrachten.

Arbeidsparticipatie per type HOI

Volgens de resultaten heeft de populatie die is ingeschreven aan een kunsthogeschool een hoger arbeidspercentage (bijna 58%), met een hoger aandeel, in vergelijking met andere soorten HOI, van studenten met meerdere verschillende banen en die betaald vrijwilligerswerk doen.

Figuur 94: Vergelijking van het aandeel van arbeidsparticipatie (in %) volgens type HOI

Daarnaast werken studenten die les volgen buiten de gewone lessen, vaker dan andere studenten, met een aandeel dat stijgt tot 65%, voor alle categorieën van werk samen;

Internationale studenten hebben minder vaak een baan: 63,2% beantwoordt de vraag negatief.

Reden om werk en studies te combineren

Om rekening te houden met de nuances van de specifieke vraag over de redenen voor de keuze (of noodzaak) van een job, bevat de hieronder voorgestelde analyse ook de gegevens zonder weging.

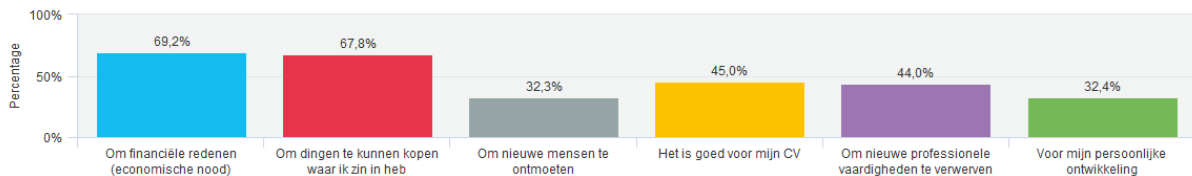
⁴⁷ De website <https://www.levolontariat.be>, geraadpleegd op 15 juli 2024, schetst het wettelijke kader en de nadere regelingen voor vrijwilligerswerk.

⁴⁸ Zoals hierboven vermeld, geeft de extrapolatie een concreet beeld van de deelname van de studentenpopulatie aan dit centrale aspect van het volwassen leven/stedelijk leven, namelijk het thema werk.

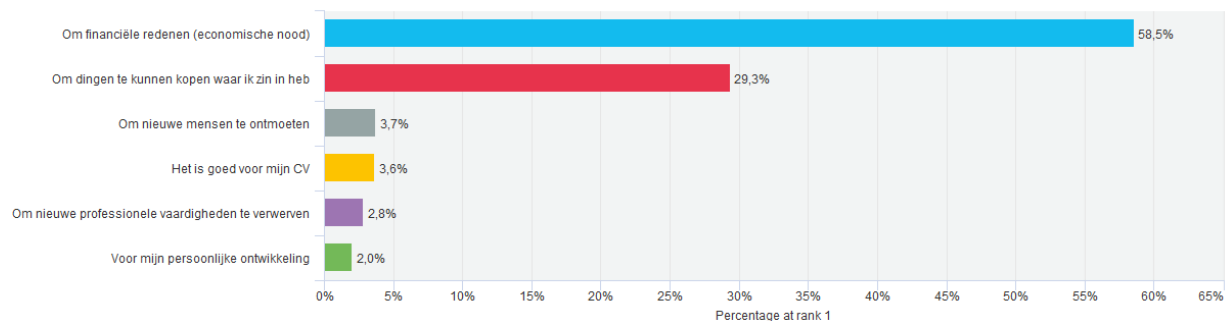
Jongeren konden meerdere antwoorden op deze vraag aankruisen, in willekeurige volgorde van belangrijkheid, en de antwoorden werden vervolgens gewogen op basis van hoe vaak ze werden aangekruist. In tweede instantie lijkt het relevant om naar de ruwe antwoorden te kijken, die niet gewogen zijn naar incidentie.

- > Als we de resultaten als geheel bekijken, noemt een meerderheid van bijna 70% financiële redenen om te werken. Deze noodzaak wordt gecombineerd met 67,8% van de antwoorden waarin een bevestiging wordt gegeven van de wens om de eigen verlangens te bevredigen. Tot slot zegt 45% op zoek te zijn naar nieuwe professionele vaardigheden.
- > De gedetailleerde weergave, zonder weging, toont een veel grotere kloof tussen financiële redenen (58,6%), die in de meerderheid zijn, en de verlangens (29,3%).

Figuur 95: Aandeel (in %) van de verschillende redenen om te werken (antwoorden gewogen naar incidentie)

Figuur 96: Redenen om te werken (plaats 1, zonder weging naar incidentie)

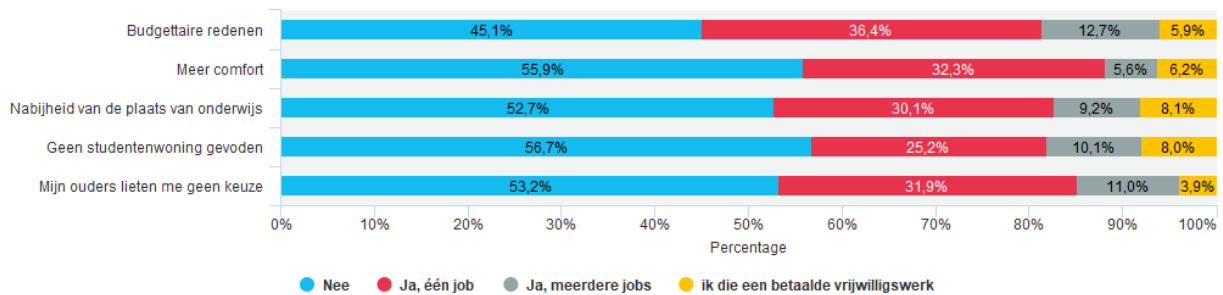

Relatie tussen werk en huisvesting

In welke mate beïnvloedt het type accommodatie de keuze of noodzaak om te werken? Ten eerste werden twee variabelen getoetst aan de eerste vraag in dit hoofdstuk.

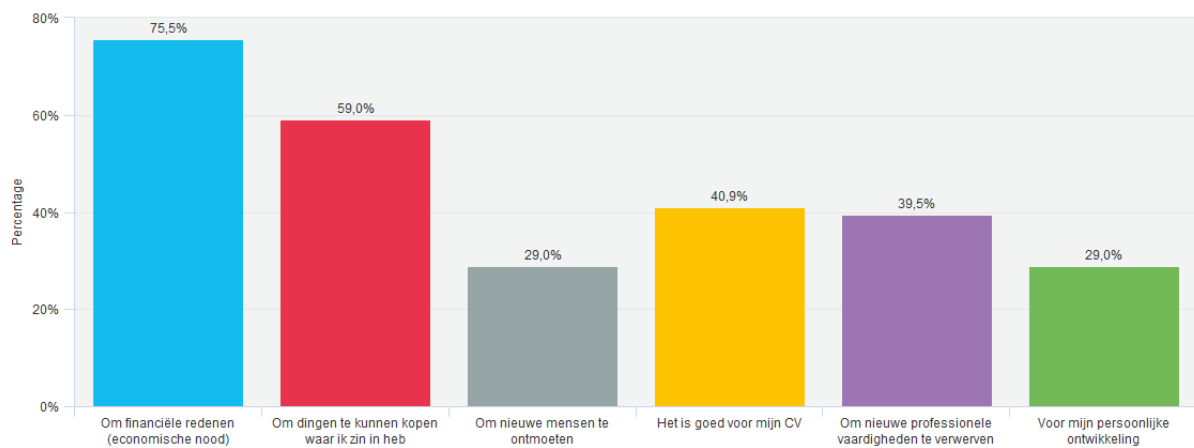
- > Als we kijken naar het specifieke profiel van de respondenten die in een studentenwoning of hun eigen woning wonen, zien we dat 51,2% van hen werkt, wat dicht in de buurt komt van de algemene steekproef (49,9%) en iets hoger ligt dan dat van studenten die thuis wonen (49,5%). Met andere woorden, er is geen significant verschil in het uitoefenen van een job voor studenten die niet thuis zijn blijven wonen.
- > Zoals de grafiek hieronder laat zien, is het binnen het panel van respondenten die om financiële redenen bij hun ouders blijven wonen (43%), dat we een hogere arbeidsparticipatie vinden, van 54,9%.

Figuur 97: Vergelijking van het aandeel van arbeidsparticipatie volgens de redenen om thuis te blijven wonen

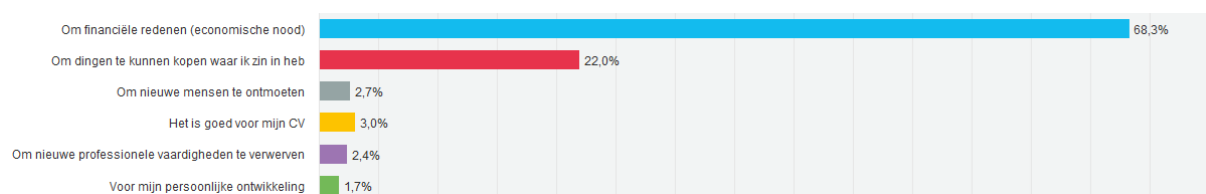

Vervolgens werden de antwoorden op de vraag naar de motivering/redenen om te werken geanalyseerd volgens het profiel van de respondenten die niet thuis bij hun ouders of familie wonen en daarom in principe huur moeten betalen. De economische noodzaak werd aangehaald door 75,5% van de respondenten, dus 12,7 procentpunten meer dan degenen die bij hun ouders zijn blijven wonen. Het verlangen om dingen te kopen stijgt naar 76,9% voor wie nog thuis woont en 58,9% voor wie in een studentenwoning woont. Het verschil tussen deze eerste twee redenen is nog groter als we kijken naar de onbewerkte antwoorden, zonder weging.

Figuur 98: Aandeel van de verschillende redenen om te werken (profiel 'studentenwoning en eigen woning')

Figuur 99: Aandeel van de verschillende redenen om te werken - profiel 'studentenwoning en eigen woning' - (zonder weging naar incidentie)

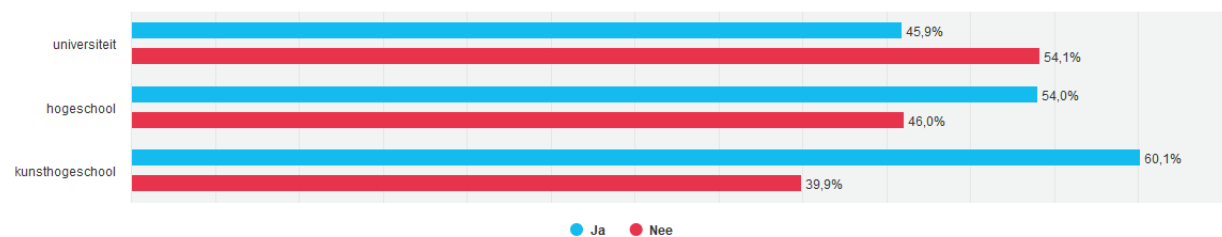

Gevolgen voor de studies

Maakt werken het moeilijker om de studie voort te zetten? In 2019-2020 heeft 34% van de steekproef deze vraag bevestigend beantwoord. Van de ondervraagde studenten in 2023-2024 dacht 49,5% er zo over, een stijging met 15,5 procentpunten.

Deze negatieve impact wordt sterker gevoeld door respondenten die zijn ingeschreven aan het kunstonderwijs en aan hogescholen.

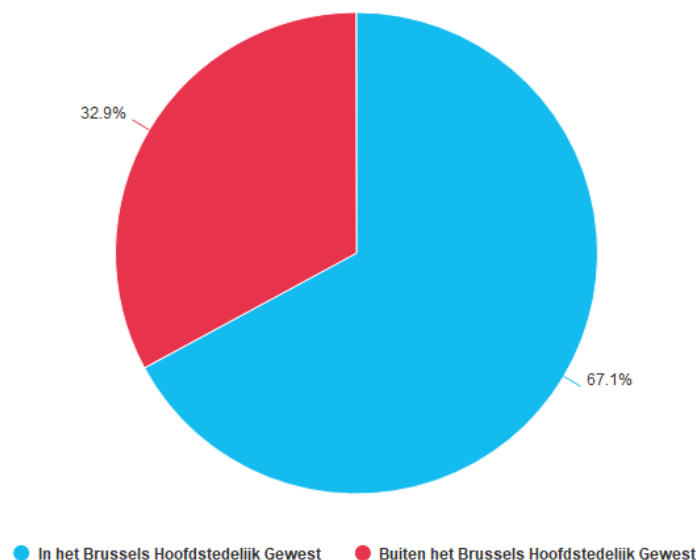
Figuur 100: Vergelijking van het aandeel van (al dan niet) moeilijkheden als gevolg van de baan (in %) volgens type HOI

Werklocatie

Met een stijging van 7,1 procentpunten ten opzichte van de resultaten van 2019-2020 stellen we vast dat 67,1% van de jobstudenten en werknemers die op de enquête hebben geantwoord, in het Brussels Gewest werkt.

Figuur 101: Werklocatie

Binnen deze steekproef van respondenten die werken (studentenjobs en tewerkstelling) in het BHG kunnen de volgende opmerkelijke vaststellingen worden gemaakt:

- > De verhoudingen veranderen aanzienlijk afhankelijk van de taalrol van de instelling. Van de studenten die zijn ingeschreven aan Nederlandstalige instellingen, werkt 47% in het BHG. Als we de Franstalige HOI bekijken, zien we dat 76,9% binnen het BHG werkt.

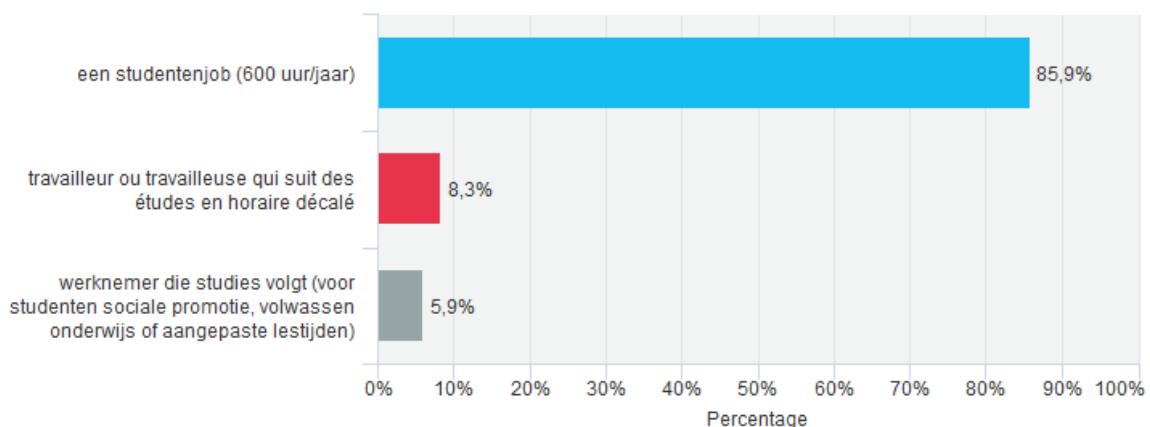
- > Het aandeel jobstudenten en werknemers in het BHG is hoger onder degenen die zijn ingeschreven aan een kunsthogeschool (77,5%) dan aan de universiteiten (68,1%) en hogescholen (64%).
- > Pendelen blijft een belangrijke factor: van wie in het Gewest woont, werkt 20,1% elders; omgekeerd werkt 36,1% van wie buiten Brussel woont, in het BHG.

Statuut, arbeidsduur, contract

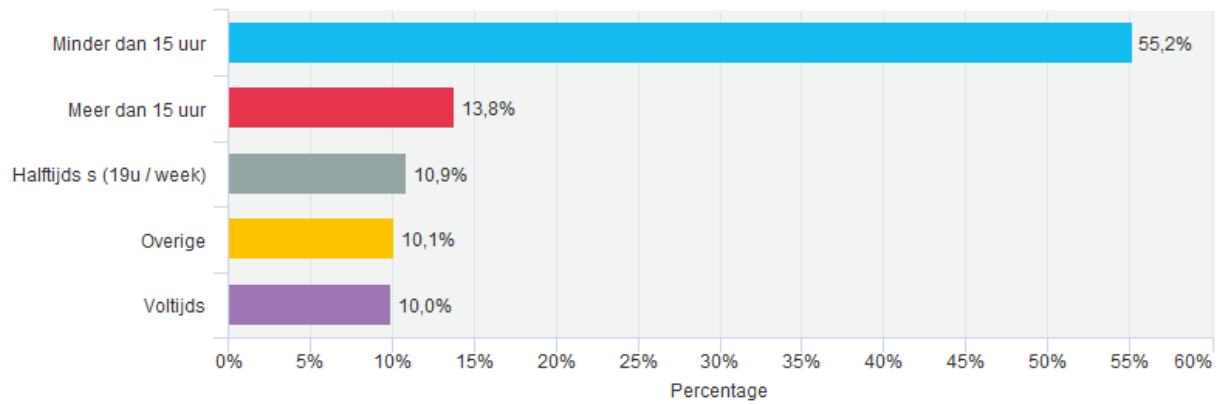
De kwestie van het statuut is voor deze derde editie geactualiseerd, om ook die van student-werknemer erin op te nemen. Uit de resultaten blijkt dat bijna 6% van hen dit statuut heeft, waardoor ze meer dan 600 uur per jaar kunnen werken. Jobstudenten blijven sterk in de meerderheid, met 85,9%, van wie 8,3% regelmatig werkt terwijl ze studies volgen buiten de gewone lestijden. Na analyse van de ontvangen antwoorden blijkt ook het volgende:

- > Uit de analyse volgens geslacht blijkt dat het antwoordpercentage 5 procentpunten hoger is voor vrouwen met het statuut van jobstudent (87,7%) dan voor mannen (82,8%).
 - 7,6% van de mannen en 4,8% van de vrouwen hebben het statuut van student-werknemer.
- > De meerderheid (55,2%) werkt minder dan 15 uur per week en 10% zegt voltijds te werken.
- > Het percentage personen die zonder contract werken, is gedaald van 8% in 2019-2020 naar 4,1%.
- > Contracten voor bepaalde tijd en onbepaalde tijd zijn sinds 2019-2020 sterk gestegen, respectievelijk van 2,7% tot 8,6% en van 2,2% tot 9,3%; het gebruik van jobstudentcontracten vertoont een percentage van 66,5% (tegenover 74,4% in de vorige editie).
- > 12,5% zegt niet geïnformeerd te zijn over de specifieke voorwaarden voor studentenarbeid (een stijging van bijna vier punten).

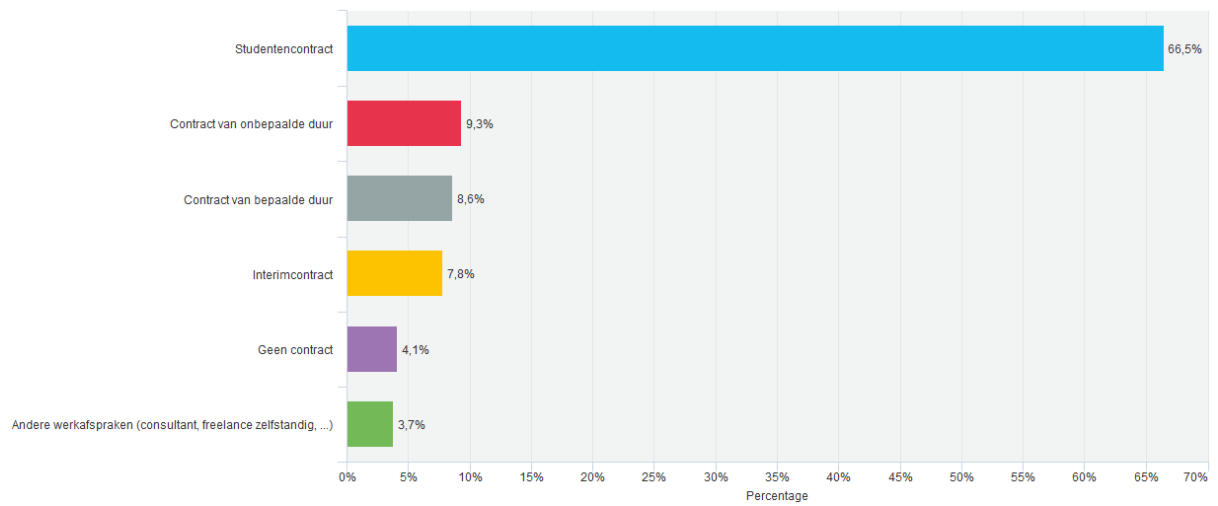
Figuur 102: Aandeel (in %) van verschillende statuten onder de studenten die werken

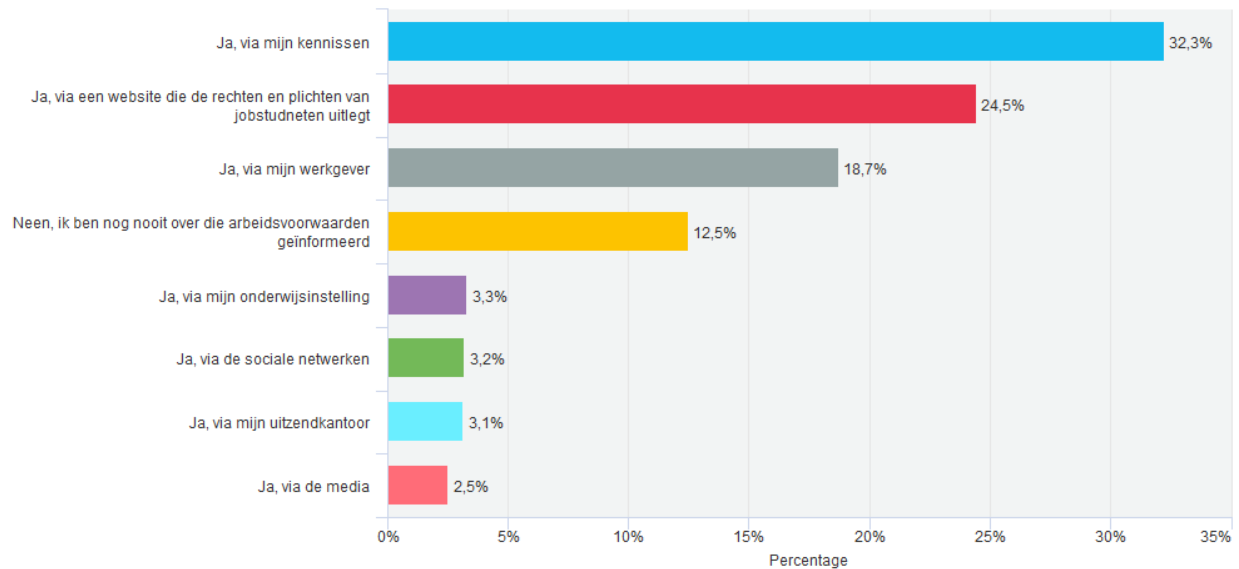
Figuur 103: Aandeel (in %) van het aantal gewerkte uren per week

Figuur 104: Aandeel (in %) van de verschillende soorten contracten

Figuur 105: Aandeel (in %) van middelen om kennis te krijgen van de arbeidsvoorwaarden

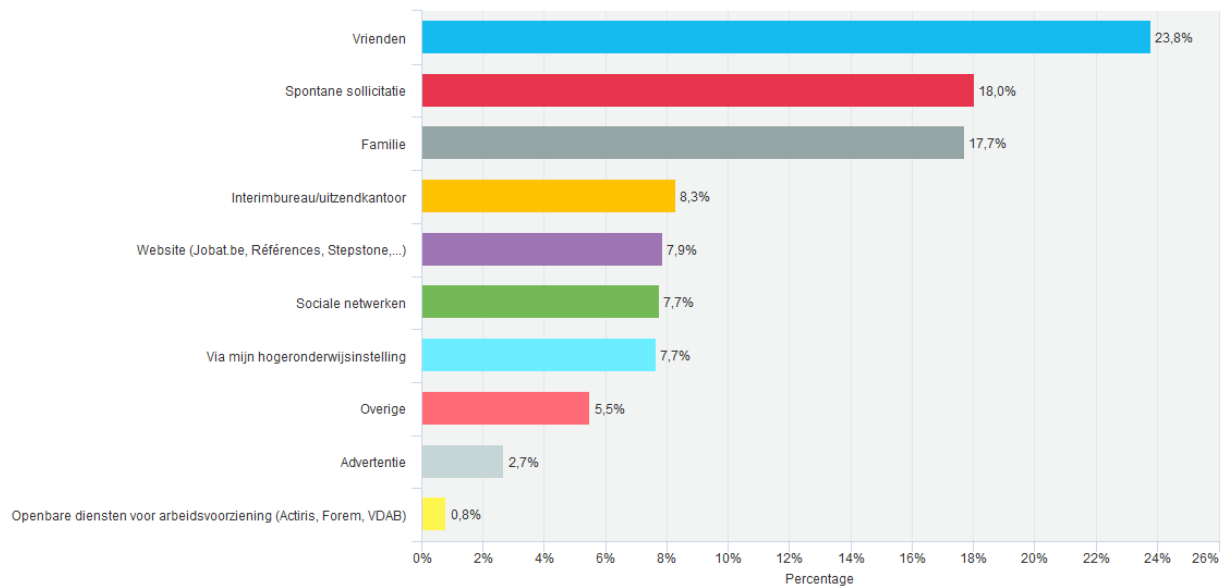
Funcities

Op basis van de vele antwoorden van het type 'andere' die in 2019-2020 werden verzameld, werd een gedetailleerde analyse gemaakt van de functies die de studenten uitoefenen. De belangrijkste vermeldingen zijn opgenomen in de keuze die aan het panel is voorgelegd in 2023-2024. De resultaten van deze derde editie wijzen uit dat de populairste banen kelner-serveerster, kassier-kassierster en verkoper-verkoopster zijn. Babysitter, een baan die in de laatste enquête op de vijfde plaats stond, is gezakt naar de zevende plaats. Opnieuw was er een grote diversiteit, waarbij de optie 'overig' ook nu weer hoog scoorde, met onder meer vermeldingen als barman, bedrijfsanalist, kok, toeristische gids enz.

Zoektocht naar werk

Van de respondenten vond bijna een kwart (23,9%) van de werkende studenten dat het niet makkelijk was om een baan te vinden. Dit percentage stijgt tot 43% voor de internationale studenten. De verklaring voor dit verschil kan liggen in de middelen die worden gebruikt om een studentenjob te vinden: vrienden en familie leveren een aanzienlijke bijdrage aan het vinden van een job – met respectievelijke percentages van 23,8% en 17,7% in 2023-2024 (d.w.z. een totaal van 41,5%, vergeleken met 45,2% in 2019-2020).

Figuur 106: Aandeel (in %) van de verschillende middelen om een baan te vinden

Budget

Het 'gemiddelde maandbudget' omvat alle kosten die een student kan hebben: schoolgeld, huur en lasten, voedingsmiddelen, uitjes en vrijetijdsactiviteiten, openbaar vervoer, telecommunicatie, kleding enz. Volgens de ontvangen antwoorden bedraagt het gemiddelde maandbudget voor een student om deze kosten te dekken € 710,1. In 2019-2020 was dit € 676.

Gelet op de gecumuleerde inflatie in België tussen 2020 en 2024, lijkt het erop dat het gemiddelde maandbudget voor een student verhoudingsgewijs is gedaald. Met een relatieve stijging van € 34 over deze periode zullen studenten in 2024 immers niet dezelfde producten kunnen kopen als in 2020. Er zou een budget van € 814 nodig zijn geweest.

De bedragen van het gemiddelde maandbudget die uit de analyse naar voren komen, volgens bepaalde studentenprofielen, zijn als volgt⁴⁹:

- > € 1.025,6: voor een internationale student;
- > € 833,5: voor een student die in een 'studentenwoning' woont;
- > € 748,9: voor een student die een studentenjob heeft of tewerkgesteld is;
- > € 428: voor een student die in het ouderlijk huis is blijven wonen.

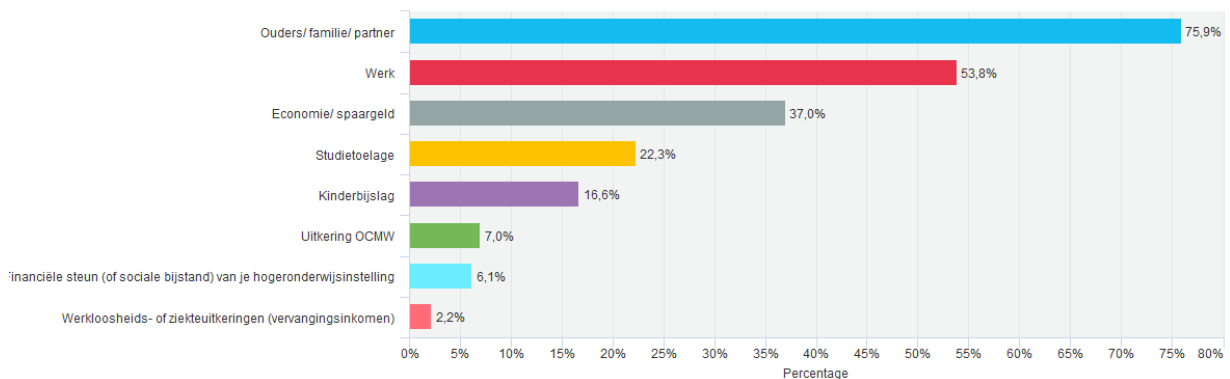
⁴⁹ Ter informatie: de Fédération Wallonie-Bruxelles kent onder bepaalde voorwaarden studietoelagen toe van € 90 tot € 6.000 (in één keer uitbetaald) – volgens de website <https://allocations-etudes.cfwb.be/conditions-et-montant/montant/>, geraadpleegd in december 2024; Vlaanderen kent beurzen (studietoelagen) toe van € 296,27 tot € 6.833,53 (<https://studietoelagen.be/bedragen-studietoelagen-2024-2025>, geraadpleegd in december 2024).

Financieringsbronnen voor de studies

Hoe worden de studies van de respondenten van dit jaar gefinancierd? Er konden meerdere opties worden aangevinkt bij deze vraag. Twee antwoorden kwamen het vaakst naar voren, en er zijn ook andere opvallende resultaten te melden:

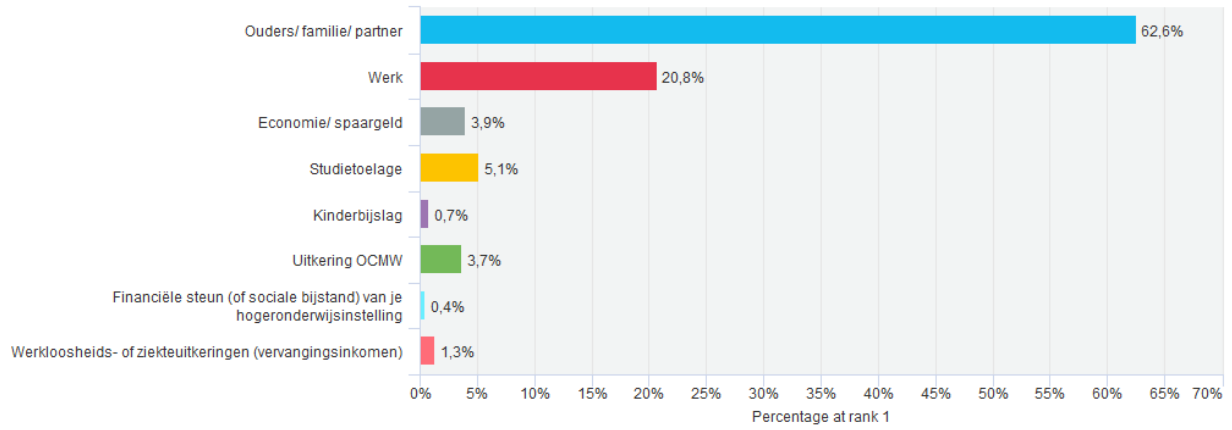
- > Ouders en werk worden aangegeven als de belangrijkste bijdragers aan de financiering van de studies: 75,9% voor de ouders en 53,8% voor het werk. We stellen een daling vast van 7,6 procentpunten voor ouders vergeleken met 2019-2020, gecompenseerd door een stijging van 4,6 procentpunten voor werk.
- > Bezuinigingen/spaargeld, een optie die vaak werd neergeschreven in de antwoorden van het type 'andere' in 2019-2020, komen op de derde plaats met 37% van de antwoorden, gevolgd door de studiebeurzen (22,3%).
- > Een blik op het profiel van de respondent laat zien dat steun van de ouders belangrijker is (84,6%) voor wie in een studentenwoning woont, maar in een studentenwoning wonen leidt niet noodzakelijkerwijs naar een hoger aandeel voor werk (53%).
- > De analyse van de eerste keuze (één antwoord, niet gewogen naar incidentie) laat een nog grotere kloof zien tussen 'ouders' en 'werk': dit gegevens kan worden gezien als een indicatie van de rol die werk lijkt te spelen bij het aanvullen van het budget voor de meerderheid. Het is ook belangrijk om op te merken dat 20,7% van hen werk als eerste keuze noemt als financieringsbron.

Figuur 107: Aandeel (in %) van verschillende financieringsbronnen⁵⁰ voor de studies

⁵⁰ De opties 'andere', 'lening' en 'andere sociale bijstand (private vereniging, stichting, etc.)' zijn omwille van de overzichtelijkheid uit de grafiek weggelaten.

Figuur 108: Aandeel van de verschillende financieringsbronnen – antwoorden op plaats 1 zonder weging naar incidentie

Bevindingen en aanbevelingen

Een reeks gegevens uit de enquêteresultaten wijst op een grotere economische druk op de studentenpopulatie in het Brussels Gewest.

Belangrijkste bevindingen

- > De helft van de ondervraagde studenten werkt: een stijging van 5 procentpunten ten opzichte van 2019-2020 als betaald vrijwilligerswerk wordt meegerekend;
- > Bijna 60% van de werkende respondenten noemt financiële noodzaak als voornaamste reden om te werken:
 - Dit percentage stijgt naar 68% voor wie in een studentenwoning woont;
 - Het gemiddelde budget voor deze categorie van het panel is twee keer zo hoog als dat van de studenten die in het ouderlijk huis zijn blijven wonen (respectievelijk € 833,5 en € 428).
- > De belangrijkste financieringsbron voor de studies blijft voor de respondenten hun ouders (75,9%), maar hun aandeel daalt, terwijl het aandeel van werk (53,8%) stijgt.

Aanbevelingen

Deze analyse van de financiële situatie van de studenten en hun beweegredenen om een beroepsactiviteit uit te oefenen, toont aan hoe precair de levensstandaard van een aantal studenten is.

- > Een studie verrichten om een grondig inzicht te krijgen in de financiële situatie en de rol van werk voor de Brusselse studenten zou een noodzakelijk eerste instrument zijn om na te denken over mogelijke gewestelijke oplossingen, onderbouwd met gegevens (algemene of specifieke toelage voor huurders, toegang tot woningen met een gereguleerde huur, de creatie van studentenwoningen vergemakkelijken, sociale kantines ontwikkelen, het MIVB-tarief koppelen aan statuut in plaats van leeftijd enz.).
- > De verschillende activiteitenterreinen van de studenten analyseren en ervoor zorgen dat de financiële toegankelijkheid van de studies, de huisvesting, de voorzieningen en de vrijetijdsbesteding systematisch wordt geanalyseerd en dat de obstakels voor de participatie van deze studenten geleidelijk uit de weg worden geruimd.

'BRUSSEL EN JIJ' – AANTREKKINGSKRACHT VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST ALS STUDENTENSTAD

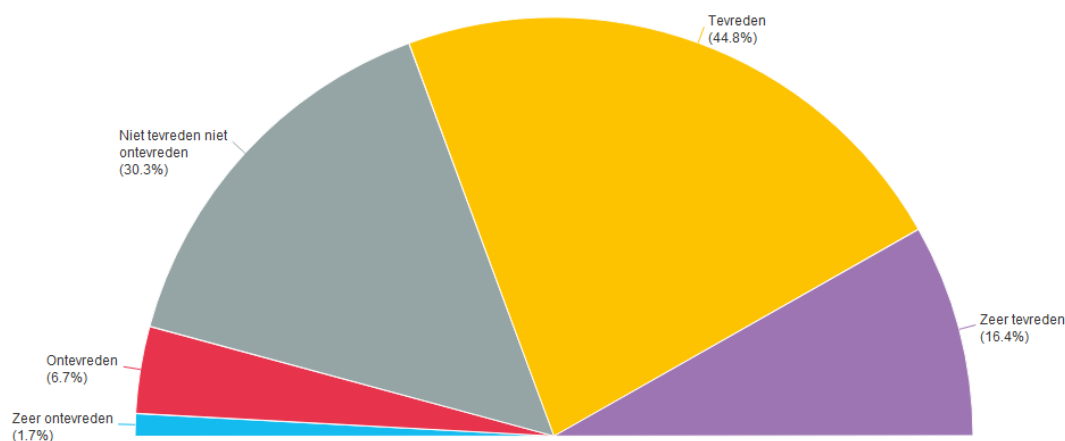
Aangezien Brussel de belangrijkste studentenstad van het land is, is het belangrijk om de aantrekkingskracht van het Gewest voor de studentenpopulatie te kunnen meten en analyseren. Zijn de studenten tevreden over hun leven in Brussel? Hebben ze voldoende toegang tot de informatie die ze nodig hebben om zich daar te vestigen? Voelen ze zich verbonden met de stad? Willen ze er na hun studie blijven leven en/of werken? Wat zijn hun voorstellen om het leven in Brussel te verbeteren? De analyse van de antwoorden op deze vragen, die het onderwerp zijn van dit hoofdstuk, geeft zowel een kwantitatief als kwalitatief overzicht van het studentenleven en leidt tot ideeën om de aantrekkingskracht van het Gewest te verbeteren.

Algemene tevredenheid

61,2% van de studenten die de enquête hebben beantwoord, zei tevreden te zijn over hun leven in Brussel (44,8% 'tevreden' en 16,4% 'zeer tevreden'). Een derde (30,3%) zegt noch tevreden, noch ontevreden te zijn.

De 8,4% ontevredenen (6,7% 'ontevreden' en 1,7% 'zeer ontevreden') haalt de volgende negatieve aspecten aan, in afnemende volgorde van belangrijkheid: de levensduurte, het verkeer, het gebrek aan veiligheid, en de mobiliteit.

Figuur 109: Niveau van tevredenheid over het leven in Brussel

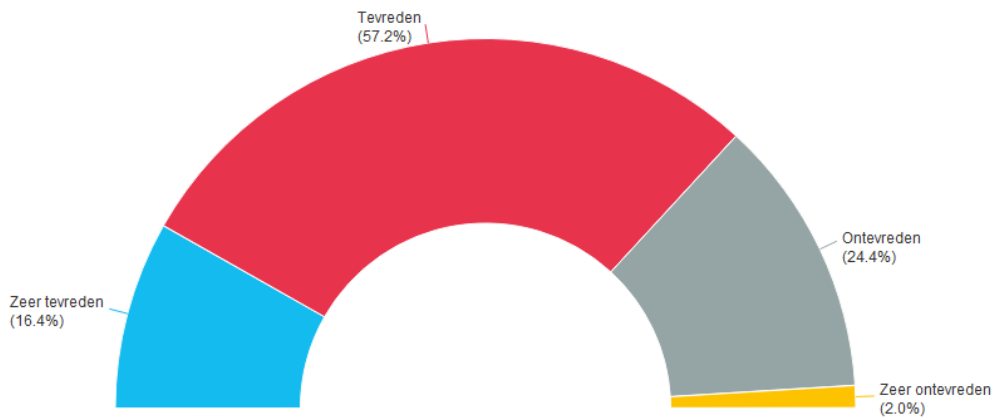

Toegankelijkheid van de informatie

Het doel is na te gaan of de respondenten goed geïnformeerd waren toen ze Brussel kozen als stad om te studeren. Het doelpubliek voor deze vraag is de studentenpopulatie die in België woonde, maar buiten het Brussels Gewest, voorafgaand aan de studies.

73,6% van de respondenten zegt tevreden te zijn met de informatie over het leven in de stad, de toelatingsvoorwaarden, het onderwijs enz. in het Brussels Gewest (57,2% 'eerder tevreden' en 16,4% 'zeer tevreden').

Figuur 110: Niveau van tevredenheid over de manier om informatie te vinden over het leven in het Brussels Gewest, de toelatingsvoorwaarden, het onderwijs enz.

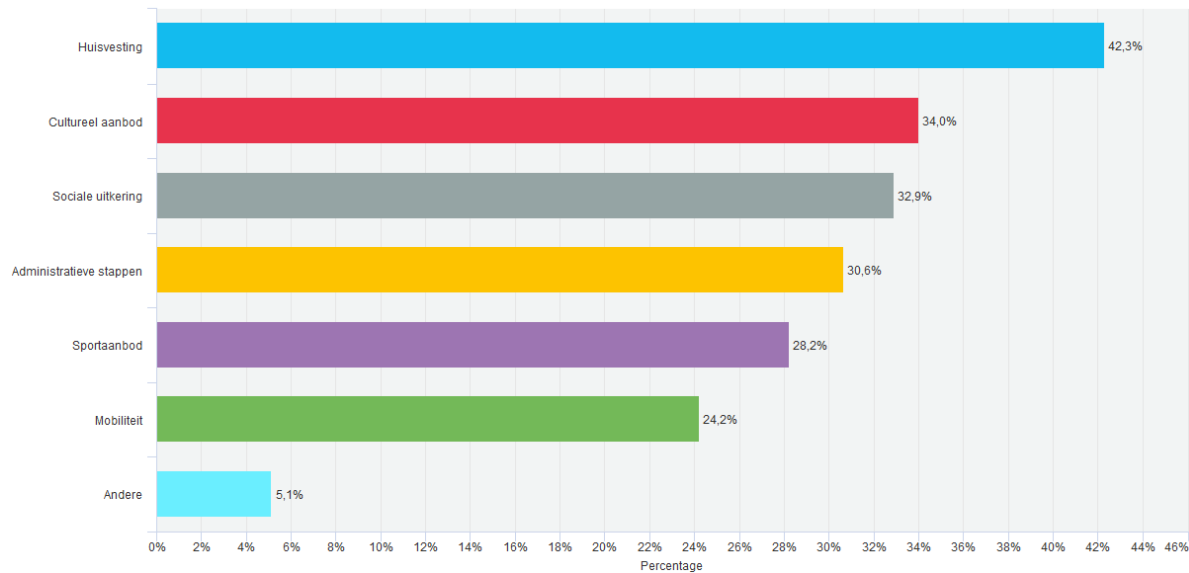

Er waren verschillende antwoorden mogelijk op de vraag over welke thema's de studenten (die in België wonen, maar buiten het Brussels Gewest) meer informatie hadden willen krijgen. Uit het onderzoek blijkt dat deze onderwerpen voornamelijk huisvesting (42,3%), het cultureel aanbod (34%), de sociale steunmaatregelen (32,9%) en de administratieve procedures (30,6%) zijn.

De onderwerpen die minder dan 30% scoorden, waren sportactiviteiten (28,2%), vervoer (24,2%) en 'andere'.

Voor meer precisie was er een open vraag voor 'andere', waarvoor de gegeven antwoorden studentenjobs, de voordelen verbonden aan het studentenstatuut, het feit te beschikken over een groter Nederlandstalig aanbod en psychologische ondersteuning vermelden.

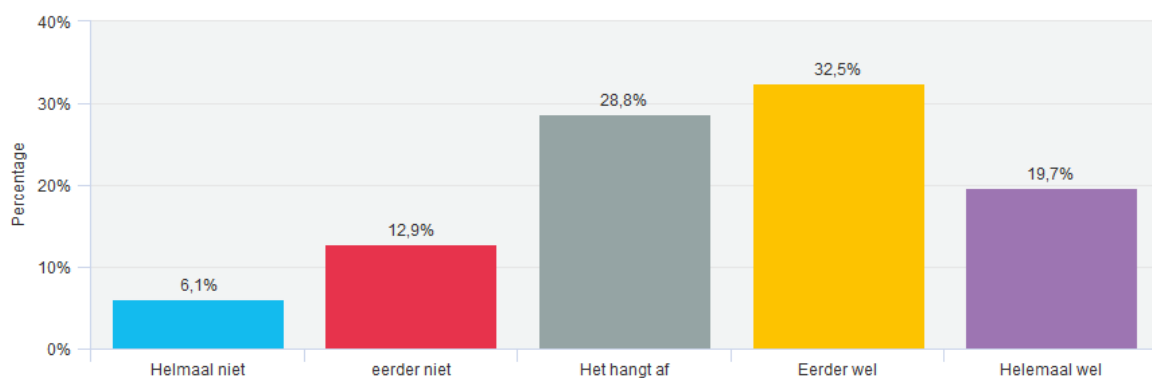
Figuur 111: Aandeel (in %) van de thema's waarover meer informatie nodig is (meerdere antwoorden mogelijk)

Band met Brussel

Uit de verzamelde antwoorden blijkt dat 52,2% van de studenten zich verbonden voelt met Brussel (19,7% antwoordt dat ze zich 'helemaal verbonden' voelen en 32,5% dat ze zich 'eerder verbonden' voelen), terwijl in totaal 19% zich niet verbonden voelt met Brussel (6,1% geeft aan dat ze zich 'helemaal niet verbonden' voelen en 12,9% dat ze zich 'eerder niet verbonden' voelen). Iets minder dan een derde (28,8%) antwoordt: 'dat hangt ervan af'.

Figuur 112: Relatie met Brussel - mate van verbondenheid met de stad

En daarna, al dan niet in Brussel blijven?

In het Brussels Gewest blijven leven

Van de totale steekproef zegt 55,1% van de respondenten dat ze na hun studies in het Brussels Gewest willen blijven leven/wonen, bijna 1 procentpunt minder dan in de vorige editie (56%).

Figuur 113: Aandeel (in percentage) van de antwoorden met betrekking tot de wens om na de studies in het BHG te leven

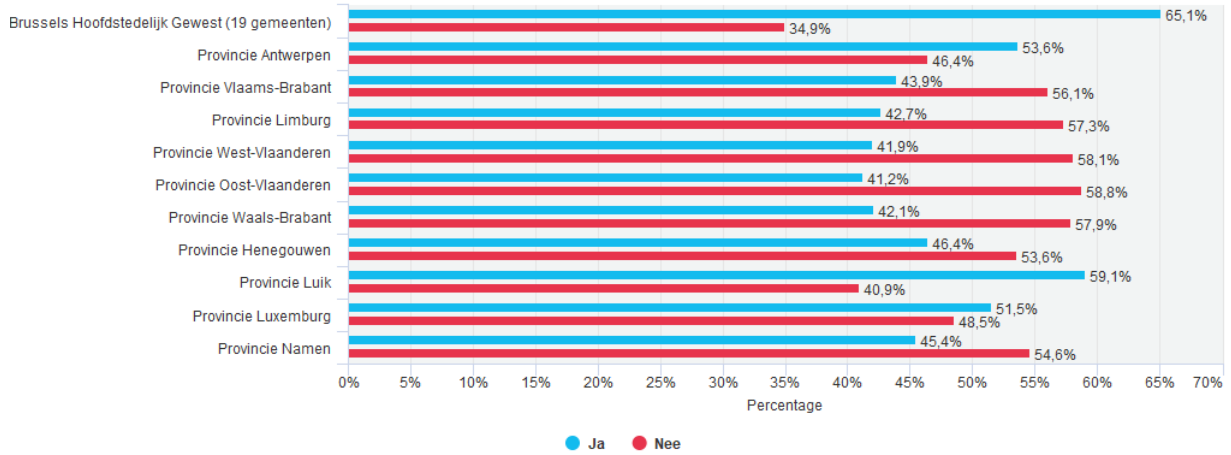
De aantrekkingskracht van Brussel kan onder andere worden afgemeten aan het feit dat studenten na hun studies in het Gewest willen blijven.

Uit een analyse van de antwoorden op de vraag 'na de studies in Brussel blijven?' vanuit het standpunt van de plaats van herkomst voorafgaand aan de studies blijkt het volgende:

- > 54,4% van de respondenten van Belgische origine, maar niet afkomstig uit Brussel, zegt dat ze na hun studies niet in het Brussels Gewest willen blijven.
- > 58,2% van de internationale respondenten zegt dat ze na hun studies in het Brussels Gewest willen blijven wonen.
- > 34,9% van de Brusselaars die al in het Gewest woonden voordat ze aan hun studies begonnen, willen er niet blijven na hun studies.

Dit cijfer is iets hoger dan in de vorige editie (31,1%). Een ander gegeven, als we dit toetsen aan de respondenten die al in België woonden voor ze aan hun studies begonnen: 54,2% zou na hun studies in het Brussels Gewest willen blijven wonen. Het hoogste percentage dat zegt in Brussel te willen wonen na hun studies (na de studenten die in het Brussels Gewest wonen) werd gevonden in de steekproef van studenten uit de provincie Luik, met een percentage van 59%.

Figuur 114: Aandeel (in percentage) antwoorden met betrekking tot de wens om in Brussel te blijven of te komen leven, per plaats van herkomst

Om te weten te komen wat de redenen zijn om al dan niet in het Brussels Gewest te blijven wonen, werd een open vraag gesteld aan het panel van studenten. Hoewel dit een niet-verplichte vraag was, werden er in totaal 2.322 antwoorden geregistreerd (van de 2.813 respondenten), wat neerkomt op een antwoordpercentage van 82,7%.

Uit de analyse van de antwoorden, gecombineerd met een woordwolk die de meest voorkomende woorden groepeerd, blijkt dat de redenen die het onderzochte panel aanhaalt om al dan niet in het Brussels Gewest te blijven wonen, talrijk en gevarieerd zijn.

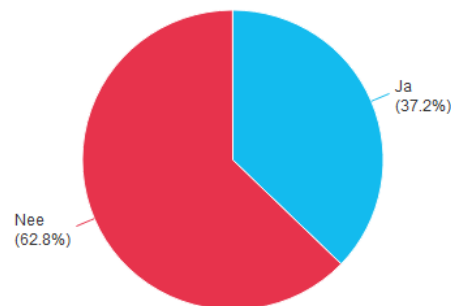
Onder de redenen die werden gegeven om te blijven (1.225 antwoorden) waren het multiculturele karakter, het gemak om vrienden te maken, de goede sfeer in Brussel, de geografische ligging van Brussel en de kansen op werk. Deze verschillende thema's worden weerspiegeld in de verschillende talen van de enquête (Frans, Nederlands en Engels). Om deze bevindingen te illustreren, volgen hieronder enkele zinnen uit de antwoorden op de enquête:

- *'Ik houd van de stad, de talen, de cultuur, alles wat Brussel biedt!'*
- *'Veel werkgelegenheden.'*
- *'J'aime beaucoup l'aspect multiculturel de la ville, il y a toujours quelque chose à faire et on ne s'ennuie jamais. Je trouve que la ville à pile la bonne taille pour être familière et accueillante, mais aussi pour sortir et sociabiliser.'*
- *'J'aime la ville de Bruxelles, entre le mélange et la diversité des personnes, la ville de Bruxelles est vivante. Je ne me sentirais chez moi qu'ici, après être née à Bruxelles, je pense que je ne pourrais être épanouie dans une autre ville.'*
- *'This is a promising city, and I believe that I could have access to a better career here.'*
- *'I love Brussels as a multicultural hub and its proximity to other major cities (London, Paris, Amsterdam). There are lots of possibilities in the field of my studies (Biomedical Research). It's easier for me to find friends here.'*
-

In het Brussels Gewest komen werken na de studies, zonder er te willen wonen

37,2% van de ondervraagde studentenpopulatie is van plan om na hun studies in het Brussels Gewest te komen werken, ondanks het feit dat ze er niet willen wonen. Dit kan een indicatie zijn van de aanzienlijke aantrekkingskracht van het Gewest, waarmee deze respondenten al rekening hebben gehouden, namelijk de rol van de stad als 'centrum van werkgelegenheid'.

Figuur 117: Aandeel (in %) van de antwoorden die wijzen op de wil om na de studies in het Brussels Gewest (19 gemeenten) te werken, zonder er te willen wonen

Het studentenleven verbeteren

De vraag over de verschillende tips om het studentenleven te verbeteren was optioneel en ontving 1.847 antwoorden, een antwoordpercentage van 66,1%. Dit is een stijging van bijna 10% ten opzichte van de vorige editie (57,1%), en is een indicatie van de wens om hun stem te laten horen en bij te dragen aan de verbetering van het studentenleven in Brussel.

Om de aangehaalde onderwerpen beter in kaart te brengen, is een woordwolk gemaakt als illustratie van de verschillende ideeën:

- Het openbaar vervoer - de mobiliteit;
- De beveiliging;
- Huisvesting;
- De activiteiten;
- De verschillende kosten die gepaard gaan met het studentenleven.

Hieronder staan enkele zinnen ter illustratie van de verbeteringen die de studenten voorstellen:

- *'Mettre plus de transports en heures de pointe et la nuit afin de ne pas devoir rentrer seule.'* [Meer openbaar vervoer tijdens de spits en 's nachts om niet alleen naar huis te moeten gaan.]
- *'De meilleures pistes cyclables (marquage au sol clair, voie réservée aux vélos et non aux voitures, meilleures connections entre les pistes cyclables), plus de parkings vélo, développement des transports (+ de trains et trains de nuit passant par Bruxelles).'* [Betere fietspaden (duidelijke markeringen op de weg, aparte rijstroken enkel voor fietsen, betere verbindingen tussen fietspaden), meer fietsenstallingen, uitbreiding van het openbaar vervoer (meer treinen en nachttreinen via Brussel).]

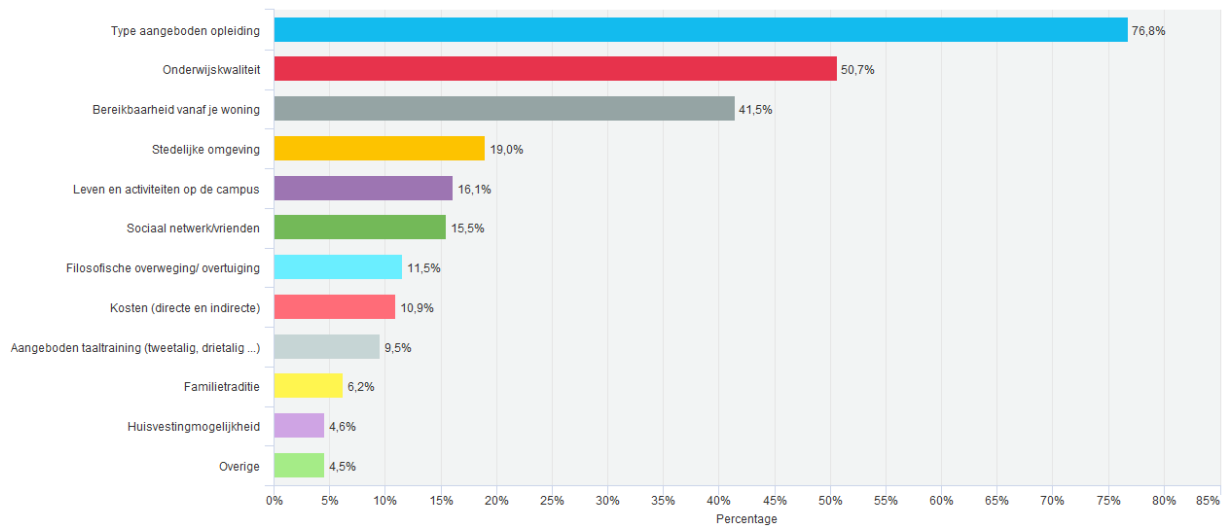
- 'Espaces verts : plus de verdure dans le centre-ville et d'arbres le long des routes (...il fait chaud l'été !). [Groene ruimtes: meer groen in het stadscentrum en bomen langs de wegen (...het is warm in de zomer!)] Favoriser des projets éco-responsables sur les campus.' [Bevordering van milieuvriendelijke projecten op campussen.]
- 'Promotion de la sécurité : améliorer l'éclairage public, renforcer la présence policière et sensibiliser à la sécurité et plus de sécurité sur les campus avec des caméras qui fonctionnent.' [Verbetering van de veiligheid: betere straatverlichting, meer politie-aanwezigheid, bewustwording rondom veiligheid en meer veiligheid op campussen met werkende camera's.]
- 'Aides financières pour les logements étudiants : instaurer des programmes d'aide financière pour faciliter l'accès à un logement abordable.' [Financiële hulp voor studentenwoningen: programma's opzetten om financiële ondersteuning te bieden en toegang tot betaalbare huisvesting te vergemakkelijken.]
- 'Diminution du coût du logement, et pas en créant de nouveaux studios, kots, mais en se réappropriant des immeubles non habités car trop chers.' [Verlaging van de woonkosten, niet door nieuwe studio's of studentenkoten te bouwen, maar door ongebruikte en te dure gebouwen opnieuw in gebruik te nemen.]
- 'Plus d'aides sociales pour les étudiants précaires, plus de visibilité sur les aides sociales et réductions possibles.' [Meer sociale hulp voor kwetsbare studenten, meer zichtbaarheid van de beschikbare sociale hulp en mogelijke kortingen.]
- 'Espaces de co-working et de collaboration : créer des espaces favorisant la collaboration entre étudiants.' [Co-workingruimtes: ruimtes creëren die samenwerking tussen studenten bevorderen.]

Figuur 118: Woordwolk - aanbevelingen om het studentenleven in het Brussels Gewest te verbeteren

Het is interessant om de verschillende gevoeligheden op te merken naargelang van de taal die de respondenten gebruiken. Na verwijdering van de onbruikbare antwoorden (sommige studenten hebben geantwoord met een symbool en niet met een zin), tellen we 1.228 antwoorden in het Frans, 345 in het Nederlands en 189 in het Engels. We hebben ervoor gekozen om de 70 meest gebruikte woorden weer te geven in de verschillende woordwolken hieronder, waarbij we bepaalde woordsoorten zoals

Figuur 122: Criteria voor de keuze van de instelling voor hoger onderwijs

Bevindingen en aanbevelingen

De aantrekkingskracht van het Brussels Gewest voor de vele studenten die er wonen, is belangrijk voor het algemene beleid inzake de aantrekkingskracht van het Gewest, zijn merkimago en voor de sector van het hoger onderwijs als dusdanig.

Belangrijkste bevindingen

- > 61,2% van de studenten is tevreden over hun leven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en iets meer dan de helft (52,2%) van de studenten voelt zich verbonden met Brussel.
- > Hoewel de meerderheid (73,6%) van de respondenten tevreden was over de informatie die ze kregen over het leven in het Brussels Gewest, hadden degenen die vóór hun studies buiten het Gewest woonden, toch graag meer informatie gekregen over huisvesting, het culturele aanbod, sociale steunmaatregelen en administratieve procedures.
- > Voor alle respondenten (Franstaligen, Nederlandstaligen en Engelstaligen) houden de redenen om na hun studies in het Brussels Gewest te willen leven/wonen, verband met het multiculturele karakter van de stad, het gemak om vrienden te maken, de goede sfeer in Brussel en de geografische ligging van Brussel.
- > De redenen om na hun studies niet in het Brussels Gewest te willen leven/wonen, hebben te maken met onveiligheid, de hoge kosten van levensonderhoud, het lawaaiige karakter van Brussel en de vervoersproblemen.
- > De studenten die op de enquête hebben geantwoord, hechten belang aan de inhoud en de kwaliteit van het onderwijs, aangezien de belangrijkste criteria om voor het Brussels Gewest als studieplaats te kiezen, de volgende zijn: het type opleiding dat wordt aangeboden (76,8%) en de kwaliteit van de opleiding (50,7%), gevolgd door de bereikbaarheid vanuit de woonplaats (41,4%).

- > De algemene opmerkingen van de studenten over hoe het leven in het Brussels Gewest kan worden verbeterd, hebben vooral betrekking op de kosten van levensonderhoud, de huisvesting, de veiligheid en de mobiliteit.

Aanbevelingen

- > In het licht van deze verschillende vaststellingen zou het Gewest deze verschillende aspecten kunnen onderzoeken en nagaan hoe het de problemen van onveiligheid en de kosten van levensonderhoud voor de studenten die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest leven, kan verbeteren.
- > De vraag naar de 'band met Brussel' lijkt belangrijk, gezien het feit dat 48% van de respondenten zich niet verbonden voelt met de stad: het is aangewezen om op basis van de positieve punten die door de studenten naar voren worden gebracht, communicatiecampagnes en/of evenementen op te zetten die verband houden met het hoger onderwijs, om het multiculturele karakter, de goede sfeer en de bereikbaarheid van Brussel te benadrukken;
- > Veel respondenten weten niet goed of ze nu tevreden of ontevreden zijn, en dit profiel zou een belangrijke doelgroep kunnen zijn om te overtuigen van de voordelen van de stad: het organiseren van focusgroepen om de kwalitatieve kennis over deze groep te verbeteren zou een eerste stap zijn, om vervolgens beter te communiceren over probleempunten zoals het gevoel van onveiligheid, de kosten van levensonderhoud en het vervoer, onder andere;
- > De aanwezigheid van het Gewest organiseren (via een gewestelijke instantie zoals Visit.brussels of Commissioner.brussels) op studentenbeurzen – SIEP (Service d'Information sur les Études les Professions) of SID-in (Studie-informatiedagen) – kan helpen om een gewestelijk beleid te lanceren dat het Gewest als aantrekkelijke studentenstad promoot.

CONCLUSIES EN ALGEMENE AANBEVELINGEN

CONCLUSIE

De resultaten van de derde editie van de enquête 'Blik op het studentenleven' onthullen een reeks trends en uitdagingen die ervoor moeten zorgen dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een aantrekkelijke, gastvrije en dynamische stad blijft in de ogen van een steeds veranderende studentenpopulatie.

Brussel is de belangrijkste studentenstad van het land, met meer dan 137.000 ingeschreven studenten voor 2022-2023, het referentieacademiejaar voor deze studie. De 2.813 geanalyseerde antwoorden vertegenwoordigen een antwoordpercentage van 2,24% van de onderzochte populatie (125.660), waarbij geen rekening is gehouden met degenen die zijn ingeschreven in het hoger onderwijs dat wordt aangeboden door de instellingen voor sociale promotie⁵¹. Als we alle netten en onderwijstypes samen bekijken, zijn er 49 instellingen verspreid over 99 sites en campussen in 15 van de 19 gemeenten van het Gewest.

Dit hoeft echter niet eeuwig zo te blijven. Om de belangrijke rol van het Brussels Gewest in het studentenleven te behouden, moeten we ervoor zorgen dat we inspelen op de behoeften, verwachtingen en specifieke situaties die de studenten beleven binnen het Gewest. Deze studie is nu net bedoeld om de overheidsinstanties hierbij te helpen.

De belangrijkste gegevens, evenals de bevindingen, conclusies en aanbevelingen die aan het einde van elk hoofdstuk van het onderzoek werden voorgesteld, worden hier samengevat vanuit vier hoofdlijnen:

- > het algemene profiel van de studenten;
- > de tevredenheid van de respondenten over specifieke aspecten van hun stedelijke ervaring;
- > de aantrekkingskracht van Brussel als studentenstad;
- > de belangrijkste moeilijkheden en aandachtspunten (specifiek en transversaal).

Algemeen profiel van de studenten en/of de student

Het profiel van de respondenten is stabiel gebleven sinds de eerste enquête 'Blik op het studentenleven' (2013-2015): ongeveer 70% van de studenten woont in het Brussels Gewest en bijna de helft woont bij hun ouders. Een van de opvallendste veranderingen is een stijging met 5 procentpunten in 2023-2024 van het aantal studenten die van origine Brusselaar zijn, in vergelijking met de eerste editie. De grootste verandering stellen we vast op het gebied van de tewerkstelling: 33% van de steekproef gaf aan te werken in 2013-2015, vergeleken met 50% in deze editie.

⁵¹ Zoals uitgelegd in het hoofdstuk Methodologie werden de antwoorden van de studenten die waren ingeschreven bij de instellingen voor sociale promotie, buiten beschouwing gelaten, omdat het antwoordpercentage te laag was om in aanmerking te worden genomen.

- Gemiddelde leeftijd van de respondenten: 22 jaar;
- 35% van het panel komt uit Brussel;
- 21,9% van de steekproef zijn internationale studenten;
- er zijn 95 nationaliteiten vertegenwoordigd in het panel;
- er worden 111 talen gesproken door de respondenten.

Van de respondenten:

- woont 72,9% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- woont 49% bij hun ouders;
- woont 31,5% in een 'studentenwoning';
- werkt 50%, van wie 67% in het Brussels Gewest.

Op het vlak van uitgaven, gedrag en gebruik van de stedelijke ruimte:

- € 710 is het gemiddelde budget dat een student moet spenderen aan alle kosten die gepaard gaan met studeren. Dit bedrag wordt gefinancierd door twee belangrijke bronnen: steun van de ouders (75,9%) en werk (53,8%);
- verplaatsingen te voet (69,3%) en het openbaar vervoer (63,9%) zijn de belangrijkste vervoermiddelen van de respondenten;
- 37,8% van het panel maakt gebruik van een studeerplek (study space);
- 62,5% van de respondenten doet aan sport;
- 49,4% van de steekproef bezoekt culturele activiteiten of neemt eraan deel.

Een tevredenstellende stedelijke ervaring

Uit meerdere gegevens blijkt dat de studenten over het algemeen tevreden zijn over hun stedelijke ervaring in Brussel.

- 61% is tevreden over hun leven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- 52,2% van de studenten voelt zich verbonden met Brussel;
- 67,2% is over het algemeen tevreden over hun wijk;
- 75,4% van de respondenten die in een studentenwoning wonen, is tevreden over die woning;
- 74,8% is tevreden over de mobiliteit in het Brussels Gewest;
- 71,7% is tevreden over de sportfaciliteiten;
- 67,1% is tevreden over het culturele aanbod.

Brussel, een aantrekkelijk centrum van het hoger onderwijs

Met 4 universiteiten, 10 hogescholen, 9 kunsthogescholen en 26 instellingen voor sociale promotie die hoger onderwijs aanbieden, is Brussel niet alleen de thuisbasis van een groot aantal instellingen, maar trekt het ook veel studenten aan, onder wie studenten uit andere gewesten en landen. De belangrijkste elementen waarmee we dit belangrijke deel van de studentenpopulatie kunnen omschrijven, zijn de volgende:

- 65% van de respondenten woonde voor hun studie niet in Brussel;
- het type opleiding dat wordt aangeboden (76,8%), de kwaliteit van de opleiding (50,7%), gevolgd door de bereikbaarheid vanuit de woonplaats (41,4%) zijn de belangrijkste criteria om voor het Brussels Gewest als studieplaats te kiezen;
- 55% wil na hun studies in het Brussels Gewest blijven leven/wonen.

MOEILIKHEDEN EN AANDACHTSPUNTEN

Belangrijkste moeilijkheden

De levensduurte, de huisvesting en het onveiligheidsgevoel waren de drie belangrijkste problemen die door de respondenten werden genoemd, zowel in de schriftelijke vragen als in een reeks cijfergegevens:

- bijna 60% van de werkende studenten noemt de financiële noodzaak als belangrijkste reden om een baantje uit te oefenen;
- 59,6% zegt problemen te hebben ondervonden om een woning te vinden:
 - de te hoge prijs is duidelijk het probleem dat het vaakst wordt vermeld (94,4% van de huurders);
 - Brussel, Elsene en Etterbeek zijn goed voor bijna 60% van de respondenten die in een 'studentenwoning' wonen (zeven gemeenten zijn goed voor meer dan 80% van de antwoorden);
- 74,8% voelt zich over het algemeen onveilig (van wie 31,2% vaak of altijd);
 - van deze 31,2% die zich altijd onveilig voelen, is 73,4% vrouw.

Aandachtspunten

Andere elementen of punten van ontevredenheid behoren niet tot de belangrijkste moeilijkheden, maar vormen een reeks aandachtspunten om het studentenleven in Brussel te verbeteren.

- Terwijl 55% zegt dat ze na hun studies in Brussel willen blijven, ziet 45% hun toekomst niet in Brussel.
 - 48% van de totale steekproef voelt zich niet verbonden met Brussel.
- Bijna 50% van de ondervraagde internationale studenten geeft een negatieve beoordeling van de gemeentelijke diensten (inschrijving, informatie).

- Reistijden, frequentie, onveiligheidsgevoelen en problemen met aansluitingen zijn de belangrijkste factoren voor een verbetering van het openbaar vervoer.
- Werken aan de kwaliteit van de studeerplekken is één manier om interesse te wekken bij de 62,2% die zegt er geen gebruik van te maken (24% zegt het wel geprobeerd te hebben, maar zich er niet op zijn gemak te voelen).
- Huisvesting, culturele activiteiten, sociale steunmaatregelen en administratieve procedures zijn allemaal thema's die beter moeten worden meegedeeld aan niet-Brusselaars bij hun aankomst in het Brussels Gewest.
- In de toekomst kunnen nieuwe studiegebieden worden verkend. Voor de studenten kan het gaan om welzijn, gezondheidszorg, sociale bijstand, toegang tot informatie, bestaansonzekerheid en sociaal-economische achtergrond.

ALGEMENE AANBEVELING

Het studentenleven in Brussel heeft te maken met belangrijke stedelijke kwesties zoals huisvesting, werkgelegenheid, mobiliteit en onveiligheid, maar ook met economische, culturele en sportieve aspecten. Kortom, het studentenleven is multifactorieel. Daarom is een globale aanpak nodig om ervoor te zorgen dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn status als belangrijkste studentenstad van het land behoudt en verbetert.

In drie edities is de enquête 'Blik op het studentenleven' erin geslaagd een databank op te bouwen die een beter inzicht geeft in de levensstijlen en uitdagingen van deze groeiende populatie. Een beter territoriaal inzicht, ook in samenhang met deze uitdagingen, is de eerste stap in een globale aanpak van de problemen die naar voren komen uit de resultaten van deze derde editie 2023-2024.

Deze blik bevestigt dat toegang tot huisvesting voor veel studenten een punt van zorg is. De ontwikkeling van een Monitoring van de studentenhuisvesting, die momenteel wordt voorbereid door Perspective, zal de overheidsinstanties een betere leidraad bieden inzake deze kwestie.

In deze enquête worden ook andere aspecten als belangrijke punten van zorg genoemd: het onveiligheidsgevoel, de werkgelegenheid en de kosten van levensonderhoud. Ze verdienen het ook om grondiger bestudeerd te worden.

Naast deze aspecten van het analyseren en begrijpen van de problemen, hebben een aantal thematische aanbevelingen betrekking op de communicatie met studenten: gebrek aan kennis over gewestelijke huisvestingsprogramma's, gebrek aan kennis over het culturele aanbod, gebrek aan een algemeen gewestelijk programma voor het onthaal van internationale studenten enz. Een globale en territoriale visie op het studentenleven in Brussel vereist noodzakelijkerwijs een betere communicatie met dit doelpubliek.

Tot slot, maar daarom niet minder belangrijk, betekent de waaier aan uitdagingen waarmee de studentenpopulatie in het Brussels Gewest wordt geconfronteerd, dat we concrete antwoorden moeten uitwerken die een directe impact hebben op de moeilijkheden waarmee studenten worden geconfronteerd. Bijgevolg:

- > Er is proactief beleid nodig als we een overtuigend antwoord willen bieden op de moeilijkheden om toegang te krijgen tot huisvesting. De ontwikkeling van betaalbare huisvesting vereist een brede territoriale visie. Deze moet nieuwe studentenhuisvestingprojecten omvatten, rekening houdend met

de locatie van de HOI en/of de bereikbaarheid van de HOI vanuit de woonplaatsen via het openbaar vervoer of via actieve vervoerswijzen.

- > Het onderzoek brengt de gevoelens en ervaringen van onveiligheid van de studenten in de stad aan het licht. In samenwerking met de HOI moeten concrete verbeteringsstrategieën op dit vlak worden ontwikkeld.
- > Met betrekking tot de studeerplekken, ook een prioriteit voor de partners van de Dienst Scholen en Studentenleven (DSSL), is het vergroten van het aanbod en de kwaliteit van de study spaces een belangrijk element in een inclusieve en territoriale visie. In dit opzicht wil de DSSL van Perspective een faciliterende rol spelen bij het creëren van deze study spaces.

De resultaten van de derde enquête 'Blik op het studentenleven' bevestigen dat kennis, communicatie en een inclusieve aanpak de basis vormen van een allesomvattend, territoriaal beleid voor het studentenleven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.